

AZ OKTATÁS EGYES TERÜLETEI

KÖZNEVELÉS

SZEMÉLYI SZABADSÁGJOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: köznevelési törvény) 46. § (2) bekezdése szerint a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak.

Beszámolóink első témaköre minden évben: a bántalmazás, a fizikai fenyegetés, az agresszió. Ezen jelenségeket mutató ügyeket ismertetjük, jelezve e témakör kiemelt súlyát az oktatási jogsérelmek között. Az oktatási jogok biztosának következetesen képviselt álláspontja szerint a legsúlyosabb jogsértés, amely nevelési-oktatási intézményben előfordulhat, a tanulók testi fenyegetése, fizikai bántalmazása. Az emberi, állampolgári, gyermeki és tanulói jogokat a pedagógus nem vonhatja el, azok nem pedagógiai mérlegelés függvényei. Érvényesülésük nem függ attól sem, hogy a gyermek, illetve a tanuló teljesíti-e a kötelezéseit az iskolában, tehát a tanulókat megillető alapvető emberi jogok nem állíthatók összefüggésbe a kötelezések teljesítésével.

Ebben az évben is érkeztek hivatalunkhoz e tárgykörben olyan beadványok, amelyek épp a legkisebbeket, az óvodába járó gyermekeket érintették. A panaszosokat minden esetben tájékoztattuk a fizikai fenyegetés súlyosságát kifejező álláspontunkról, és a jogorvoslat lehetőségéről, módjáról.

Egy szülő elmondása szerint 4 éves óvodás gyermeke elmesélte, hogy az óvónő leöntötte egy pohár vízzel, és a kezére ütött azért, mert hisztizett. (575/2019/OJBIT)

Egy panasz szerint egy óvodapedagógus kihúzta a gyermek alól a széket, amikor az hintázott rajta. A gyermek emiatt fejét, állát az asztalra ütötte, úgy, hogy annak látható nyoma maradt. (377/2019/OJBIT)

A szülő arról írt beadványában, hogy az óvodába járó leányát az óvónő folyamatosan fizikailag bántalmazza. Mikor ezzel kapcsolatban sor került egy megbeszélésre, az óvónő a gyermekre és a szülőre hárította a felelősséget, az igazgató pedig azt tanácsolta, hogy vigye el leányát az óvodából. (551/2019/OJBIT)

Eddigi tapasztalataink azt mutatták, hogy az intézményvezetők és a fenntartók kellő súllyal értékelik a pedagógusok bántalmazó magatartását, korábbi beszámolóinkban bemutatott

ügyeinkből megállapítható, hogy e cselekmények nem maradtak következmények nélkül a hivatalunk látókörébe került esetekben.

Nem csökkent viszont azon ügyek száma, amelyben tanulók közötti bántalmazás, agresszió jelenik meg. Az erőszak olyan jelenség, amely túlmutat az iskolán, pusztán iskolai eszközökkel, a nevelési-oktatási intézmény keretei között nem lehet sikeresen küzdeni ellene. Az iskolai agresszió tipikus fajtája, amikor a tanulók egymással szemben tanúsítanak agresszív magatartást. Ezen ügyek kapcsán tájékoztattuk a hozzánk fordulókat, hogy a köznevelési törvény 46. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. Ugyanezen § (3) bekezdése szerint a gyermek, tanuló joga, hogy a nevelési és a nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák, továbbá, hogy személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi élethez és magánélethez való jogát a nevelési-oktatási intézmény tiszteletben tartsa, e jogának gyakorlása azonban nem korlátozható másokat ugyanezen jogainak érvényesítésében, továbbá nem veszélyeztetheti a saját és társai, a nevelési-oktatási intézmény alkalmazottai egészségét, testi épségét, valamint a művelődéshez való jog érvényesítéséhez szükséges feltételek megteremtését, fenntartását.

A pedagógusok és az intézmény oldalán e tanulói jogok számos kötelezettséget teremtenek. A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdés g) pontja szerint a pedagógus kötelessége, hogy a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő – és szükség esetén más szakemberek – bevonásával.

Fontos továbbá megtalálni azokat a partnereket, akik az iskolában jelentkező, de nem feltétlenül csak az iskolában keletkező konfliktusok feloldásában szerepet vállalhatnak. Az erőszakos cselekmények olyan társadalmi jelenségek, amelyeket az iskola egyedül nem képes hatékonyan kezelni, és sok esetben a konfliktus komolysága miatt a hatósági eszközök már nem elégségesek a helyzet hatékony megoldásához.

A fentiek alapján fontosnak érezzük, hogy az iskolai agresszióval kapcsolatos problémák megoldásába vonják be az alternatív vitarendezésben, konfliktuskezelésben, közvetítésben és szakmai tanácsadásban jártas szervezeteket. Meggyőződésünk, hogy az összefogás teremtheti meg annak az esélyét, hogy találjunk összetett, ugyanakkor jó megoldásokat a kérdéskör kezelésére.

Egy szülő arról számolt be, hogy hatodik osztályos fia új iskolába került, ahol az osztálytársai kiközösítették, megalázták, bántalmazták őt. Nem szólították a nevén, trágár nevekkkel illették. Hiába

tettek panaszt az osztályfőnöknél, igazgatónál, nem történt változás. A gyermeket nagyon megviselte ez a helyzet, fejfájás, gyomorbántalmak gyötörték, nem aludt rendesen. A szülőt tájékoztattuk a bántalmazással összefüggő álláspontunkról, továbbá javasoltuk a nevelési tanácsadás körében a gyermek számára nyújtható pszichológiai segítség igénybevételét. A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II.) 26. EMMI rendelet (továbbiakban: 15/2013. (II.) 26. EMMI rendelet) 24. § (1) bekezdésének b) pontja alapján a nevelési tanácsadás feladata segítség nyújtása a gyermek családi-, és óvodai neveléséhez, a tanuló iskolai neveléséhez és oktatásához, ha a gyermek, tanuló egyéni adottsága, fejlettsége, képessége, tehetsége, fejlődésének üteme indokolja. Ugyanezen § (2) bekezdése alapján ebben az esetben pedagógiai, pszichológiai támogatást, fejlesztést, terápiás gondozást nyújt a gyermeknek, a tanulónak, támogatja a család nevelő, a pedagógus nevelő és oktató munkáját, szükség esetén segíti a nevelési-oktatási intézmények és a család kapcsolattartását. (605/2019/OJBIT)

A nevelési-oktatási intézményben előforduló gyermekek, tanulók közötti konfliktusok, bántalmazások esetén mindig felmerül az intézmény felügyeleti kötelezettségének kérdése. A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése szerint ugyanis a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. A törvény az értelmező rendelkezések között definiálja a felügyelet fogalmát. Eszerint a gyermek, tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben: a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt.

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI) 131. § (3) bekezdése kimondja azt is, hogy abban az esetben, ha a pedagógus a gyermek, a tanuló bántalmazását vagy deviáns viselkedésformákat észlel, az adott osztály vagy tanulócsoport nevelésében, oktatásában közreműködők bevonásával esetmegbeszélést kezdeményez, majd a pedagógusokkal közösen feltárja azokat a lehetséges okokat, amelyek a viselkedés sajátos formájához vezethettek. A konfliktusban érintett gyermekek, tanulók az iskolapszichológus kiemelt segítségével részesülnek.

Ilyen konfliktusok esetén azonban mindig kiemelten fontos a kirívó tanulói magatartás okainak – akár külső segítség bevonásával történő – feltárása és megfelelő kezelése is.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 129. § (2)-(3) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézmény közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekjogi képviselővel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési-oktatási intézmény a gyermeket, tanulót veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni,

vagy a gyermekközösség, a tanulóközösség védelme érdekében indokolt, megkeresi a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot vagy más, az ifjúságvédelem területen működő szervezetet, hatóságot, amely javaslatot tesz további intézkedésekre.

Egy panaszos elmondása szerint a gyermeke és osztálytársa között kialakult incidens kapcsán az osztályfőnökhöz fordultak, aki elzárkózott a segítségnyújtástól, mondván, hogy az érintett tanuló szüleivel nem tud kapcsolatot teremteni. A panaszos szülőket arra biztatta, keressék meg ők a gyermek szüleit. Mivel a szülők úgy gondolták, hogy a közösségben keletkezett problémát a közösségen belül kell megoldani, megkeresték az intézmény vezetőjét. Az igazgató összehívott egy rendkívüli szülői értekezletet, ahol sok szülő mondta el sérelmeit az osztályban kialakult agresszióval kapcsolatban, néhány esetben a panaszos gyermekét és családjukat hibáztatva. A panaszos elmondása szerint a vádak hamisak voltak, gyermekük másfél éve szenved a kiközösítéstől és az osztályfőnök megalázó megjegyzéseitől. A szülői értekezlet után létrejött egy egyeztetés a panaszos szülővel, az intézményvezetővel és az osztályfőnökkel, ám itt az otthoni nevelés fontosságára helyezték a hangsúlyt a pedagógusok.

A panaszos a fenntartóhoz fordult jogorvoslati kérelmével, ami megvizsgálta a panaszt. A tankerületi igazgató arról tájékoztatta a szülőket, hogy az intézményvezető belső vizsgálatot indított az ügyben. A vizsgálat során az derült ki, hogy a pedagógus igyekezett kezelni a két tanuló közötti összeütközéseket, erről írásban részletesen tájékoztatta a szülőket. Az intézményvezető kiemelte azt is, hogy magatartási problémák esetében az érintett gyermek szülőjével egyeztetik a szükséges teendőket, intézkedéseket, ám erről a másik szülőt a személyiségi jogok védelme érdekében nem tájékoztathatják. A tankerületi igazgató ezzel összefüggésben arra kérte az intézményvezetőt, hogy a tanulók felügyeletére lehetőség szerint fordítsanak fokozottabb figyelmet. A pedagógusnak a gyermeket megalázó magatartásával kapcsolatos kijelentésekre nem találtak bizonyítékot, azonban a fenntartó az intézményvezetőt utasította arra, hogy az intézmény dolgozóinak a figyelmét hívja fel a méltóságsértő kijelentések elfogadhatatlanságára.

A beadványt, a csatolt dokumentumokat, valamint a fenntartó levelét áttanulmányoztuk, és megállapítottuk, hogy a fenntartó vizsgálata során kellő körültekintéssel járt el. A fenntartó képviselője az ellentmondó intézményi és panaszosi nyilatkozatok ellenére több sérelmezett kérdésben utasítással élt az intézmény felé. A tankerületi igazgató jogorvoslati döntését és annak indokolását elfogadtuk, a beadványban foglaltakkal kapcsolatban az intézmény oldaláról megvalósított oktatási jogsérelmet nem állapítottunk meg. (30/2019/OJBIT)

Egy szülő panaszában leírta, hogy gyermekét az óvodában (mely az önkormányzat által fenntartott összes óvodát egyesítő igazgatóság tagóvodája) az óvodapedagógusok és a dajka rendszeres verbális bántalmazásnak tették ki, megfélemlítették, szidták a családtagjait. Gyakran bántották őt a nagyobb gyermekek az udvaron, e zaklatásoktól nem védtek meg, ha pedig magát védte meg a gyermek, büntetésben részesült. A szülő leveléhez csatolta a jogorvoslati kérelmére kapott választ. A fenntartó levelében kifejtette, hogy a panasz nyomán a vizsgálatot indított, melynek célja annak megállapítása volt, hogy az intézményvezető megfelelő intézkedéseket tett-e az ügyben. A fenntartó az óvoda igazgató-helyetteseitől és az igazgatótól kért információt a panasszal kapcsolatban.

A panasz megérkezését követően a fenntartó azonnal személyes megbeszélést folytatott az ügyben. A tárgyban keletkezett valamennyi dokumentum elemzésére sor került (jegyzőkönyvek, szülői levelek,

feljegyzések), valamint személyes megbeszélések során is lehetővé vált a vélemények közvetlen megismerése. A megbeszélés során felszínre került, hogy a tagóvoda-vezető és az óvodapedagógusok nem kezelték megfelelően a helyzetet. A szülőkkal való kapcsolattartás és kommunikáció problémái merültek fel mind a tagóvoda-vezető, mind pedig az óvodapedagógusok esetében. Az igazgatóság szakemberei javaslatokat tettek a tagóvoda-vezetőnek az ügy megoldására. A tagóvoda-vezető kérte az óvodapszichológus segítségét a konfliktus rendezéséhez, valamint felajánlotta szülőnek is ezt a lehetőséget. Az óvodapszichológus gyermekcsoportra vonatkozó megfigyelései nem jeleztek problémát. A tagóvoda-vezető arról számolt be, hogy a panasz kezelése során az ügyben érintett dolgozóknak megbeszélést hívott össze, akik a panaszlevélben megfogalmazott problémás eseteket megvilágították az általuk ismert körülmények szerint. A tagóvoda-vezető itt összegezte, hogy milyen intézkedéseket tettek már a megoldás érdekében: tagóvoda-vezetői fogadóórát tartottak, megvalósult az óvodapszichológus csoportlátogatása (szülői hozzájárulással), az óvodapszichológus és a szülő között egyéni konzultáció történt, felajánlották a csoportváltás lehetőségét, megtörtént a szakmai munka vezetői ellenőrzése csoportlátogatások során, a nevelési értekezlet témáját – ebből az esetből kiindulva – választották, ami az „Önszabályozás óvodás korban” címet viselte, konfliktuskezelő játékok és megoldási helyzetek játékos „tanulása” történt a gyermekcsoportokban. A fenntartó levele részletesen tartalmazta annak bemutatását, hogy a félév során több megbeszélésre is sor került, egyrészt a szülőkkal, másrészt a vezetők és alkalmazottak között, ahol megvitatásra kerültek a szülői panaszban megfogalmazottak, és az azok kapcsán felmerült módszertani kérdések. Végül az igazgatóság vezetője írásba foglalta az ügyben érintett óvodapedagógusok és a tagóvoda-vezető – munkaköri feladatok mulasztása miatti – figyelmeztetését. A fenntartó az óvodavezető döntésével egyetértett, vezetői intézkedéseit helyállónak ítélte. A hasonló esetek megelőzése érdekében a fenntartó felhívta az intézményvezetés figyelmét, hogy nagyobb gondot fordítsanak a jogszabályok szerinti működésre, az óvodai nevelés alapelveinek teljes körű érvényesülésére. Véleménye szerint az igazgatóság vezetője valamennyi szükséges lépést megtett az ügy megnyugtató rendezése érdekében.

A rendelkezésünkre álló adatok alapján megállapítottuk, hogy a fenntartó vizsgálata során meghallgatta az összes érintett álláspontját. A vizsgálat alapján feltárt hiányosságok, mulasztások orvoslása érdekében számos intézkedést valósítottak meg az óvodában, sor került a felelősség megállapítására és szankciók kiszabására is. Álláspontunk szerint a fenntartó részletes és körültekintő vizsgálatot folytatott, amelynek megállapításait elfogadtuk. Az ügyben több szinten is történtek intézkedések, így a tagóvoda-vezető, az igazgató és a fenntartó részéről is. A megvalósított intézkedéseket megfelelőnek tartottuk a jogsérelem orvoslására, erre tekintettel az ügyet lezártuk. (437/2019/OJBIT)

A gyermekek, tanulók egészségét és biztonságát tehát minden veszélyeztető tényezővel szemben védelemben kell részesíteni. A felügyeletre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekből eredő kiemelt pedagógusi kötelesség, hogy megtegyenek mindent az olyan jellegű konfliktusok megakadályozása érdekében, amelyek a gyermekek, tanulótársak közötti bántalmazásokhoz vezetnek. (108/2019/OJBIT, 455/2019/OJBIT)

Egy szülő beadványában leírta, hogy gyermekét két osztálytársa oly módon bántalmazta az iskolaudvaron, hogy a fenekét ütlegelte. A gyermek nem kapott segítséget osztályfőnökétől. A fenntartó nyilatkozatában kifejtette, hogy a szülő személyesen tett bejelentését követően „az iskola igazgatójától tájékoztattak a szexuális bántalmazásként aposztrofált ügyről. Az intézményvezető elmondása szerint a

második osztályos gyerekek tanórán kívül kergetőztek, a fiúk a lányokat, a lányok a fiúkat kergették, és akiket elkaptak, azoknak – nem durván – a fenekére ütöttek. Egyértelműen játékról volt szó, szexuális tartalma nem volt, a történetekkel kapcsolatban a szülőn kívül sem a gyerekek, sem más szülő nem fordult panasszal a pedagógusokhoz, az iskola vezetéséhez vagy a fenntartóhoz. Mindezek alapján további vizsgálat, intézkedés nem volt szükséges.” A szülő által előadott esetben sem ő, sem a fenntartó képviselője nem volt jelen. Az intézmény elmondása alapján az elmesélt esetben egyértelműen játékról volt szó. A beadvány nem tartalmazott semmilyen bizonyítékot, amely igazolta volna, hogy bántalmazás valósult meg, így a fentiekben ismertetett ellentmondó nyilatkozatokkal kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekre tekintettel az oktatási jogok sérelmét nem állapítottuk meg. (579/2019/OJBIT)

Több szülő fordult hivatalunkhoz egy általános iskola első osztályában kialakult helyzettel kapcsolatban. A szülők arról számoltak be, hogy gyermekeik osztályában néhány tanuló viselkedése miatt lehetetlen a nyugodt tanítás. A durvaság, agresszió, állandó hangoskodások, veszekedések jellemzőek, gyermekeik testi épsége is veszélybe került. A pedagógus egyedül nem tudott megbirkózni a nevelési feladatokkal, az igazgató szerint pedig a problémás gyerekek kezelése a pedagógus feladata, neki ebben nincs teendője. Heteken át csak ígérgette, hogy pszichológus és pedagógiai asszisztens fogja segíteni a pedagógust. Közben az agressziót elszenvedő gyermekek közül sokan távoztak az iskolából. A szülők a fenntartót is megkeresték, aki az intézményvezető tájékoztatása alapján megállapította, hogy az érintett osztályban folyó szakmai-pedagógiai nevelő-oktató munka az intézmény pedagógiai programjában foglalt helyi tanterv alapján szerveződik. Az osztály támogatására külső szakember és pedagógiai asszisztens folyamatosan rendelkezésre áll. A beadványt készítő szülők gyermekei a beadvány készítésekor már nem voltak az iskola tanulói, szüleik másik iskolába írátták át őket. Ennek ellenére tájékoztattuk a panaszosokat a tanulói bántalmazásokkal, a tanulók közötti agresszív megnyilvánulásokkal kapcsolatban kialakított álláspontunkról. (20/2019/OJBIT)

Minden esetben a jogorvoslati út kimerítésére küldtük azokat a szülőket, akik panaszukban jelezték, hogy gyermeküket az iskolában társuk, társaik bántalmazza, ám az intézmény nem kezeli megfelelően a helyzetet. (359/2019/OJBIT, 128/2019/OJBIT)

Az iskolai, tanulók közötti konfliktusok esetén mindig kiemelten fontos a kirívó tanulói magatartás okainak – akár külső segítség bevonásával történő – feltárása és megfelelő kezelése is.

Azon esetekben, mikor az iskolai agresszió megjelenésekor az intézményvezető a bántalmazást megvalósító, nehezen fegyelmezhető gyermeknél magatartási zavart, a beilleszkedési képesség sérülését észleli, akkor felhívja a szülőt, hogy forduljon gyermekével a fővárosi pedagógiai szakszolgálathoz.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 35. § (2) bekezdése alapján az Intézmények együttműködnek a nevelési-oktatási, gyermekjóléti, gyermekvédelmi, szociális intézmény, valamint a területileg illetékes gyámhatóság vezetőjével, alkalmazottaival a gyermekek,

tanulók fejlődésének elősegítése, a beilleszkedési, a tanulási, a magatartási nehézség, a sajátos nevelési igény feltárása céljából.

A szakértői vizsgálat általában a szülő kérelmére, illetve egyetértésével indul, ám ennek szükségessége alól kivételt tesz a köznevelési törvény 47. § (6) bekezdése, miszerint a gyermek, tanuló érdekében a köznevelési feladatot ellátó hatóság kötelezheti a szülőt, hogy gyermekével jelenjen meg szakértői vizsgálaton, továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be. A köznevelési feladatot ellátó hatóság dönt a sajátos nevelési igény, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség megállapításával, a logopédiai ellátással, illetve a szakértői véleményben foglaltakkal összefüggésben. Ha a szülő a köznevelési feladatot ellátó hatóság felhívása ellenére kötelezettségének ismételtelen nem tesz eleget, a köznevelési feladatot ellátó hatóság a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíti.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 42. §-a ezzel párhuzamosan rögzíti, hogy az illetékes járási hivatal közigazgatási hatósági eljárás keretében hoz döntést a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség vagy a sajátos nevelési igény megállapításával, illetve a szakértői véleményben foglaltakkal összefüggésben. Az eljárás megindítását köteles kérni a nevelési-oktatási, a gyermekjóléti, gyermekvédelmi, szociális intézmény, vagy a gyámhatóság, ha a szülő a szakértői vizsgálat szükségességével nem ért egyet, illetve a kérelmet nem írja alá. Az eljárásra az a járási hivatal illetékes, akinek a működési területén a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában, vagy ha az nem állapítható meg, a gyermek, tanuló tartózkodási helye található.

A sérelmezett helyzetek rendezése érdekében sok esetben szükséges az érintett tanulók szakértői bizottság általi vizsgálata, a tanulóval kapcsolatos diagnózis megállapítása, az ennek megfelelő ellátásról, továbbá indokoltság esetén az intézményi kijelölről, vagy a magántanulói státuszról való rendelkezés. Ezen szakértői javaslatokat a tanuló állapota, a szakértői bizottság által lefolytatott vizsgálat megállapításai alapozzák meg.

A gyermek, tanuló számára megfelelő intézmény kijelölése kizárólag a szakértői bizottság döntése lehet. Abban az esetben, ha az adott iskola a gyermek számára a kijelölt iskola, úgy a sajátos nevelés-oktatás biztosítása mellett az intézménynek felügyeleti kötelezettsége körében kell biztosítania a többi gyermek biztonságos oktatását-nevelését. (336/2019/OJBIT 501/2019/OJBIT, 407/2019/OJBIT, 459/2019/OJBIT, 401/2019/OJBIT, 603/2019/OJBIT)

Egy beadvány szerint a panaszos gyermekének osztályába jár egy agresszív kisfiú. Az előző tanévben magatartása miatt magántanuló volt, csak néhány órát töltött az osztályközösségben. Az új tanévben ismét iskolába járással teljesíti tankötelezettségét, de újra agresszív viselkedésével tette lehetetlenné a közösség életét. A szülő szerint az iskola próbálja integrálni őt, de nincsenek felkészülve az ilyen és hasonló problémákkal küzdő gyermekek nevelésére. A többi gyermek azonban szenved a nyomás alatt,

hogy állandóan tőlük várja el az iskola az alkalmazkodást, hogy kivédhessék a kisfiú agresszív támadásait. (514/2019/OJBIT)

A panaszos ikergyermekei első osztályos tanulók, akik a tanév kezdete óta arról panaszkodnak, hogy egyik osztálytársuk miatt nem lehet tanulni az iskolában. Az érintett gyermek agresszív dühkitöréseivel hátráltatja az osztályban a munkát, a gyerekeket verbálisan és fizikailag is bántalmazza. Trágár szavakat használ, köpköd, szétdobálja a tankönyveket, ütlegeli, rugdossa a többi gyermeket, ruhájukat ráncigálja, a tanteremben a padokat és a székeket dobálja, nadrágját az udvaron letolja. Több alkalommal a saját és más iskolatáskáját a tanárhoz és a gyerekekhez vágta. A gyerekek holmiját szétdobálta, megrongálta, ezzel kárt is okozott.

A szülők beszéltek erről a problémáról az osztályfőnökkel, aki megígérte, hogy felveszi a kapcsolatot a tanuló szüleivel, és a panaszos tudomása szerint a tanulót időközben pszichológushoz is vitték. A panaszos úgy véli, hogy gyermekei tanuláshoz való joga erősen sérült, az iskolában nincsenek biztonságban, testi épségük több alkalommal veszélybe került. Az érintett tanuló viselkedése miatt többször maradtak el órák, így az osztály tanulói tananyaggal is lemaradtak hasonló korú más iskolában tanuló társaiktól. (648/2019/OJBIT)

Egy intézményvezető kérte állásfoglalásunkat amiatt, hogy intézményünkben a harmadik osztályos tanulók között az elmúlt tanévben több konfliktus alakult ki. Az egész tanév folyamán egy fiú magatartásával kapcsolatban érkezett a legtöbb panasz, aki társaival, tanáraival szemben tiszteletlenül viselkedett. Az érintett fiú édesanyja együttműködő volt, sőt ígéretet tett arra, hogy szakembert is felkeres gyermeke magatartási problémájának kezelésére. Később bemutatta a megyei kórház gyermekpszichiátria osztályán készült jelentést, mely szerint további vizsgálatok voltak szükségesek. A gyarapodó panaszok miatt az intézményvezető arra kérte a pedagógusokat és a szülőket, hogy írják le észrevételeiket az osztállyal kapcsolatban. Az érintett gyermek édesanyja azonban úgy értelmezte ezt, hogy az intézményvezető a gyermeke ellen gyűjt aláírást annak érdekében, hogy eltávolítsa az iskolából, és emiatt a továbbiakban nem volt együttműködő. Az intézményvezető állásfoglalásunkat kérte a helyzet megoldása érdekében. (427/2019/OJBIT)

Mint azt korábban megállapítottuk, a pedagógusok bántalmazó magatartásával összefüggő testi fenyegetést jelző ügyek számai is kevesebb voltak ebben az évben. Megállapítható azonban az is, hogy nagy számban érkeztek hivatalunkhoz olyan ügyek, ahol a pedagógusok emberi méltóságot sértő módszereit kifogásolták a szülők. Ezen helyzetekben is sérülnek a tanulók oktatási jogai, hiszen a bántalmazás nemcsak fizikai erőszakkal valósulhat meg, hanem más módon is.

A köznevelési törvény már korábban idézett rendelkezései rögzítik, hogy a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani. A gyermek, tanuló joga, hogy személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi élethez és magánélethez való jogát a nevelési-oktatási intézmény tiszteletben tartsa, e jogának gyakorlása azonban nem korlátozható másokat ugyanezen jogainak érvényesítésében, továbbá nem veszélyeztetheti a

saját és társai, a nevelési-oktatási intézmény alkalmazottai egészségét, testi épségét, valamint a művelődéshez való jog érvényesítéséhez szükséges feltételek megteremtését, fenntartását.

Egy beadvány érkezett egy család- és gyermekjóléti szolgálattól, mely szerint a szolgálathoz több jelzés is ment az érintett általános iskolával összefüggésben a gyermekek jogait sértő pedagógusi magatartásról, a gyermekek rendszeres megalázásáról. Ezek a következő sérelmeket sorolták fel. Iskolagyűlés alkalmával, melyet az igazgató vezet, névvel ellátva kiemelik a magatartásbeli problémákkal küzdő, rossz tanuló, közösségi életben nem résztvevő gyermekeket. Minősítik, trágár szavakkal illetik a szabályokat megszegő gyermekeket (pl.: lakkozott köröm, smink esetén bazári majom, kurva). A szünetekben zászlórúd mellé állítják az általuk közveszélyesnek nevezett és a magatartási problémával küzdő gyermeket. Az iskolai szociális munkás látta, hogy az igazgatói irodában két gyermek büntetésből hosszú ideig térdepelt. A gyermekek elmondták, hogy kinevetik, becsmérlik őket, valamint iskolarendőrrel és gyermekvédelemmel fenyegetik őket. Egy-egy iskolai kirándulásnál nem vették figyelembe, hogy kinek van utazási vagy ottalvási problémája. A szülők jelzése szerint nem kezelik partnerként őket, megszegyenítik őket is, amikor bemennek az iskolába (kiabálnak velük a problémás gyermekek miatt). Mindezen problémák megoldása érdekében a család- és gyermekjóléti szolgálat megbeszélést kezdeményezett a polgármesteri hivatalban, melyen jelen volt az intézményvezető, a polgármester, az alpolgármester, a család-és gyermekjóléti szolgálat vezetője, egy családsegítője és egy esetmenedzser. A megbeszélésen a jelenlévők felajánlották segítségüket az iskolának, ám az intézményvezető nem fogadta el, mivel a beadvány szerint a sérelmezett szituációkat nem értékelte jogsértőnek. Ezt követően a család-és gyermekjóléti szolgálat munkatársai megkíséreltek egy megbeszélést szervezni a nevelőtestülettel, ám ez nem jött létre.

Az illetékes tankerületi központ a panasz nyomán vizsgálatot indított, mely során megvizsgálta az intézmény alapdokumentumaiban a tanulók jutalmazására és büntetésére, a szülői házzal való kapcsolattartásra vonatkozó részeket. A házirend szabályozza a gyermekek, tanulók jutalmazásának elveit és formáit, a pedagógiai program a minősítéséhez kapcsolódó elveket. Az intézmény szervezeti és működési szabályzata határozza meg a szülővel, a szülői szervezettel történő kapcsolattartás formáit és rendjét, a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő feladatokat. Az intézmény 2018/2019-es tanévre készített munkatervében az iskolagyűlések időpontjai meghatározásra kerültek. Vizsgálata során a fenntartó az intézményvezetőtől kért tájékoztatást, és válaszáat összevetette a bejelentésben szereplő állításokkal. A tankerületi központ a bejelentéssel kapcsolatban megbeszélést tartott az érintett általános iskolában, melyen részt vettek az érintett felek képviselői, valamint jelen volt a szülői közösség elnöke, a diákönkormányzat elnöke és elnökhelyettese.

Az ügy kivizsgálását követően a tankerületi igazgató megállapította, hogy az intézmény pedagógusai nem minden esetben választották meg megfelelően a fegyelmezési eszközeiket (előfordult zászlórúd mellé állítás, egyszeri térdepelés), ezért írásban kérte a fenntartót, hogy a fegyelmezési eszközök megválasztása során minden esetben körültekintően, a gyermekek jogainak teljeskörű figyelembevételével járjanak el az intézményben. Megállapította azt is, hogy az intézmény és a család- és gyermekjóléti központ között kommunikációs probléma áll fenn, ezért felkérte az intézményvezetőt, hogy fokozottan ügyeljen a család-és gyermekjóléti központ munkatársaival történő szorosabb együttműködésre, a folyamatos és eredményes kommunikációra. Ennek keretében kérte az intézmény és a központ által kötött együttműködési megállapodás betartására és az együttműködés által nyújtott lehetőségek nagyobb fokú kihasználására. Intézkedése keretében a fenntartó a család- és gyermekjóléti

központ bejelentésében szereplő problémák (fegyelmezési eszközök, kommunikáció a tanulókkal és a szülőkkel) kezelésére irányuló szakmai továbbképzést kíván szervezni, melyen az érintett általános iskola pedagógusai részvételre kötelesek. A továbbképzésre a család- és gyermekjóléti központ munkatársai is meghívást kaptak. A továbbképzés szervezés alatt állt, annak részleteiről az érintettek a később kaptak értesítést. A fenntartó álláspontja szerint a megtett intézkedéseiktől várható eredmény: a gyermekek jogait sértő pedagógusi magatartás visszaszorítása és a szülőkkel, valamint a család- és gyermekjóléti központtal való kapcsolattartás javulása.

Megállapítottuk, hogy a fenntartó a rendelkezésére álló eszközökkel kivizsgálta a panaszosok által előadott jogsérelemeket, és intézkedéseket tett azok megoldására. Álláspontunk szerint ezek az intézkedések alkalmasak a jogsérelem orvoslására. Támogattuk a fenntartó azon kezdeményezését, hogy szakmai továbbképzés szervezésével kívánja segíteni a pedagógusok nevelő munkáját. Álláspontunk szerint mind a család- és gyermekjóléti szolgálat, mind az érintett általános iskola a gyermekekkel foglalkozó, a gyermekek érdekében tevékenykedő intézmény. Munkájuk során az a cél, hogy az intézményekben dolgozó szakemberek egymással együttműködve lássák el feladataikat, hiszen a közös munka a gyermekek fejlődését szolgálja. A fentiekre tekintettel javasoltuk mindkét intézmény számára, hogy ennek érdekében a pedagógusok és a gyermekvédelmi szolgálat szakemberei is tegyenek meg minden tőlük telhetőt. (454/2019/OJBIT, 299/2019/OJBIT)

Egy szülő beadványában leírta, hogy gyermeke iskolájában a nevelőtestület arról döntött, hogy az érintett osztályból nem minden tanulót visznek el az osztálykirándulásra. A döntés indoka az érintett tanulók rossz magatartása volt. A szülő nem értett egyet a döntéssel, mert szerinte a magatartási problémák hátterében a pedagógusok nem megfelelő nevelési módszerei álltak, amelyek gyakran emberi méltóságot sértő intézkedésekben jelentek meg. Ösztönállatnak titulálták, hazugnak, butának nevezték ugyanazokat. A szülők részére kiküldött levél hangneme is sértő volt. A pedagógus magát állatidomárnak nevezte, mikor az osztályról fogalmazta meg a véleményét. (286/2019/OJBIT)

Egy panaszos szülő nyolcadik osztályos lányával kapcsolatban adta elő, hogy gyermeke osztálytársai előtt az egyik pedagógus a jelen nem lévő lányát "homofób lesbikusnak" nevezte, „aki fetreng az egyik lánnyal az óráján”. A kijelentést az az eset váltotta ki, mikor az említett pedagógus óráján a lány nem látta az interaktív táblán futó filmet, ezért osztálytársához közebb húzódott úgy, hogy válluk összeért. Az esetet követően a lány sokkot kapott, és később székelyelt bemenni az iskolába. (344/2019/OJBIT)

Egy tanuló kérte hivatalunk segítségét, mert meglátása szerint az egyik tanárnő nem bánik velük emberként. Folyamatosan fekete pontokat osztogat, kiabál velük, pofonnal fenyegeti őket. (610/2019/OJBIT)

A szülő azt sérelmezte, hogy az osztályfőnök minősíthetetlen hangnemben beszél a szülőkkel. A szülők rendkívüli szülői értekezlet összehívását kérelmezték, de kérésüket az iskolavezetés megtagadta. (287/2019/OJBIT)

A pedagógusi méltóságsértő viselkedésével kapcsolatban fordultak hozzánk többen is. Ezen panaszokkal összefüggésben a jogorvoslati út kimerítéséről, valamint a tanulók emberi méltóságának tiszteletben tartásáról szóló rendelkezésekről tájékoztattuk a hozzánk

fordulókat. (332/2019/OJBIT, 110/2019/OJBIT, 212/2019/OJBIT, 215/2019/OJBIT, 260/2019/OJBIT, 316/2019/OJBIT, 588/2019/OJBIT, 13/2019/OJBIT, 614/2019/OJBIT, 667/2019/OJBIT, 561/2019/OJBIT, 746/2019/OJBIT, 129/2019/OJBIT, 280/2019/OJBIT, 568/2019/OJBIT, 160/2019/OJBIT, 337/2019/OJBIT)

Az emberi méltóság sérülhet akkor is, ha az intézmény indokolatlanul korlátozza a tanulók önrendelkezéshez való jogát. A megjelenés, az öltözködés, a külső megválasztása az ember önrendelkezési jogához tartozik, melyet Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) a szabadságjogok körében biztosít. Az Alaptörvény Szabadság és Felelősség fejezetének I. cikk (3) bekezdése értelmében az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, azok korlátozása is csak törvényben történhet.

Egy szülő arról kérte állásfoglalásunkat, hogy megtilthatja-e az iskola házirendje a tanulóknak a hajfestést. Tájékoztattuk a tanulók külső megjelenésével kapcsolatban kialakított állásfoglalásunkról. (583/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 25. § (2) bekezdésének értelmében az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg az e törvényben, továbbá a jogszabályokban meghatározott tanulói jogok gyakorlásának és – a tanulmányi kötelezettségek teljesítésén kívül – a kötelezettségek végrehajtásának módját, továbbá az iskola, kollégium által elvárt viselkedés szabályait.

A házirend tartalmazhat tehát a diákok kötelességeiről szóló rendelkezéseket. E fejezet rendelkezései azonban csak a jogszabályokban előírt kötelességeket részletezhetik, azok teljesítésének módját határozhatják meg. Nincs arra lehetőség, hogy a jogszabályokban rögzített kötelességeken túl az iskola házirendje további tanulói kötelességeket írjon elő.

A köznevelési törvény 46. § (3) bekezdés f) pontja rögzíti, hogy a nevelési-oktatási intézmény köteles a tanulók személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi élethez és magánélethez való jogát tiszteletben tartani. A tanuló e jogának gyakorlása során azonban nem korlátozhat másokat ugyanezen jogainak érvényesítésében, továbbá nem veszélyeztetheti a saját és társai, a nevelési-oktatási intézmény alkalmazottai egészségét, testi épségét, valamint a művelődéshez való jog érvényesítéséhez szükséges feltételek megteremtését, fenntartását.

A köznevelési törvény szabályai szerint a nevelési-oktatási intézménynek az is kötelessége, hogy felügyeletet biztosítson a kiskorú tanulók felett, melynek keretében óvnia kell azok testi épségét, egészségét, vigyáznia kell értékeikre, gondoskodnia kell a tanulók erkölcsi védelméről.

A fentiekből kifolyólag az oktatás világában azok a külső megjelenésre, öltözködésre vonatkozó iskolai előírások jogszerűek, amelyek a tanuló testi épségét kívánják megőrizni. Ilyen előírás lehet például, hogy bizonyos ékszerek nem hordhatók testnevelés órán, mert

balesetveszélyesek; vagy az az előírás, hogy műhelygyakorlatokon védőöltözetet kell használni. Jogszerűek továbbá azok az előírások is, amelyek nem feltétlenül a testi épséget, hanem a tanuló ruháját hivatottak védeni, ezek sok esetben nem is különíthetők el a balesetvédelmi előírásoktól.

Nem tekinthető azonban megalapozottnak az olyan megjelenéssel, öltözködéssel kapcsolatos előírás, amely a tanulók „egyenműsítésére”, vagy valamely mögöttes fegyelmezési cél elérésére szolgál. A tanulók külső megjelenésére, viseletére vonatkozó kérdésekbe az iskola nem avatkozhat be, ez a tanulók személyiségi jogainak csorbítása lenne. Így ugyancsak jogszerűtlen, ha az öltözködési szabályok célja esztétikai követelmények, ízlésbeli elvárások kikényszerítése. A fentiek értelmében sem a házirend, sem a pedagógus nem írhat elő jogszerűen az iskolában való megjelenés követelményeként hajviselettel, öltözködéssel, ékszerviseléssel kapcsolatos esztétikai elvárásokat. A pedagógus természetesen nevelési tevékenysége közben kifejezheti ezzel kapcsolatos rosszallását, megpróbálhatja meggyőzni a tanulót, ám kötelező érvénnyel, szankció kilátásba helyezésével nem hathat a tanuló életének ezen területére.

A személyiségi jogok védelmének különösen érzékeny területe a személyes adatok védelméhez fűződő jog érvényesülése a köznevelési intézményekben. A személyes adatok kezeléséről részletesen az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 3. § 2. pontjának értelmében személyes adatnak minősül az érintettre vonatkozó bármely információ. Ugyanezen paragrafus 10. pontja szerint adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül az adaton végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adat további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérynymat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése. Adatkezelő pedig e § 9. pontja szerint az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely önállóan vagy másokkal együtt az adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az általa megbízott adatfeldolgozóval végrehajtja.

Egy üzenetküldő a következő kérdésben kérte állásfoglalásunkat. Elmondása szerint egy iskolában a tanulók egy netes alkalmazás használatával létrehoztak egy csoportot, amelynek tagjai az osztály tanulói és egy tanára. A csoport tagjai nem vállaltak titoktartást a csoporton belüli közlések megtartására vonatkozóan, így a közléseket bárki számára megmutathatják, átadhatják. A tanár ezen a felületen közzétette az egyik diák féléves tanulmányi átlagát, amely messze elmaradt az osztályátlagtól. A csoport többi tagja ezt az üzenetet látta és hangulatjelek használatával véleményét kinyilvánította, amit az érintett tanuló megalázónak tartott. A beadványozó szerint a pedagógus megvalósította a személyes adattal történő visszaélést.

A köznevelési intézmény által a gyermekek, tanulók vonatkozásában kötelezően nyilvántartott adatok körét a köznevelési törvény 41. § (4) bekezdése tartalmazza, melyek között egyebek mellett szerepelnek a tanuló magatartásának, szorgalmának és tudásának értékelésére és minősítésére vonatkozó adatok, valamint a vizsgaadatok is. Azt, hogy a gyermek, tanuló nyilvántartott adatai közül melyek, milyen célból és mely személyek, intézmények részére továbbíthatóak, elsődlegesen a köznevelési törvény 41. § (7)-(8) bekezdései, valamint 42. §-a határozza meg. A köznevelési törvény 41. § (8) bekezdés c) pontja úgy rendelkezik, hogy a gyermek, tanuló magatartása, szorgalma és tudása értékelésével kapcsolatos adatai az érintett osztályon belül, a nevelőtestületen belül, a szülőnek, a vizsgabizottságnak, a gyakorlati képzés szervezőjének, a tanulószervező alanyainak vagy ha az értékelés nem az iskolában történik, az iskolának, iskolaváltás esetén az új iskolának, a szakmai ellenőrzés végzőjének továbbítható. A jogszabály biztosítani kívánja tehát azt a lehetőséget, hogy – mivel az oktatás egy közösségben zajló tevékenység – az ezzel kapcsolatos dicséret, illetve fegyelmező vagy fegyelmi intézkedések megtételére is a közösség tagjai előtt kerülhessen sor, továbbá, hogy a pedagógus általi értékelés ésszerű módon megtörténhessen, például a tanuló felelete után az érdemjegyet fennhangon közölhesse a tanár. Emellett az osztályközösség nyilvánosságának garanciális szerepe is lehet az értékelés során.

A fentiekől eltérő az, amikor egyes tanulók magatartásának, szorgalmának, illetve tudásának értékelésére vonatkozó adatokat nemcsak az érintett osztályközösségnek, hanem annál tágabb körnek, az iskola egész közösségének hozzák a tudomására. Ilyen például: ha az iskola által alkalmazott fegyelmező intézkedésekről vagy fegyelmi büntetésekről szóló iratokat a faliújságra kifüggesztik, vagy ezeket az információkat az iskolarádióban felolvassák. Az iskola ezt jogszabályi felhatalmazás, az adatkezeléshez szükséges megfelelő jogalap hiányában nem teheti meg. Jogilag nem esik más megítélés alá az az eset sem, ha a diákra nézve látszólag egyértelműen pozitív tartalmú adatot kíván az iskola a többi tanuló tudomására hozni (például egy tanulmányi versenyen elért harmadik helyezést az iskolai évbzárón bejelenteni). Az ilyen adat is csak a tanuló megítélésétől függően pozitív vagy negatív, ő döntheti el, hogy valamilyen sikerét a nyilvánosság elé tárja-e vagy sem. Ez utóbbi esetkör tekintetében természetesen az adatalany önkéntes hozzájárulása alapján történő adatkezelés, adattovábbítás nem kizárt, a negatív tartalmú adatokkal kapcsolatban azonban a hozzájárulás önkéntességének teljesülése valószínűtlen, az adattovábbítás feltételezhető szankciós célzata folytán pedig az érintett diák emberi méltóságát is sértheti.

Javasoltuk továbbá a panaszosnak, hogy a beadványában jelzettek kapcsán felmerülő további kérdéseivel lehetősége van felkeresni a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságot (továbbiakban: NAIH).(82/2019/OJBIT, 62/2019/OJBIT, 85/2019/OJBIT, 135/2019/OJBIT)

Hivatalunk gyakorlatában a hozzánk érkező panaszok, kérdések alapján látható, hogy a virtuális tér és az iskola tere „összecúszik”, és még tanítás után, a délutáni, esti órákban sem választható el egymástól. A közösségi oldalakon tett bejegyzések ugyanis nyilvánosak, és ezáltal ezek a bejegyzések alkalmasak lehetnek arra, hogy becsületsértők, rágalmozók, megütközést keltők legyenek. A zárt csoportban tett bejegyzések azonban a magánlevelezéssel esnek egy tekintet alá, az esetleges nyilvánosságra kerülésük kapcsán létrejött konfliktus nem oktatási jogi kérdés.

Gyakori problémaként jelenik meg hivatalunknál a kamerák intézményi alkalmazásának kérdése. Az ezzel összefüggő állásfoglalásunkat az Infotv. alapján készítettük.

Egy beadványozó azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy lehet-e saját eszközzel felvételt készíteni a kollégiumban a tanulók környezetéről, továbbá hol helyezhető el kamera az intézményen belül. (338/2019/OJBIT)

A kamerák intézményen belüli jogszerű elhelyezésével kapcsolatban tájékoztattuk, hogy a térfigyelő kamerák által készített és közvetített felvételek – amennyiben azon a személyek felismerhetők, azonosíthatók – személyes adatokat tartalmaznak, ezért a térfigyelő rendszer alkalmazása, működtetése adatkezelésnek minősül. Az Infotv. 5. § (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben, különleges adatnak vagy bűnügyi személyes adatnak nem minősülő adat esetén – helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli; az a) pontban meghatározottak hiányában az az adatkezelő törvényben meghatározott feladatainak ellátásához feltétlenül szükséges és az érintett a személyes adatok kezeléséhez kifejezetten hozzájárult; az a) pontban meghatározottak hiányában az az érintett vagy más személy létfontosságú érdekeinek védelméhez, valamint a személyek életét, testi épségét vagy javait fenyegető közvetlen veszély elhárításához vagy megelőzéséhez szükséges és azzal arányos; vagy az a) pontban meghatározottak hiányában a személyes adatot az érintett kifejezetten nyilvánosságra hozta és az az adatkezelés céljának megvalósulásához szükséges és azzal arányos.

Az Infotv. 4. § (1)-(2) bekezdései szerint személyes adat kizárólag egyértelműen meghatározott, jogszerű célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie az adatkezelés céljának, az adatok gyűjtésének és kezelésének tisztességesnek és törvényesnek kell lennie. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas. A személyes adat csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig kezelhető. A köznevelési intézményben kamerák elhelyezésére törvény felhatalmazást nem ad, mivel a hatályos magyar jogban törvény csak kevés szervezetet jogosít fel arra, hogy ilyen kamerákat üzemeltessenek, az érintettek hozzájárulásának beszerzése pedig a gyakorlatban nem megvalósítható, hiszen ebben az esetben az iskolában megforduló összes személy (tanulók, szülők, pedagógusok, iskolai alkalmazottak stb.) hozzájárulása szükséges lenne. A hozzájárulást képviselőre jogosult, néhány fős tanács (pl. szülőtanács) beleegyezése nem pótolhatja.

A felvételek rögzítése a fentiek alapján adatvédelmi problémákat vet fel, hiszen a megfigyelt eseményeket, és ezzel egyes személyek adott helyen való jelenlétét, magatartását, tevékenységét – azonosítható, és a későbbiekben visszakereshető módon – rögzítik, tárolják. Személyes adatokat is tartalmazó felvételek rögzítése és meghatározott ideig történő tárolása azonban csak az Infotv.-ben szabályozott esetekben és módon jogszerű.

A fentieknek megfelelően álláspontunk szerint a biztonsági érdekek érvényesítése a képfelvevő, képrögzítő berendezések használata során az Alaptörvény által is biztosított emberi jog sérelmével valósul meg. Az érintettek személyes adatainak védelméhez való jogát sértő felvétel készítését ezért – törvényi felhatalmazás hiányában – ilyen érdekek nem tehetik indokolttá.

Az adatvédelmi törvényen kívül a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 2:43. § g) pontja tartalmaz ezzel kapcsolatos rendelkezést, mely a nevesített személyiségi jogok közé sorolja a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog megsértését.

A fentiek alapján nem jogszerű a megfigyelő kamerák elhelyezése az iskola folyosóin. Álláspontunk szerint az iskola bejáratánál lehetne elhelyezni olyan kamerát, amely a képeket nem rögzíti, hanem az általa közvetített képet közvetlenül egy monitoron keresztül lehetne figyelemmel kísérni. Ez gyakorlatilag egy személyes megfigyelést helyettesítő technikai berendezés, bár több is annál, mivel a technika segítségével (pl. ráközelítés) szélesebb körű megfigyelést tesz lehetővé, mint a személyes jelenlét. Azonban ebben az esetben is – az Infotv.-ben foglaltak szerint – tájékoztatni kell az érintetteket a megfigyelés tényéről és annak módjáról. Az Infotv. 16. § (1)-(2) bekezdései értelmében ugyanis az előzetes tájékozódáshoz való jog érvényesülése érdekében az adatkezelő az általa, illetve a megbízásából vagy rendelkezése alapján eljáró adatfeldolgozó által végzett adatkezelési műveletek megkezdését megelőzően vagy legkésőbb az első adatkezelési művelet megkezdését követően haladéktalanul az érintett rendelkezésére bocsátja az adatkezelő és – ha valamely adatkezelési műveletet adatfeldolgozó végez, az adatfeldolgozó – megnevezését és elérhetőségeit, az adatvédelmi tisztviselő nevét és elérhetőségeit, a tervezett adatkezelés célját és az érintettet e törvény alapján megillető jogok, valamint azok érvényesítése módjának ismertetését. Az (1) bekezdésben foglaltakkal egyidejűleg, azzal azonos módon vagy az érintettnek címzetten az adatkezelő az érintett számára tájékoztatást nyújt az adatkezelés jogalapjáról, a kezelt személyes adatok megőrzésének időtartamáról, ezen időtartam meghatározásának szempontjairól, a kezelt személyes adatok továbbítása vagy tervezett továbbítása esetén az adattovábbítás címzettjeinek – ideértve a harmadik országbeli címzetteket és nemzetközi szervezeteket – köréről, a kezelt személyes adatok gyűjtésének forrásáról és az adatkezelés körülményeivel összefüggő minden további érdemi tényről. Ennek megfelelően biztosítani kell tehát, hogy a kamera ne titkos megfigyelő eszközként, hanem az ellenőrzésre jogosult jelenlétének helyettesítőjeként szolgáljon, ezért jól láthatóan kell elhelyezni és egyéb úton is fel kell hívni az érintettek figyelmét a jelenlétére.

Egy panaszos azzal a kérdéssel fordult hozzánk, hogy készíthetnek-e mobiltelefonjukkal felvételt a tanulók akkor, mikor egy pedagógus megengedhetetlen stílusban beszél velük. Tájékoztatuk, hogy a Ptk. 2:48. § (1) bekezdése kimondja, hogy képmás vagy hangfelvétel elkészítéséhez és felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges. (618/2019/OJBIT)

Egy szülő sérelmezte, hogy gyermekének óvodájában több önkormányzati képviselő is kampánytevékenységet végzett, és a gyermekekkel készült képeket az interneten nyilvánosságra is hozták. Előadta, hogy panaszát a Nemzeti Választási Bizottsághoz is benyújtotta, melyre tekintettel tájékoztattuk, hogy a kampánytevékenység jogsértő mivoltát a Nemzeti Választási Bizottság állapíthatja meg, tehát a megfelelő fórumhoz fordult. Amennyiben az ott született döntéssel nem ért egyet, úgy jogorvoslatként kérheti a határozat bírósági felülvizsgálatát. (320/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. § (3) bekezdésének b) pontja alapján a gyermeknek, a tanulónak joga, hogy a nevelési és a nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák. E tanulói joghoz kapcsolódik az intézmény – a köznevelési törvény 25. § (5) bekezdésben rögzített – kötelezettsége, miszerint a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről.

A hivatalunkhoz érkező ügyek tanúsága szerint az egészséghez, illetve a biztonságos és egészséges környezethez való jog megsértése számos formában megvalósulhat a köznevelési intézményekben. (564/2019/OJBIT)

Egy szülő azt sérelmezte beadványában, hogy gyermeke a kötelező védőoltást követően rosszul lett órán, ám a tanárnő nem nyújtott neki segítséget, a gyermek a tanórak után egyedül indult haza. Később telefonon hívta a szülőt, hogy menjen érte. Ezt jelezte az iskolában, de az igazgatóhelyettes nem tett semmit. Vizsgálatunk során a fenntartó mellékelte az iskolavédőnö nyilatkozatát, aki kifejtette, hogy a szülőket az oltást megelőzően tájékoztatták a védőoltással kapcsolatos fontos tudnivalókról (ebben szerepel az esetleges mellékhatások leírása és teendők is). Az iskolavédőnök az oltás napján, az oltást megelőzően reggel felkeresi az aktuálisan oltandó osztályokat, rákérdez a hiányzó tanulókra, ill. az esetlegesen az iskolába betegen érkezőkre (indokolt esetben az oltás halasztásra kerül, az oltóorvossal egyeztetve). Ezen alkalomkor is tudnak jelezni a tanulók, ha nehézségük lenne az oltással kapcsolatosan. Az oltást követően, esetleges rosszullet esetén mindig lehetőség van az orvosi rendelőbe visszatérni, lefeküdni, segítséget kérni délután 4 óráig, az iskolavédőnök munkaidejének végéig. Probléma (pl. oltást követő rosszullet kapcsán) esetén, ha a gyermek felkeresi az iskolai rendelőt és a helyzet súlyossága indokolja, a védőnök telefonon értesíti a szülőt a történekről és a szülő gondoskodik a gyermek háziorvoshoz szállításáról, súlyos esetben a kórházba juttatásáról. Az érintett tanuló a kötelező iskolai oltását követő esetleges komolyabb reakcióról, rosszulétről a védőnökhöz a szülő felől nem érkezett jelzés. Több osztálytársával együtt enyhe helyi reakcióról számoltak be az oltás után, ami ezen esetben teljesen normális jelenség. Tekintettel arra, hogy a felek nyilatkozatai eltérőek voltak, az oktatási jogok megsértését nem állapítottuk meg. (331/2019/OJBIT)

Egy szülő beadványában leírta, hogy 25 kilogramm súlyú gyermeke iskolatáskájának a súlya 14 kilogramm. Évek óta jár a gyermek ortopédiára a gerincproblémái miatt, aminek nem használ a nagy súlyú táská cipelése. A szülők kérték az intézményt, hogy tegyen valamit a helyzet megoldása érdekében, de nem történt változás. Tájékoztattuk, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 184/G. § (3) bekezdése szerint az egyes osztályokba beiratkozott tanulók szüleit tájékoztatni kell az adott osztályban használni szándékozott tankönyvek össztemegéről. Az 1-4. évfolyamokra beiratkozott

tanulók heti órarendjét úgy kell kialakítani, hogy az egyes tanítási napokon használt tankönyvek tömege a három kilogrammot ne haladhassa meg. E rendelkezés kizárólag az alsó tagozatos tanulókkal kapcsolatban tartalmaz korlátozást a tankönyvek súlyára vonatkozóan.

A köznevelési törvény 73. § (1) bekezdése kimondja, hogy az óvodában, az iskolában és a kollégiumban a szülők jogaik érvényesítése, kötelességük teljesítése érdekében, az intézmény működését, munkáját érintő kérdésekben véleményezési, javaslattevő joggal rendelkező szülői szervezetet (közösséget) hozhatnak létre. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 119. § (4) bekezdése alapján az óvodai, iskolai, kollégiumi szülői szervezet, közösség figyelemmel kíséri a gyermeki, tanulói jogok érvényesülését, a pedagógiai munka eredményességét, a gyermekek, tanulók csoportját érintő bármely kérdésben tájékoztatást kérhet a nevelési-oktatási intézmény vezetőjétől, az e körbe tartozó ügyek tárgyalásakor képviselője tanácskozási joggal részt vehet a nevelőtestület értekezletein. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdése alapján a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a működés rendjét, valamint a gyermekek, tanulók egészségét veszélyeztető helyzetek kezelésére irányuló eljárásrendet. Az intézmény SZMSZ-ében helyet kaphatnak a tanszerek tárolására vonatkozó szabályok, ám ezek megalkotása nem kötelessége az intézménynek.

A fentieknek megfelelően a szülők a szülők szülői közösségen keresztül tudják javasolni az intézmény részére a tanszerek iskolában való tárolásra vonatkozó elképzeléseiket. A köznevelési törvény 39. § (1) bekezdése szerint a köznevelés rendszerében intézkedésre jogosult személy vagy szervezet – a diákönkormányzat, a nevelőtestület, az iskolaszék, szülői szervezet, közösség javaslatára – tizenöt napon belül, a települési önkormányzat képviselő-testülete legkésőbb a tizenötödik napot követő első ülésen érdemi választ köteles adni. (682/2019/OJBIT, 500/2019/OJBIT, 519/2019/OJBIT)

Minden évben érkezik olyan panasz hivatalunkhoz, melyben a szülők gyermekük ételallergiája miatt a közétkeztetésben való részvétel során ütköznek akadályokba.

Egy szülő arról számolt be, hogy a gastroenterológus szakorvos megállapította gyermeke tejfehérje-allergiáját, és szigorú tejmentes diétát írt elő. E szakvélemény birtokában a szülő megkereste a település polgármesteri hivatalát, és diétás gyermekétkeztetést igényelt. Kérését elutasították, és az egészségügyi szakreferens arról tájékoztatta, hogy felkerül a várólistára, ám azt nem lehet tudni, hogy mikor tudják teljesíteni a diétás étkeztetést. Ezt megerősítette számára a jegyző is. Az ügyben folytatott vizsgálatunk során nyilatkozatot kértünk a jegyzőtől, aki előadta, hogy a település önkormányzata a gyermekétkeztetést – mint a települési önkormányzatot érintő kötelezően ellátandó feladatot – nem vásárolt szolgáltatás, hanem saját költségvetési szerve (továbbiakban: gyermekkonyha) működtetésével, fenntartásával biztosítja az illetékességi területén. Az intézmény négy főzőkonyha és nyolc tálalókonyha folyamatos működésével napi 5700 adag ételt főz le, biztosítva ezzel az önkormányzati fenntartású és az állami intézményfenntartó központ fenntartásában működő oktatási-nevelési intézményekben a lehető legjobb minőségű gyermek közétkeztetést.

A járás illetékességi területén egyetlen szolgáltató (továbbiakban: gyógyközpont) rendelkezik a diétás gyermekétkeztetésre szóló működési engedéllyel, jogosultsággal. Az önkormányzat a diétás gyermekétkeztetés biztosítása érdekében szolgáltatási szerződést kötött a gyógyközponttal. Mivel a gyógyközpont kapacitása az eszközállomány és a személyi feltételek vonatkozásában véges, a szolgáltatás felső határát 55 adag ételben határozta meg. Mivel más szolgáltató, amely a diétás

gyermekétkeztetés szigorú feltételeinek megfelelően nincs a járás területén, így a szolgáltatást csak korlátozott adagszámban tudja az önkormányzat jelenleg biztosítani, de folyamatosan keresik annak lehetőségét, hogy a megnövekedett igények kielégítésére megnyugtató megoldást találjon és a jelenlegi kapacitást kibővítvé, a jövőben valamennyi érintett gyermek részére biztosítani tudja a diétás étkezés szolgáltatást.

Korábban kialakított állásfoglalásunk szerint a köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése értelmében a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. A 69. § (2) bekezdés g) pontja alapján a nevelési-oktatási intézmény vezetője felel a nevelő és oktató munka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséért. Álláspontunk szerint a gyermek jogainak tiszteletben tartása és védelme nem merülhet ki abban, hogy tartózkodni kell a megsértésüktől, hanem gondoskodni kell az érvényesülésükhöz szükséges feltételekről is. A Gytv. 41. §-a szerint a gyermekek napközbeni ellátásaként életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését kell megszervezni. A jogszabály 21. §-a értelmében a gyermekek napközbeni ellátása keretében biztosított gyermekétkeztetés szabályait kell alkalmazni az óvodában, a nyári napközis otthonban, az általános és középiskolai diákotthonban, kollégiumban, illetve az itt szervezett externátusi ellátásban, az általános iskolai, továbbá – ha külön jogszabály másképpen nem rendelkezik – középfokú iskolai menzai ellátás keretében, a fogyatékos gyermekek, tanulók nevelését, oktatását ellátó intézményben és a fogyatékos gyermekek számára nappali ellátást nyújtó, az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok nappali intézményében, a szociális nyárigyermekétkeztetés keretében nyújtott étkeztetésre. A szabályozás szerint, ha a szülő (törvényes képviselő) eltérően nem rendelkezik, a nem állami fenntartó az általa fenntartott nevelési-oktatási intézményben, a települési önkormányzat az általa fenntartott óvodában és a közigazgatási területén az állami intézményfenntartó központ által fenntartott nevelési-oktatási intézményben, a fenntartó az egyéb állami fenntartású intézményben a gyermekek és a tanulók számára az óvodai nevelési napokon, illetve az iskolai tanítási napokon biztosítja a déli meleg főétkezést és két további étkezést. A főváros közigazgatási területén lévő tankerületekben az állami intézményfenntartó központ által fenntartott nevelési-oktatási intézményben – a fővárosi önkormányzat saját tulajdonában álló ingatlanban működő nevelési-oktatási intézmények kivételével – az étkeztetést a kerületi önkormányzat biztosítja. A fővárosi önkormányzat köteles biztosítani az étkeztetést azon nevelési-oktatási intézményben, amely saját tulajdonában álló ingatlanban működik. Az étkeztetés biztosítására kötelezett önkormányzat e feladatának ellátásához a közigazgatási területén kívülről érkező gyermek, tanuló lakóhelye szerinti önkormányzattól hozzájárulást kérhet. Iskolai étkeztetésben részesülhet az a tanuló is, aki a napközit nem veszi igénybe. Az étkezések közül az ebéd külön is igényelhető.

A fent említettek alapján, ha az iskola biztosítja minden gyermek számára az étkeztetést, akkor csupán az élelmiszerallergiára hivatkozva azt nem tagadhatja meg, és biztosítani kell a speciális étrend szerinti ellátást is. E kötelezettség teljesítésének megszervezése az illetékes önkormányzat hatáskörébe tartozik.

Tekintettel arra, hogy az ügyben érintett önkormányzat nem talált megoldást arra, hogy minden élelmiszerallergiával élő gyermek számára biztosított legyen a diétás étkezés, az Emberi Erőforrások Minisztériuma illetékes szakterületéhez fordultunk állásfoglalásukat kérve. A Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztály tájékoztatása lényeges információkat tartalmazott a diétás étkeztetés megszervezéséhez, ezért azt fontosnak tartjuk ismertetni beszámolóink keretei között is, annak

érdekében, hogy ne fordulhasson elő a tanulói jogok sérelme az önkormányzati feladatellátás megoldatlansága miatt.

A Gyvt. 21. § (1) bekezdése értelmében természetbeni ellátásként a gyermek életkorának megfelelő intézményi gyermekétkeztetést kell biztosítani – a gyermeket gondozó szülő, törvényes képviselő vagy nevelésbe vett gyermek esetén a gyermek ellátását biztosító intézmény kérelmére – a bölcsődében, mini bölcsődében, az óvodában, a nyári napközis otthonban, az általános és középiskolai kollégiumban, az itt szervezett extemátusi ellátásban, az általános iskolai és – ha önkormányzati rendelet kivételével jogszabály másképpen nem rendelkezik – a középfokú iskolai menzai ellátás keretében, a fogyatékos gyermekek, tanulók nevelését, oktatását ellátó intézményben és a fogyatékos gyermekek számára nappali ellátást nyújtó, az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok nappali intézményében. A Gyvt. 21/A. § (3) bekezdése értelmében az intézményi gyermekétkeztetést – főszabályként – a települési önkormányzat biztosítja az általa fenntartott bölcsődében, mini bölcsődében és óvodában, továbbá a közigazgatási területén a tankerületi központ, valamint az állami szakképzési és felnőttképzési szerv által fenntartott nem bentlakásos nevelési-oktatási intézményben. Az egyéb állami, valamint az egyházi és nem állami fenntartó által fenntartott nem bentlakásos intézményben a fenntartó biztosítja az intézményi gyermekétkeztetést.

A közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet (a továbbiakban: Közétk.rend.) 15. § (1) bekezdése szerint a fekvőbeteg-ellátást nyújtó intézményben, személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátást, gyermekvédelmi szakellátást, illetve szociális szakosított ellátást nyújtó intézményben, valamint a nevelési-oktatási intézményben minden, szakorvos által igazolt diétás étkezést igénylő személy számára az állapotának megfelelő diétás étrendet kell biztosítani (...).

Ezért mindenekelőtt le kell szögezni, hogy egyértelműen a Közétk.rend. 15. § (1) bekezdésébe ütközik, ha a köznevelési intézményben az intézményi gyermekétkeztetés biztosítására kötelezett szerv a szakorvos által igazolt diétás étkezést igénylő gyermek számára az állapotának megfelelő diétás étrendet nem biztosítja. A Közétk.rend. előírásainak való megfelelést a közétkeztetési szolgáltatás nyújtásának helye szerint illetékes népegészségügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala ellenőrzi.

A speciális étrend biztosítására a költségvetési törvény nem biztosít külön nevesített állami hozzájárulást, az intézményi gyermekétkeztetés biztosítására kötelezett szervnek azonban módjában áll a központi költségvetési támogatás igénylése során az ezzel összefüggő többletkiadásokat is jelezni.

A Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény 2. melléklet III. 5. Gyermekétkeztetés támogatása jogcímen járó központi hozzájárulás önkormányzatonkénti összegének meghatározása az önkormányzati adatszolgáltatás figyelembevételével történik, ennek megfelelően a III. 5. ab) alpont (Az intézményi gyermekétkeztetés üzemeltetési támogatása) igénylésekor az önkormányzatok jelzik a feladat ellátása során felmerülő dologi kiadásait, illetve a térítési díjából származó bevételeiket. Ennek körében a központi költségvetési törvény lehetővé teszi, hogy a fenntartó vásárolt szolgáltatás útján lássa el a gyermekétkeztetés feladatát. A speciális étrend biztosítása tehát a központi költségvetési támogatás terhére megvalósítható, az intézményi gyermekétkeztetés biztosítására kötelezett számára nem jelent többletterhet.

Mindemellett a Közétk.r. 2. § 14. pontja szerint közétkeztetés: olyan rendszeres étkezést biztosító, szervezett közösségi ellátás, melyet nevelési-oktatási intézményekben, állami és önkormányzati finanszírozású nyári táborokban, fekvőbeteg-szakellátást nyújtó intézményekben, szociális ellátás,

gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás keretében ellátott, különböző korú és egészségi állapotú személyek részére, többnyire előre megrendelés alapján a nap egy meghatározott időszakában, meghatározott időtartamban nyújtanak.

E rendelkezésből következően amennyiben az intézményi gyermekétkeztetés biztosítására kötelezett a diétás étkeztetést objektív okokból nem tudja biztosítani, úgy e feladat ellátására – a költségvetési támogatás terhére – megállapodást köthet a diétás étkeztetés biztosítására minden bizonnyal felkészült fekvőbeteg-gyógyintézetrel is.

Mindezekre tekintettel nem fogadható el, és az ellátáshoz fűződő gyermeki jog megsértésének tekinthető a gyermekétkeztetés diétás étkeztetés formájában történő biztosításának, akár a diétás gyermekétkeztetés a Gyvt. szabályai szerinti ingyenes vagy kedvezményes igénybevételének bármely indokkal történő megtagadása.

Több alkalommal érkezett állásfoglalás-kérés arra vonatkozóan is, hogy amennyiben a diétás étkeztetés saját konyhán vagy vásárolt szolgáltatással nem biztosítható, úgy van-e lehetőség arra, hogy a szülő által elkészített diétás étkezés költségeit az intézményi étkeztetés biztosítására kötelezett szerv a Gyermekétkeztetés támogatása jogcímen kapott központi költségvetési támogatás terhére – készpénzben megfizetve – kompenzálhassa.

A feladatellátáshoz szükséges állami támogatás szabályozása körében a központi költségvetési törvény lehetővé teszi, hogy az étkeztetés biztosítására kötelezett szerv vásárolt szolgáltatás útján lássa el a gyermekétkeztetés feladatát, azonban az étkeztetést igénybe vevő gyermek szülője a szolgáltatásvásárláshoz szükséges, jogszabályban rögzített pénzügyi, élelmiszer-higiéniai stb. szabályoknak természetesen személyként nem tud megfelelni és erre nem is kötelezhető. Ilyen esetben az önkormányzat a rendelkezésére álló források terhére saját megítélése szerint támogathatja az érintett családot, így amennyiben a vonatkozó önkormányzati rendelet a fennálló helyzetet jogosultságként ismeri el, úgy a gyermek diétás étkeztetéséről ténylegesen gondoskodó szülő részére a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény szerinti, önkormányzati hatáskörben adható pénzbeli vagy természetbeni ellátás biztosítása javasolható. (250/2019/OJBIT)

AZ OKTATÁSSAL KÖZVETLENÜL ÖSSZEFÜGGŐ JOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Tanszabadságból eredő jogok

Az Alaptörvény Szabadság és felelősség című fejezetének a XI. cikke rögzíti, hogy minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország az állampolgárok művelődéshez való jogát a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja. A művelődéshez való jog önmagán túlmutató jelentőségét adja, hogy az más alapvető emberi jogok érvényesülésének feltétele és eszköze is egyben.

A köznevelési alapfeladatok között első helyen jelenik meg a köznevelési törvényben az óvodai nevelés, melyben megvalósul a köznevelési intézményekben folyó pedagógiai munka első szakasza. Az óvodai nevelés a gyermek hároméves korában kezdődik, és addig az időpontig tart, ameddig a gyermek a tankötelezettség teljesítését meg nem kezdi.

2015. szeptember 1-jétől az óvodai nevelés a gyermek hároméves korától kötelező, e kötelezettség alól csak külön kérelem engedélyezésével lehet mentesülni.

Egy óvodavezető kérte állásfoglalásunkat azzal kapcsolatban, hogy kötelezheti-e a szülőt arra, hogy gyermekét a kötelező 4 órás foglalkozást követően hazavigye. Kérésének oka, hogy a gyermek kezelhetetlen viselkedése, agresszív magatartása miatt az ellátása megoldhatatlan nehézségek elé állítja a humán erőforrási gondokkal küzdő intézményt. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 8. § (1)-(2) bekezdése szerint az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. A fenti szabályok alapján a szülő köteles 3 éves kort betöltött gyermekét beíratni az óvodába, a gyermeknek legalább napi négy órát részt kell vennie az óvodai nevelésben. A négy óra azonban a szülő számára jelent kötelezettséget, és nem azt jelenti, hogy az óvoda szabja meg a gyermek intézményben való tartózkodásának hosszát. Amennyiben egy gyermek felvételt nyert egy intézménybe, úgy a teljes nyitvatartási idő alatt részt vehet az óvodai nevelésben. Amint az az előző fejezetben bemutattuk, az intézményvezető hatáskörébe tartozik, hogy amennyiben a nehezen fegyelmezhető gyermeknél magatartási zavart, a beilleszkedési képesség sérülését észleli, akkor felhívja a szülőt, hogy forduljon gyermekével a járási pedagógiai szakszolgálathoz. Az intézményvezető tájékoztatása szerint a gyermek vizsgálata elindult, így tájékoztattuk arról, hogy ennek befejezéséig a gyereket ugyanolyan bánásmód illeti meg, mint társait. (285/2019/OJBIT)

A kötelező óvodáztatás fényében különösen fontos azon ügyek megítélése, ahol a gyermek jelentkezését elutasítja az óvoda.

A köznevelési törvény 49. §-a szerint az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik. A gyermeket elsősorban abba az óvodába kell felvenni, átvenni, amelynek körzetében lakik vagy ahol szülője dolgozik. A felvételtől, átvételtől az óvoda vezetője dönt. Ha a jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, az óvodavezető, amennyiben az óvoda fenntartója több óvodát tart fenn, az óvoda fenntartója bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételre. A települési önkormányzat közzéteszi az óvoda felvételi körzetét, valamint az óvoda nyitva tartásának rendjét. Az óvoda köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki életvitelszerűen az óvoda körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító óvoda).

Egy szülő arról tájékoztatott, hogy óvodás korú gyermekével budapesti lakóhelyükről egy vidéki településre költöztek, amely tartózkodási helyük lett. A helyi óvoda azonban nem vette fel a gyermeket. Hivatalunkat arra kérte, legyen segítségére a gyermek helyi óvodában történő elhelyezésében. A szülőt tájékoztattuk a jogszabályokról és a jogorvoslat lehetőségéről. (700/2019/OJBIT)

Egy nagyszülő kérte hivatalunk állásfoglalását arról, hogy unokáját a lakóhely szerint kötelező felvételt biztosító óvoda egy másik tagintézményébe szeretnék beíratni, mint ahova tartoznak. A választott óvoda vezetője felvinné a gyermeket, de döntéséhez kéri a szülőtől a kötelező felvételt biztosító óvoda vezetője, illetve a fenntartó az engedélyének beszerzését. Mivel a korábbi engedélyek sorra elutasításra kerültek, a nagyszülő arról kért tájékoztatást, hogy milyen lehetősége van a gyermeknek a választott óvodába felvételt nyerni. (268/2019/9OJBIT)

Az óvodakötelezettség teljesítésénél csakúgy, mint a tankötelezettség esetében a szülőnek lehetősége van megválasztani a gyermeke számára leginkább megfelelő intézményt. Abban az esetben azonban, ha a választott intézménybe nem nyer felvételt a gyermek, a köznevelési jogszabályok rendelkeznek a kötelező felvételt biztosító intézményről, mely köteles felvenni a körzetében életvitelszerűen tartózkodó gyermeket. Az életvitelszerűség meghatározása eltérő az óvodák és az iskolák esetében.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 20. § (9)-(10) bekezdése szerint óvodák esetében életvitelszerű ott lakásnak minősül, ha a gyermek a kötelező felvételt biztosító óvoda körzetében található ingatlan otthonául használja és az ilyen ingatlan a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásában a gyermek lakóhelyeként vagy tartózkodási helyeként az óvodai beiratkozás első határnapját megelőző három hónapnál régebb óta szerepel. Ha ez nem teljesül, vagy ha bármely körülmény alapján arra lehet következtetni, hogy a gyermek a nyilvántartásban szereplő lakhelyén vagy tartózkodási helyén nem életvitelszerűen lakik, úgy az óvodavezető, illetve az Nkt. 49. § (2) bekezdés szerinti esetben az óvodavezető vagy a fenntartó által szervezett bizottság jogosult felszólítani az óvodába jelentkező gyermek szülőjét, hogy az életvitelszerű körzetben lakás tényét akként igazolja, hogy a felszólítás kézhez vételétől számított 15 napon belül bemutatja a területileg illetékes

védőnőtől származó, a védőnői ellátás igénybevételét igazoló nyilatkozatot. Ha az óvodavezető, illetve az általa vagy a fenntartó által szervezett bizottság felszólítása ellenére a szülő a védőnői nyilatkozatot nem mutatja be, úgy az óvodavezető, illetve az általa vagy a fenntartó által szervezett bizottság jogosult az életvitelszerűen körzetben lakást családlátogatás kezdeményezésével ellenőrizni. Ha az óvodavezető, az általa, illetve a fenntartó által szervezett bizottság által javasolt legalább három időpont közül a gyermek szülője vagy törvényes képviselője egy alkalommal sem teszi lehetővé a családlátogatást, úgy vélelmezni kell, hogy a gyermek nem életvitelszerűen lakik a kötelező felvételt biztosító óvoda körzetében, és ennek alapján az óvodai felvétel megtagadható.

Az általános iskolák tekintetében a jogszabályok már nem határozzák meg ilyen részletességgel az életvitelszerűség fogalmát. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 22. § (6) bekezdése értelmében életvitelszerű ott lakásnak minősül, ha a tanulónak a kötelező felvételt biztosító iskola körzetében van a lakóhelye, ennek hiányában a tartózkodási helye.

Egy szülő gyermeke iskolaváltásával kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását. Elmondása szerint gyermeke a hatodik évfolyam befejezésig a lakóhely szerint kötelező felvételt biztosító iskolában tanult. Ekkor átjelentkezett egy alapítványi intézménybe, de a szülők nem voltak elégedettek az oktatással, ezért ismételten szerették volna gyermeküket a körzeti intézménybe átíratni. Ennek lehetőségéről kérték állásfoglalásunkat. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 50. § (6) bekezdése alapján az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító iskola). A fenti definíció értelmében a panaszos gyermekének jelentkezését nem utasíthatja el a körzeti iskola. Amennyiben mégis ez történik, úgy a szülőnek lehetősége van jogorvoslattal élni. (480/2019/OJBIT, 400/2019/OJBIT)

Számos kérdést vet fel a szülőkből az intézmények közötti átjelentkezés szabályainak alkalmazása is. A köznevelési törvény szerint a gyermeknek, a tanulónak joga, hogy kérje az átvételét másik nevelési-oktatási intézménybe. A köznevelési törvény 50. § (1) bekezdése alapján a felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik, melyről az iskola igazgatója dönt. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (3) bekezdésének értelmében az iskola pedagógiai programja – a szakképzést folytató intézmények kivételével – meghatározza az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályait, szükség esetén különbözeti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamisméltással.

Egy beadványozó arról számolt be, hogy gyermeke az általános iskolát követően rosszul döntött a továbbtanulás kérdésében. Arról kérte állásfoglalásunkat, hogy van-e lehetősége gyermekének a szakképzésen belül magasabb képesítést adó intézménybe átjelentkezni. Tájékoztattuk, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés aj) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza a felvétel és az átvétel – köznevelési törvény keretei közötti – helyi szabályait, valamint szakképző iskola tekintetében a szakképzésről szóló törvény felvételre, átvételre vonatkozó rendelkezéseit. A (3) bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy az iskola pedagógiai programja – a szakképzést folytató intézmények kivételével – meghatározza az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályait, szükség esetén különbözeti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő

biztosításával vagy évfolyamisméltéssel. További kérdéseivel - tekintettel arra, hogy hivatalunk nem rendelkezik hatáskörrel a szakképzés tekintetében – a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatalhoz irányítottuk a beadványozót. (497/2019/OJBIT)

Hasonló kérdéssel fordult hozzánk az a szülő, akinek gyermeke tízedik évfolyamon tanul egy egészségügyi szakgimnáziumban, és átjelentkezne egy szakgimnázium grafika szakára. Az intézményvezető tájékoztatása szerint itt csak kilencedik évfolyamon tudná folytatni tanulmányait. Tájékoztattuk a beadványozót a fenti szabályokról. Bár vizsgálatunk lefolytatásának hiányában a beadványában jelzettek minősítésére nincs lehetőség, valószínűsíthető, hogy az intézményvezető az egészségügyi és a grafikus képzés közötti különbségre tekintettel kötötte a tanuló felvételét feltételekhez. (167/2019/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 23. § (7) bekezdésének megfelelően a tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van, kivéve, ha az általános iskolai tanuló úgy kíván iskolát váltani, hogy az az iskolatípus változtatásával is jár. Ebben az esetben az átvételre a felvételre megállapított eljárás szerint kerülhet sor. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 47. § (1) bekezdése a szakgimnázium, szakközépiskola, szakiskola szakképzési évfolyamára való felvétel, átvétel esetére némileg eltérő szabályokat fogalmaz meg. Eszerint, ha a szakközépiskola, a szakgimnázium, szakképzési évfolyamára jelentkező nem az adott iskolában közismereti oktatásban megkezdett tanulmányait kívánja folytatni, a tárgyév február 15-étől (keresztféléves képzés esetén a folyó tanév december 1-jétől) az iskola által meghatározott időben kérheti felvételét vagy átvételét.

Egy tanuló beadványában a következő helyzetet tárta hivatalunk elé beadványában. Jelenleg tízedik évfolyamon tanul. A következő évben iskolát szeretne váltani. Az általa választott iskolában azonban nincs hely az adott évfolyamon, csak évfolyamisméltéssel tudná folytatni tanulmányait. Arról kérte tájékoztatásunkat, hogy a tízedik évfolyamos osztályba felvételt nyerve tizenegyedikes tanulóként folytathatja e tanulmányait. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 4. § 23. pontja értelmében iskolai osztály: az a legalább egy nevelési évre, tanévre alkotott oktatásszervezési egység, amely meghatározott közös pedagógiai feladatok végrehajtására alakul az iskolába felvételt nyert, azonos feladatellátási helyre járó tanulókból. Az átjelentkezésével kapcsolatban intézményvezető határozhat, de csak akkor tud pozitív döntést hozni, ha az adott évfolyamon működő osztály létszáma nem érte el a köznevelési törvényben meghatározott maximális létszámot. Más évfolyam osztályába nem vehető fel tanuló. Amennyiben a beadványozó tizenegyedik évfolyamos tanulóként tízedik évfolyamos tanulók osztályába kívánna beiratkozni, úgy a közös pedagógiai feladatok végrehajtására vonatkozó törvényi feltétel nem teljesülne. (440/2019/OJBIT)

A tanulói jogviszony teljesítésének kétféle módja jelenik meg a köznevelési jogszabályokban. 2019. szeptember 1-jétől a vonatkozó jogszabályok megváltoztak, de az év nagyobbik részében a vizsgált ügyekben a korábbi jogszabályok alapján adtunk tájékoztatást, így a témához kapcsolódó ügyeket követően ismertetjük a módosítás után hatályos jogi normákat.

A köznevelési törvény 45. § (1) bekezdésének értelmében Magyarországon – az e törvényben meghatározottak szerint – minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. Ugyanezen paragrafus (5) bekezdése alapján a tankötelezettség iskolába járással, vagy ha az a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából nem hátrányos, a szülő kérelmére magántanulónaként teljesíthető.

A 20/2012. (III. 31.) EMMI rendelet szintén megváltozott 75. § (2) bekezdése korábbi szövege szerint a tanuló tanulmányi kötelezettségének a szülő kérelme alapján magántanulónaként tesz eleget, felkészítéséről a szülő gondoskodik, a tanuló egyénileg készül fel. A magántanuló magatartását és szorgalmát nem kell minősíteni. Az iskola igazgatója köteles tájékoztatni a tanulót és a szülőt a magántanuló kötelelességeiről és jogairól. A magántanuló az igazgató előzetes engedélyével vehet részt a tanórai vagy egyéb foglalkozásokon. A magántanuló kérelemre felvehető a napközibe és a tanulószobai foglalkozásra.

Egy szülő sportoló leánya ügyében fordult hozzánk. A tanuló vidéki általános iskolában tanult, ám az edzései Budapesten voltak. Mivel minden nap nagyon későn fejeződött be a tanítás, nem tudott odaérni az edzésre. Kérte az iskolát, hogy a testnevelés órák közül kettőt a tanítási nap végére tegyen az intézmény, mert azok alól felmentést kérhetne gyermeke, és így odaérne az edzésre, de kérését nem teljesítették. Ezért csak a magántanulói jogviszony vagy az egyéni tanrend lehetett számára megoldás. Ezek feltételeiről érdeklődött hivatalunknál.

A köznevelési törvény 55. § (1) bekezdése szerint az igazgató a gyakorlati képzés kivételével a tanulót kérelmére – kiskorú tanuló esetében a szülő kérelmére – felmentheti az iskolai kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, ha a tanuló egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye, továbbá sajátos helyzete ezt indokoltá teszi. Az igazgató a tanulót kérelmére mentesítheti a készségtárgyak tanulása alól, ha azt egyéni adottsága vagy sajátos helyzete indokoltá teszi. A köznevelési törvény 55. § (2) bekezdése alapján a magántanulót – az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével – az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni. Az, akit felmentettek a kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, az igazgató által meghatározott időben, és a nevelőtestület által meghatározott módon ad számot tudásáról. A köznevelési törvény az egyéni tanrend fogalmát nem határozza meg. A fenti rendelkezések alapján ugyanakkor a jogszabályok lehetőséget teremtenek arra, hogy a tanulók intézményvezetői engedéllyel az általánostól eltérő keretek között tegyenek eleget tankötelezettségüknek.

Tájékoztattuk továbbá a szülőt, hogy a törvényi feltételek teljesülése esetén a tanulót kérelmére legfeljebb heti két testnevelés óra alól kell mentesíteni. A tanuló a fenti rendelkezések alapján, egyesületi, iskolai sportköri sporttevékenységére tekintettel egyéb tanórákon való részvétel alól nem mentesíthető. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 105. § (4) bekezdésének értelmében a tantárgyfelosztás alapján készített összesített iskolai órarend tartalmazza a tanórai és az egyéb foglalkozások időpontját, osztályonként és tanóránként az adott tantárgy és a tanár megnevezésével. A tantárgyfelosztást az intézmény fenntartója hagyja jóvá, az abban foglaltak az intézmény dolgozóira nézve is kötelezőek. (83/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 45. §-a alapján a magántanulói jogviszony engedélyezéséről történő döntés meghozatala előtt kötelező a gyámhatóság és a gyermekjóléti szolgálat előzetes véleményének kikérése.

Egy beadványozó arról kért tájékoztatást, hogy megtagadhatja-e a magántanulói jogviszony engedélyezését az intézmény vezetője, ha véleményezésre jogosult hatóságok nem ellenzik azt. A köznevelési törvény 45. § (5) bekezdése kimondja, hogy a tankötelezettség iskolába járással, vagy ha az a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából nem hátrányos, a szülő kérelmére magántanulóként teljesíthető. Az iskola igazgatója a gyámhatóság és a gyermekjóléti szolgálat véleményének kikérése után dönt arról, hogy a tanuló a tankötelezettségének magántanulóként tehet eleget. Gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő tanuló esetén az iskola igazgatójának a döntéséhez be kell szereznie a gyermekvédelmi gyám véleményét.

A szülő által jelzett kérdéskörrel kapcsolatban több korábbi megkeresés is érkezett hivatalunkba. Az ezen beadványokban megfogalmazottakat illetően a köznevelésért felelős helyettes államtitkárhoz fordultunk, és állásfoglalását kértük arról, hogy a jogszabályban előírt előzetes vélemények tartalma kötelezi-e az intézményvezetőt a döntés meghozatalakor, vagy dönthet az előzetes véleményektől eltérően.

A helyettes államtitkár hivatalunk által is elfogadott nyilatkozata szerint a hatályos köznevelési előírások alapján a magántanulói jogviszonyt kérelmezni kell, a kérelmet kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló nyújthatja be az iskola igazgatójához. Az iskola igazgatója jogosult dönteni arról, hogy a tanuló a tankötelezettségének magántanulóként tehet eleget. Az igazgatónak mérlegelés nélkül, minden esetben meg kell keresnie a gyámhatóságot és a gyermekjóléti szolgálatot, és csak ezek véleményének kikérése után, azok ismeretében hozhat döntést a szülői kérelemről. A jogszabályban előírt vélemények beszerzése kötelező, azok elmaradása jogsértő döntést eredményez, a vélemények tartalma azonban nem köti a döntéshozót: az igazgatónak minden körülményt mérlegelve, önállóan kell meghoznia a döntését. Az előzetesen kötelezően bekérendő gyermekvédelmi, gyámhatósági vélemények az igazgatói döntést segítik, azokat a szülő nem vitathatja. A szülő az iskola döntése ellen élhet jogorvoslati kérelemmel.

A magántanulói státusz engedélyezéséről tehát az iskola igazgatója jogosult dönteni. Amennyiben a szülők sérelmezik az általa hozott határozatot, úgy lehetőségük van jogorvoslatért folyamodni. (159/2019/OJBIT)

A panaszos hetedik osztályos gyermeke érsebészeti problémája miatt tartós betegségben szenved, emiatt magántanuló lett a 2018/2019. tanév első félévében. A betegség komolyságára tekintettel a szülő a második félévre is kérelmezte a magántanulói státuszt, ám az intézményvezető ellenezte azt, mert a tanulónak járó heti 10 óra felkészítés biztosítása nehézséget jelentett az iskolának. Végül engedélyezte a magántanulói jogviszonyt a tanuló számára. A második félév során azonban megműtötték a tanulót, és táplálása egy mesterséges testnyíláson vékonybélbe kötött műanyag csövön keresztül történik, mely egy kis szakaszon látszik a kívülálló számára. E látvány miatt most már a 10 óra fejlesztésre sem akarják fogadni a gyermeket az iskolában, holott a szülő szerint a táplálásra szolgáló eszközök gyógyászati segédeszközök, gyermeke állapota semmiféle egészségügyi kockázatot nem jelent a többi tanulóra, pedagógusra, továbbá orvosai is javasolják, hogy kapcsolódjon vissza az iskolai közösség életébe. A

szülőt tájékoztattuk a magántanulói jogviszony feltételeiről, valamint arról, hogy panasza hivatalunk által a jogorvoslati út kimerítését követően vizsgálható. (330/20169/OJBIT)

Egy szülő azért fordult hozzánk, mert kilencedik évfolyamra járó gyermeke szorongásos tünetei miatt szakorvosi javaslat alapján kérelmezte a magántanulói státusz engedélyezését, ám az intézményvezető arról tájékoztatta, hogy ki kell kérnie a gyermekjóléti szolgálat véleményét. A folyamatot elindították, de a szülő sérelmezte ezt az eljárást. (116/2019/OJBIT)

Egy tanuló arról kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy az intézményvezető tehet-e az ellen valamit, hogy magántanuló legyen. (440/2019/OJBIT)

A fenti ügyekben tájékoztattuk a panaszosokat a magántanulói jogviszony létesítésének jogszabályi előírásairól. (4/2019/OJBIT, 49/2019/OJBIT)

Egy szülő a magántanulói jogviszonnyal összefüggésben arról érdeklődött, hogy gyermeke, aki egészségi állapota miatt szülői kérésre magántanuló, igénybe veheti-e az ingyenes tankönyvellátást. Tájékoztattuk arról, hogy köznevelési törvény 46. § (5) bekezdése szerint az elsőtől a nyolcadik évfolyamig, továbbá a nemzetiségi nevelés-oktatásban és a gyógypedagógiai nevelés-oktatásban az állam biztosítja, hogy a tanuló számára a tankönyvek térítésmentesen álljanak rendelkezésre. A nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény 4. § (2) bekezdése alapján az ingyenes iskolai tankönyvellátással nem érintett iskolai évfolyamokon, továbbá az iskolai tankönyvrendelésnek biztosítania kell, hogy – az iskolától történő tankönyvkölcsönzés, napköziben, tanulószobában elhelyezett tankönyvek igénybevétele, használt tankönyvek biztosítása, illetve tankönyvek megvásárlásához nyújtott pénzügyi támogatás útján – a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő minden olyan tanuló részére, aki tartósan beteg, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd, három vagy több kiskorú, illetve eltartott gyermeket nevelő családban él, nagykorú és saját jogán iskoláztatási támogatásra jogosult, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, vagy a gyermekvédelmi gondoskodás keretében nevelésbe vett vagy utógondozói ellátásban részesül, a tankönyvek ingyenesen álljanak rendelkezésre (a továbbiakban: normatív kedvezmény). A tankötelezettség teljesítésének módja nem befolyásolja a tankönyvellátásra való jogosultságot. (525/2019/OJBIT)

2019. szeptember 1-jétől a köznevelési törvény 45. §-a a korábbi választható megoldások helyett főszabályként kimondja, hogy a tankötelezettség iskolába járással teljesíthető. E főszabály mellett ad lehetőséget a tankötelezettség más módon történő teljesítésére. A magántanuló jogintézménye helyett a törvény bevezeti az egyéni munkarend fogalmát, mely szülői kérelemre engedélyezhető. A döntés az intézményvezető helyett a felmentést engedélyező szervhez kerül, mely a hatályos szabályok szerint az Oktatási Hivatal.

A köznevelési törvény 45. § (5)-(6) bekezdése alapján, ha a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése

szempontjából előnyös, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető. A szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló a kérelmet a tanévet megelőző június 15-éig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. Ezen időpontot követően csak abban az esetben nyújtható be kérelem, ha a tankötelezettség iskolába járással történő teljesítését megakadályozó körülmény merül fel. Jogszabályban meghatározott esetben az egyéni munkarendet biztosítani kell.

A felmentést engedélyező szerv dönt arról, hogy a tanuló a tankötelezettségének egyéni munkarend keretében tehet eleget. Az eljárás során a felmentést engedélyező szerv megkeresheti a gyámhatóságot, a gyermekjóléti szolgálatot, az iskolaigazgatót, gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő tanuló esetén a gyermekvédelmi gyámot. Az eljárásban a függő hatályú döntésben nem kell rendelkezni a kérelmezett jog gyakorlásáról. Ha az egyéni munkarendben tanuló neki felróható okból két alkalommal nem jelenik meg az osztályozó vizsgán, vagy két alkalommal nem teljesíti a tanulmányi követelményeket, az iskola igazgatója értesíti a felmentést engedélyező szervet, és a tanuló a következő félévtől csak iskolába járással teljesítheti a tankötelezettségét.

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. § (1) bekezdése alapján, ha a tanuló a tanulmányi kötelezettségének a szülő kérelme alapján egyéni munkarend keretében tesz eleget, felkészítéséről a szülő gondoskodik, a tanuló egyénileg készül fel. Az egyéni munkarend keretében tanuló magatartását és szorgalmát nem kell minősíteni. Az iskola igazgatója köteles tájékoztatni a tanulót és a szülőt az egyéni munkarenddel rendelkező kötelességeiről és jogairól. Az egyéni munkarenddel rendelkező kérelmére részt vehet a tanórai vagy egyéb foglalkozásokon, valamint felvehető a napközibe és a tanulószobai foglalkozásra. Ezen kérelmekről az iskola igazgatója dönt. (525/2019/OJBIT)

A tanulói jogviszony létesítésének speciális esete a vendégtanulói jogviszony létrehozása. A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés i) pontja szerint a tanuló joga különösen, hogy jogszabályban meghatározottak szerint vendégtanulói jogviszonyt létesítsen. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 49. § (1) és (5) bekezdése szerint a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmére az intézmény vezetője engedélyezheti, hogy a tanuló az iskolában oktatóaktól eltérő irányú ismeretek megszerzése céljából másik iskolában elméleti tanítási órán, gyakorlati foglalkozáson vegyen részt. A tanulói jogviszonnyal rendelkező tanuló a vendégtanulói jogviszonya létesítésének engedélyezésére a vele jogviszonyban álló iskola igazgatójának nyújtja be írásbeli kérelmét. Az iskola igazgatója a kérelemben foglaltak alapján, a kérelem átvételétől számított tizenöt napon belül beszerzi a döntéshez a tanulóval vendégtanulói jogviszonyt létesítő iskola javaslatát.

Egy beadványozó szülő szerint gyermeke az iskolában folyó oktatás miatt hátrányba került az emelt szintű érettségi teljesítésekor más iskolában tanuló társaival szemben. Meglátása szerint máshol nagyobb óraszámú, csoportbontásban tanulják az érettségi tárgyakat, jelesen a matematikát, és mivel gyermeke iskolájában nincs meg ez a lehetőség, vendégtanulónak kívánt egy másik intézményben érettségire felkészülni e tantárgyból. Ennek lehetőségeiről érdeklődött. Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a

fenti rendelkezések szerint a vendégtanulói jogviszony létesítésére az iskolában oktatóaktól eltérő irányú ismeretek megszerzése céljából kerülhet sor, mely feltétel gyermeke esetében nem áll fenn. (204/2019/OJBIT)

A szülők, családok életében előállhatnak olyan különleges helyzetek, amikor a család külföldön folytatja életét. A tanulói jogviszonnal rendelkező gyermekek köznevelésbeli státusza ilyenkor rendezést kíván. Tanköteles korú tanuló esetén tanulmányait továbbra is folytatni köteles, erre többféle megoldás is kínálkozik a köznevelési törvény szabályai szerint.

Egy szülő kereste meg kérdéseivel hivatalunkat. Arról kért információt, hogy a család külföldre költözése estén van-e lehetősége gyermekének évet halasztani vagy hazatérésük után egy évet kihagyva folytatni tanulmányait. További kérdése volt, hogy megoldás lehet-e ebben a helyzetben a magántanulói jogviszony kérelmezése. A külföldi tanulmányok folytatására vonatkozó alábbi jogszabályi rendelkezések ismertetése mellett felhívtuk a szülő figyelmét, hogy a tankötelezettség teljesítésének biztosítását a köznevelési törvény 72. § (1) bekezdés b) pontja a szülők elsődleges kötelezettségei között nevesíti. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 247. § (1) bekezdés a) és c) pontjai ezen kötelezettségnek további nyomatékot adva kimondják, hogy szabálysértést valósít meg az a szülő vagy törvényes képviselő, aki a szülői felügyelete vagy gyámsága alatt álló gyermeket kellő időben az óvodába, illetve az iskolába nem iratja be. Szintén szabálysértést követ el, akinek a szülői felügyelete vagy gyámsága alatt álló gyermeke ugyanabban a tanévben az iskolai kötelező tanórai foglalkozásokról igazolatlanul a jogszabályban meghatározott mértéket vagy annál többet mulaszt. Az ismertetett rendelkezések szerint a tanköteles korú gyermeknek valamely magyarországi vagy külföldi nevelési-oktatási intézménnyel mindenképpen jogviszonyban kell állnia, ennek elmulasztása a tanuló ideiglenes külföldi tartózkodásával nem indokolható. (226/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 45. § (1) és (5) bekezdéseinek értelmében Magyarországon – az e törvényben meghatározottak szerint – minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. A köznevelési törvény 91. § (1) bekezdése lehetőséget teremt arra, hogy a magyar állampolgárok tankötelezettségüknek külföldi nevelés-oktatási intézményben tegyenek eleget, valamint, hogy engedély nélkül folytassanak tanulmányokat külföldön.

Külföldi tartózkodás esetén a gyermek tanulmányainak és tankötelezettségének teljesítésére két lehetőség kínálkozik. Amennyiben a tanuló külföldi oktatási intézménybe nyer felvételt, úgy a magyarországi intézményben fennálló tanulói jogviszonya szünetel. A tanköteles tanuló tanulmányainak külföldön történő folytatását – a tanköteles gyermek nyilvántartása céljából – be kell jelenteni a lakóhely, ennek hiányában tartózkodási hely szerint illetékes köznevelési feladatokat ellátó hatóságnak, vagy, ha a tanuló már hazai iskolába beiratkozott, az iskola igazgatójának. A külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait egyéni munkarenddel rendelkezőként Magyarországon folytatja.

A fentiek szerint tehát amennyiben a szülő a tanulmányok külföldön történő folytatását jelenti be az iskola igazgatójának, akkor a köznevelési törvény 91. §-a szerint a tanulói jogviszony szüneteléséről van szó. Ehhez nem kapcsolódik a tanuló teljesítményének semmiféle értékelése, minősítése, így osztályozóvizsga sem. A köznevelési törvény 92. § (9)-(10) bekezdése alapján a külföldön megkezdett és befejezetlen tanulmányok a magyar köznevelés iskolarendszerében folytathatók. A tanulmányok beszámításáról, továbbá a tanuló felvételéről az iskola igazgatója dönt. Ha a beszámítás kérdésében az iskola igazgatója nem tud dönteni, beszerzi az oktatásért felelős miniszter, szakképzés esetén a szakképesítésért felelős miniszter véleményét.

A külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvény (a továbbiakban: elismerési törvény) 4. §-a szerint a külföldön folytatott résztanulmányok beszámítása azon oktatási intézmény hatáskörébe tartozik, amelyben a kérelmező tanulmányait folytatni szándékozik. E törvény 62. §-a arról rendelkezik, hogy a külföldön folytatott, nem befejezett alap-, közép- vagy felsőfokú iskolai (rész-) tanulmányok beszámítása a külföldi oktatási intézmény jogállásának, a tanulmányi idő és a tanulmányi követelmények figyelembevételével, valamint a hazai és a külföldi tanulmányi kötelezettségek összehasonlítása alapján történik. Az oktatási intézmény akkor számíthat be külföldön folytatott résztanulmányokat, ha a kérelmező külföldön elismert intézményben folytatta tanulmányait. A választott oktatási intézmény a résztanulmányok beszámításának feltételül különbözeti vizsgák teljesítését szabhatja meg.

Ha a gyermek nem rendelkezik külföldön tanulói jogviszonnyal, vagy a szülők, tanulók így döntenek, akkor egy magyarországi nevelési-oktatási intézményben teljesíti tankötelezettségét, és a szülő magántanulói státuszt (az új szabályozás szerint: egyéni tanulói munkarendet) kér a gyermek számára. Ebben az esetben a gyermek a magyarországi iskolával folyamatosan tanulói jogviszonyban áll. A magántanulót a köznevelési törvény 55. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni, félévi és tanév végi osztályzatának megállapításához a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (2) bekezdés a) pontja alapján osztályozóvizsgát kell tennie.

Egy szülő azt közölte beadványában, hogy gyermeke külföldi tartózkodása miatt lett magántanuló. Sikeres osztályozó vizsga után jelezték az iskolában, hogy iskolába járással kívánja folytatni tanulmányait, de azt közölték velük, hogy nem veszik vissza a gyermeket, mert nincs hely az osztályban. Tájékoztatottuk a tankötelezettség külföldön történő teljesítésével összefüggő szabályokról, valamint arról, hogy amennyiben a gyermek magántanuló volt a külföldi tartózkodása alatt, ez nem érinti tanulói jogviszonyát, sikeres osztályozó vizsga letételét követően ugyanazon az évfolyamon folytathatja tanulmányait az intézményben, ahol a jogviszonya fennáll. Másik osztályba áthelyezésére is csak a jogszabályban meghatározott feltételek esetén kerülhet sor. (479/2019/OJBIT, 288/2019/OJBIT)

Egy tanuló fordult hozzánk azzal, hogy a tizenegyedik évfolyam második félévében külföldi tartózkodás miatt kérvényezni akarta, hogy tanulmányait magántanulóként folytassa. Az igazgató tanácsára azonban kérvényezte jogviszony szünetelését. Később egy pedagógus arról tájékoztatta, hogy

az egész éves anyagból kell osztályozó vizsgát tennie annak ellenére, hogy az első félévből lezárásra került. Ezt sérelmezte, hiszen korábban erről nem tájékoztatták. A témával kapcsolatban készített állásfoglalásunkban a fentiek szerint közöltük, hogy eltérő a helyzet abban az esetben, ha külföldi tartózkodása alatt szünetelteti tanulói jogviszonyát vagy ha magántanulóként folytatja tanulmányait. Amennyiben a tanuló külföldi oktatási intézménybe nyer felvételt, úgy a magyarországi intézményben fennálló tanulói jogviszonya szünetel. Ha az érintett nem rendelkezik külföldön tanulói jogviszonnyal, vagy a szülő, a tanuló így dönt, akkor egy magyarországi nevelési-oktatási intézményben, magántanulóként is folytathatja tanulmányait. Ebben az esetben a tanuló a magyarországi iskolával folyamatosan tanulói jogviszonyban áll, és félévi és tanév végi osztályzatának megállapításához osztályozóvizsgát kell tennie. (242/2019/OJBIT)

Egy intézményvezető kérte segítségünket tanulójukkal kapcsolatban. A tanuló szülei közölték az iskolával, hogy családjuk áprilistól októberig külföldön tartózkodik, így a gyermekük nem tudja befejezni a tanévet, augusztusban sem tud osztályozó vizsgát tenni, így az új tanévet sem tudja elkezdni. A szülők az iskola segítségét kérték, hogy gyermekük ne veszítsen évet. Tájékoztattuk a szülőket a fenti állásfoglalásunkról, valamint arról, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 77. § (2) bekezdése a következő lehetőséget tartalmazza: ha a tanuló a következő tanév kezdetéig azért nem tett eleget a tanulmányi követelményeknek, mert az előírt vizsga letételére a nevelőtestületől halasztást kapott, az engedélyezett határidő lejártáig tanulmányait felsőbb évfolyamon folytathatja. (126/2019/OJBIT)

Az Alaptörvény Szabadság és Felelősség című fejezetének XI. cikke alapján Magyarország a művelődéshez való jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.

A köznevelési törvény 2. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, illetve a szakképzésről szóló törvényben meghatározott feltételek szerinti második szakképesítés megszerzését biztosító első szakmai vizsga befejezéséig a magyar állam közzolgálati feladata.

Az állami, települési önkormányzati fenntartású intézményekben, továbbá az állami feladatellátásban részt vevő más fenntartású intézményben az óvodai nevelés, az óvodai nevelést és az iskolai nevelés-oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele, valamint a kollégiumi ellátás az ingyenes oktatásban részt vevő, e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő gyermekek, tanulók számára térítésmentes.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet (a továbbiakban: 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet) meghatározza a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok körét. A rendelet 33. § (1) bekezdése ezen térítésmentesen biztosított köznevelési feladatok között rögzíti általános iskolában és

középfokú iskolában többek között a tanórai foglalkozást, az osztályok heti időkerete terhére megszervezett kötelező és a nem kötelező egyéb foglalkozást, valamint a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a minden tanuló számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását, a mindennapi testedzést szolgáló, intézményen kívüli kulturális, művészeti, sport- vagy más foglalkozást, kirándulást, erdei iskolát.

A 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet 34. § (1) bekezdés a) pontjának értelmében az állami szerv, a tankerületi központ, az állami felsőoktatás intézmény, az önkormányzat, az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézmények nyújtotta olyan egyéb szolgáltatások, melyek a nevezett Kormányrendelet 33.§-ában nem kerülnek felsorolásra, térítési díj ellenében vehetőek igénybe.

A 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet 34. § (3) bekezdése szerint az iskolaszék, az óvodaszék, a kollégiumi szék – annak hiányában a szülői szervezet (közösség) az intézményi tanács és iskolában az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével – meghatározhatja azt a legmagasabb összeget, amelyet a nevelési-oktatási intézmény által szervezett, nem ingyenes szolgáltatások körébe tartozó program megvalósításánál nem lehet túllépni.

A 20/2012. (VIII. 31) EMMI rendelet 83. § (2) bekezdése továbbá kimondja, hogy a tanuló, a gyermek, a kiskorú tanuló szülőjének írásbeli nyilatkozatát be kell szerezni minden olyan óvodai, iskolai, kollégiumi döntéshez, amelyből a tanulóra, gyermek, kiskorú tanuló esetén a szülőre fizetési kötelezettség hárul.

Az osztálypénzzel kapcsolatban az alábbi jogi álláspontot alakítottuk ki. A szülők közösen dönthetnek arról, hogy bizonyos célok érdekében különböző összegeket befizetnek, ez a döntés azonban minden szülő esetében önkéntes. A szülők a befizetett pénz kezelésével megbízhatják a szülői közösség valamely tagját, vagy akár az egyik pedagógust is.

Ebben az esetben a befizetett összegek a befizető szülők közös tulajdonába kerülnek, és mindvégig abban is maradnak. A szülők megbízottja a kezelésében álló pénzt meghatározott célra fordíthatja. A közös tulajdonban lévő pénzösszeg kezelőjének önkéntes és ingyenes vállalása alapján így közte és a szülők között polgári jogviszony jön létre. A pénzösszegekről való elszámolást a szülők kérhetik az általuk megbízott szülőtől vagy pedagógustól.

Mivel az osztálypénz fizetése minden egyes szülő önálló döntése, így nem érheti hátrány azon szülők gyermekeit, akik nem fizetnek osztálypénzt. Az osztálypénz felhasználása történhet olyan célra, amely minden gyermek együttes, közös érdekét szolgálja. Így például felhasználható a terem dekorálására, a pedagógus által munkájához használt anyagok bővítésére, és számos olyan dologra, melynek gyümölcsét a gyermekek közösen élvezik. Ebben az esetben nem éri hátrány azon gyermekeket, akinek családja nem vállalta a befizetést.

Felhasználható az osztálypénz olyan formában is, hogy csak azok a gyermekek részesülnek belőle, akiknek a családja befizetéssel hozzájárult ahhoz, ez azonban csak úgy képzelhető el, hogy a nem fizető gyermekek jogai ne sérüljenek. Az osztálypénzből vásárolt, egyenként szétosztott jutalomkönyv – ha a szülők megállapodása esetén csak a befizető gyermekek kapják – nem adható oly módon, hogy a befizetést nem teljesítők is jelen legyenek, és ne kapjanak ajándékot. Ebben az esetben ugyanis ezek a gyermekek családjuk anyagi helyzete miatt olyan helyzetbe kerülnek, mely számukra méltóságsértő, kellemetlen.

Egy panaszban arról kérték állásfoglalásunkat, hogy kötelesek-e a szülők befizetni az osztálypénzt. A panaszos szülő véleménye szerint a havi rendszerességgel beszedett osztálypénzt az azt kezelő szülőtárs nem a gyermekekre költi. Az osztálykirándulásokat, utazásokat külön kell fizetniük a szülőknek. Amikor a panaszos ezt kifogásolta, és közölte, hogy ő ezentúl nem az osztálypénzt, hanem a kiadások rá eső részét kívánja fizetni a szülőtárs felháborodott, és szavazásra akarta bocsátani a kérdést a szülői közösségen belül. Tájékoztattuk a szülőt fenti állásfoglalásunkról, és arról, hogy az osztálypénz befizetésének önkéntessége azt jelenti, hogy amennyiben egy szülő nem kíván ennek eleget tenni, nem kötelezhető rá. Így azokon a szabadon választható programokon, amelyeket ebből finanszíroz a közösség, szintén egyéni döntésük alapján, egyéni befizetés útján vehet részt az osztálypénzt nem fizető szülő gyermeke. A szülői közösség által kezelt pénzügyekben az osztályfőnököknek, intézményvezetőknek nincs beleszólása. Amennyiben a szülő az általa is befizetett osztálypénz felhasználásának módját, az elszámolás hiányát sérelmesnek találja, a pénzüsszeg kezelésével megbízott szülővel szemben bírósági úton van lehetősége fellépni. (178/2019/OJBIT)

A panaszos és a szülői közösség között vita alakult ki arról, hogy mire fordítják a szülők az osztálypénzt. A panaszosnak kétségei merültek fel arról, hogy az osztálypénzt valóban a gyerekekre fordítják, ezért nem is fizette azt be. Tájékoztattuk az oktatási jogok biztosának osztálypénzzel kapcsolatban kialakított állásfoglalásáról. (337/2019/OJBIT)

Egy szülő azt sérelmezte, hogy gyermeke óvodai csoportjában a nevelési év kezdetén a szülők megszavazták a havonta fizetendő csoportpénz összegét, megválasztották a szülői közösség tagjait, akik egyike vállalta, hogy kezeli azt. Létrehoztak egy messenger csoportot, amelyhez azonban nem minden szülő csatlakozott. Félévkor kiderült, hogy sokan nem fizetik a csoportpénzt. A panaszos szülő kérte, hogy ismertessék a szülőkkel az eddigi kiadásokat, ám ez nem történt meg. A kialakult konfliktus eredményeként a pénzkezelő szülő kitiltotta a panaszost a messenger csoportból. Tájékoztattuk a panaszost az osztálypénzzel, csoportpénzzel összefüggő állásfoglalásunkról, valamint arról, hogy amennyiben a csoportpénz kezelése során felmerül az azt kezelő szülő jogsértő magatartásának lehetősége, az nem oktatási jogi természetű, hanem a polgári jog körébe tartozó kérdés. (458/2019/OJBIT)

Egy beadvány szerint az érintett egyházi intézményben rendszeresen kérnek befizetéseket különböző jogcímen. Az összegek pár száz forinttól több ezer forintig terjednek. Aki nem teljesíti a befizetést, azt az osztályfőnök megjegyzésekkel illeti. Tájékoztattuk a panaszost a fenti álláspontunkról, valamint arról, hogy a nem állami intézmények esetén a köznevelési törvény 31. §-a alapján az egyházi köznevelési intézmények és a magán köznevelési intézmények az e törvényben foglalt, az általánostól

eltérő szabályok szerint működhetnek és szervezhetik tevékenységüket. Az óvodai, iskolai, kollégiumi felvétel, továbbá az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony, a kollégiumi tagsági viszony fenntartása – írásbeli megállapodásban – fizetési kötelezettséghez köthető. Az osztályfőnök magatartása ellen a jogorvoslati lehetőségről informáltuk a panaszost. (375/2019/OJBIT)

A tankötelezettség teljesítése a köznevelési törvény 46. §-ában megfogalmazott azon tanulói köteleesség megvalósítását jelenti, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon, valamint eleget tegyen – rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően – tanulmányi kötelezettségének.

Egy szülő arról érdeklődött, hogy kötelező-e a tanulószoba. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 27. § (2) bekezdése alapján általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább tizenhat óráig tartanak, továbbá tizenhét óráig – vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben – gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. Az általános iskola e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként is működhet. A köznevelési törvény 55. § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy az általános iskolában a tizenhat óra előtt megszervezett egyéb foglalkozás alól a szülő kérelmére felmenti a tanulót, ha másik köznevelési intézménnyel is tanulói jogviszonyban vagy vendégtanulói jogviszonyban áll, az ott szervezett tanórai és egyéb foglalkozásokon történő részvétel érdekében, egyéb esetekben – kivéve, ha az intézmény e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként működik – felmentheti. A fentiek alapján amennyiben a tanulót a szülő kérelmére felmentik a tanórákat követő egyéb foglalkozásokon történő részvétel alól, úgy az engedélyben foglaltak szerint távozik az intézményből. Minden egyéb esetben részt kell vennie az intézményben szervezett egyéb foglalkozások valamelyikén. (355/2019/OJBIT)

A tanórai részvétel köteleessége alól a köznevelési törvény több különböző módon ad felmentési lehetőséget.

Egy szülő hivatalunkhoz írt beadványában sérelmesnek találta, hogy testnevelés alól szakorvosi javaslatra felmentett gyermekét az intézmény nem akarta elengedni testnevelésóráról, illetve őt kérelem írására kötelezték. A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdése alapján a tanuló joga különösen, hogy kérje a foglalkozásokon való részvétel alóli felmentését. A köznevelési törvény 55. § (1)-(3) bekezdése kimondja, hogy az igazgató a gyakorlati képzés kivételével a tanulót kérelmére – kiskorú tanuló esetében a szülő kérelmére – felmentheti az iskolai kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, ha a tanuló egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye, továbbá sajátos helyzete ezt indokoltá teszi. Ha a kérelem az összes tanórai foglalkozás alóli felmentésre irányul, akkor a 45. § (6) bekezdése szerinti eljárást kell lefolytatni. Az igazgató a tanulót kérelmére mentesítheti a készségtárgyak tanulása alól, ha azt egyéni adottsága vagy sajátos helyzete indokoltá teszi. Az igazgató az általános iskolában a tizenhat óra előtt megszervezett egyéb foglalkozás alól a szülő kérelmére felmenti a tanulót, ha másik köznevelési intézménnyel is tanulói jogviszonyban vagy vendégtanulói jogviszonyban áll, az ott szervezett tanórai és egyéb foglalkozásokon történő részvétel érdekében, egyéb esetekben – kivéve, ha az intézmény e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként működik – felmentheti.

Az egyéni munkarenddel rendelkezőt – az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével – az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni. Az iskolai rendszerű szakképzésben az egyéni munkarenddel rendelkezőkre vonatkozó részletes szabályokat a szakképzésre vonatkozó jogszabályok határozzák meg. Az, akit felmentettek a kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, az igazgató által meghatározott időben, és a nevelőtestület által meghatározott módon ad számot tudásáról.

A köznevelési törvény fogalomhasználata megkülönbözteti a tanórai részvétel alóli felmentést, valamint valamely tantárgy tanulása alóli felmentést. A tanórai részvétel alóli felmentés engedélyezéséből az következik, hogy a tanulónak nem kell jelen lennie az adott foglalkozáson, és más módon kell számot adnia a tudásáról.

Speciális felmentési esetet tartalmaz a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 142. § (4) bekezdése, mely szerint fel kell menteni a tanulót a testnevelésórán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati vagy egyéb, szakorvos által megállapított egészségkárosodása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelésórán való részvételét sem. A testnevelés alól felmentett tanulók esetében a felmentés nem szülői kérésre, hanem szakorvosi javaslatra történik, annak megadását az intézmény vezetője nem mérlegelheti, és tekintettel arra, hogy a tanórán való részvétel alól válik felmentetté, nem köteles jelen lenni az órán, amennyiben a felügyelete más módon megoldott. Amennyiben a szülő a felügyelet kérdését meg tudja oldani, úgy az intézménynek ezzel kapcsolatos feladata nincs. A fentiekre tekintettel megállapítom, hogy a testnevelés órai részvétel alól egészségügyi állapot alapján kötelezően felmentett tanuló – amennyiben a szülő saját kérésére megoldja a felügyeletét – nem köteles részt venni a testnevelésórákon. Annak érdekében, hogy a tanuló felügyelete vagy a tanórák adminisztrálása (mulasztott tanóráként regisztrálása) tekintetében ne alakuljon ki rendezetlen helyzet, az intézmény kérheti a szülőtől, hogy írásbeli kérelmében pontosan fogalmazza meg, mikor mentesíti az iskolát a felügyeleti kötelezettsége alól azáltal, hogy gyermekét hazaviszi az iskolából.

A fentiekre tekintettel a hivatal működését szabályozó rendeletben biztosított hatáskörnél fogva azzal a jövőre irányuló ajánlással fordultunk az intézmény fenntartójának képviselője felé, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a jövőben a testnevelés alóli – egészségügyi állapot alapján történő – felmentéssel kapcsolatban az intézmény megfelelően alkalmazza a jogszabályokat. A fenntartó az ajánlást elfogadta, és az intézmény figyelmét felhívta a jogszerű eljárásra. (579/2019/OJBIT)

Hivatalunkhoz azzal a kérdéssel fordult egy beadványozó, hogy egy nemzetiségi önkormányzat heti rendszerességgel működő kisiskolás táncsoportja a diákjainak igazolhat-e a nemzetiségi általános iskolában a mindennapos testnevelésből egy órát. A beadványozót tájékoztattuk a mindennapos testnevelés kiváltásának szabályairól, továbbá arról, hogy az iskola által meghatározott kerettantervben a testnevelés tantárgyra vonatkozó rendelkezésekben tud utánanézni, hogy a beadványában jelzett táncfoglalkozás megfelel-e az ott szabályozott jellegű foglalkozás valamelyikének. Javasoltuk, hogy közvetlenül keresse meg az intézmény vezetését és fenntartóját, és tárgyalások útján tisztázzák a feltételeket, kialakíthatják a mindenki számára elfogadható megoldásokat.

Tájékoztattuk a beadványozót, hogy a köznevelési törvény 27. § (11) bekezdése alapján az iskola a nappali rendszerű iskolai oktatásban azokban az osztályokban, amelyekben közismereti oktatás is folyik, azokon a tanítási napokon, amelyeken közismereti vagy szakmai elméleti oktatás is folyik,

megszervezi a mindennapos testnevelést legalább napi egy testnevelés óra keretében, amelyből legfeljebb heti két óra

- a) a kerettanterv testnevelés tantárgyra vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott oktatásszervezési formákkal, műveltségterületi oktatással,
- b) iskolai sportkörben való sportolással,
- c) versenyszerűen sporttevékenységet folytató igazolt, egyesületi tagsággal rendelkező vagy amatőr sportolói sportszerződés alapján sportoló tanuló kérelme alapján a tanévre érvényes versenyengedélye és a sportszervezete által kiállított igazolás birtokában a sportszervezet keretei között szervezett edzéssel,
- d) egyesületben legalább heti két óra sporttevékenységet folytató tanuló kérelme alapján – amennyiben délután szervezett testnevelés órával ütközik – a félévre érvényes, az egyesület által kiállított igazolással váltható ki. (517/2019/OJBIT)

Egy szülő arról kérte állásfoglalásunkat, hogy jogszerű-e, ha a pedagógus elkéri a gyermeket egy tanóráról, mert nem készítette el a házi feladatot, és a pedagógus jelenlétében kell azt megoldania. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 46. § (1) bekezdésének a) és b) pontja szerint a tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon, továbbá hogy eleget tegyen – rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően – tanulmányi kötelezettségének. E szakasz (3) bekezdésének a) pontja pedig kimondja, hogy a gyermeknek, a tanulónak joga, hogy képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön. A tanulónak tehát joga és kötelessége is a tanórákon való részvétel, ez alól a pedagógus nem vonhatja ki fegyelmezési céllal. Az általa elérni kívánt célokat más pedagógiai módszer segítségével kell elérni. A kötelességszegések szankcionálására pedig a házirendben szabályozott fegyelmező intézkedések alkalmazásával kerülhet sor. (239/2019/OJBIT)

Tanév rendje

A tanév rendjének kialakítása során tekintettel kell lenni a köznevelési törvényben, a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben, valamint az oktatási miniszter által évente kiadott, a tanév rendjéről szóló miniszteri rendeletben foglaltakra. Ezen jogszabályokban foglaltak valamennyi – kivéve a tanév rendje, ami nem terjed ki az óvodákra – nevelési-oktatási intézményre nézve kötelező erejűek.

Ebben az évben is több beadvány érkezett hivatalunkhoz, amelyekben a szülők az intézmény működési rendjével, a napok, hetek megszervezésével, illetőleg az éves programmal kapcsolatban vetették fel kifogásaikat.

A tanítási napok megszervezése fontos kérdés a szülők számára, hiszen gyermekeik napirendje jelentősen befolyásolhatja a család napi feladatainak beosztását is.

A köznevelési jogszabályok nem tartalmaznak rendelkezést az intézmények nyitvatartásának szabályozásával kapcsolatban. E rendelkezések alapján a szervezeti és működési szabályzat, illetőleg a házirend tartalmazhat az intézmény nyitvatartásával összefüggő rendelkezést.

A szervezeti és működési szabályzat és a házirend azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges.

A szülő egy vidéki általános iskola ügyeleti napirendjével, valamint házirendjével kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. A szülői levél alapján az iskolai házirendben a tanulók felügyelete 7 óra 10 perctől kezdődik. A szülőnek 7 órakor el kell indulnia a munkahelyére. Ebben az időpontban az iskola zárva tart, és a 7 éves gyermek kénytelen volt az utcán várni arra, hogy belépjen az intézmény területére. A szülő megítélése szerint nem jól működik az intézmény. A beadványozót tájékoztattuk a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletéről, amelynek 4-5. §-a rendelkezik az intézményi dokumentumok szabályozási köréről. Eszerint a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a működés rendjét, ezen belül a gyermekeknek, a tanulóknak, az alkalmazottnak és a vezetőknek a nevelési-oktatási intézményben való benntartózkodásának rendjét. A nevelési-oktatási intézmény házirendjében pedig az iskolai, kollégiumi tanulói munkarendet, az iskola és a kollégium helységei, berendezési tárgyai, eszközei és az iskolához, kollégiumhoz tartozó területek használatának rendjét kell szabályozni. Tájékoztattuk továbbá a szülőt arról, hogy amennyiben úgy véli, gyermekével szemben jogsértően járt el az intézmény, lehetősége van jogorvoslatért fordulni az intézmény fenntartójához. (234/2019/OJBIT)

Egy hozzánk forduló szülő az általános iskolák ügyeleti rendjéről érdeklődött. Kérdésként merült fel, hogy megszabhatja-e a délutáni ügyeleti időt az iskola, illetve felróhatja-e a szülőnek, ha pár perccel később ér a gyermekéért. Az általános iskola ügyelete 7 órától 17 óráig tart. A szülő munkája miatt nem tud pontosan érkezni gyermekéért, kizárólag az ügyeleti idő letelte után. A pedagógus felhívta a szülő figyelmét, hogy 16.45 után csak az ő gyermeke marad egyedül az iskolában. Ennek ellenére a szülő nem tudott időben odaérni gyermekéért az iskolába. Tájékoztattuk a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdésének a) pontjáról, amely rögzíti, hogy a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a működés rendjét, ezen belül a gyermekeknek, a tanulóknak, az alkalmazottnak és a vezetőknek a nevelési-oktatási intézményben való benntartózkodásának rendjét. (297/2019/OJBIT)

Egy óvodapedagógus az óvodába járó egyik gyermek édesapjának az óvodában dolgozók irányába tanúsított magatartásával kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Előadta, hogy a szülő többször is káromkodásokkal, és oda nem illő hangnemben beszélt az óvodapedagógusokhoz, akár a gyermekek jelenétében is. A beadványozó arról érdeklődött, hogy lehetőség van-e a szülőnek az óvodába történő belépését, benntartózkodását szabályozni. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 72. § (1) bekezdésének c) pontja szerint a szülő kötelessége, hogy tiszteletben tartsa az óvoda, az iskola, kollégium vezetői, pedagógusai, alkalmazottai emberi méltóságát és jogait, tiszteletet tanúsítson irántuk. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdésének c) pontja alapján a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a belépés és benntartózkodás rendjét azok részére, akik nem állnak jogviszonyban a nevelési-oktatási intézménnyel. Tájékoztattuk az

óvodapedagógust, hogy a fentiek figyelembevételével tudja az intézmény megalkotni az óvodába érkező szülőkre vonatkozó szabályokat. (187/2019/OJBIT)

A fenti rendelkezés szerint az óvoda és az iskola is maga határozza meg a nyitvatartását és azon belül a tanulók felügyeletének rendjét. Szintén az iskola feladata a tanórák napi elosztása, az órarend összeállítása. Az oktatómunka napi megszervezése eltérő lehet a hagyományos oktatásban, illetve az egész napos iskolai formában. A törvény értelmező rendelkezése szerint az egész napos iskola olyan iskolaszervezési forma, ahol a tanórai és más foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakra egyenletesen szétosztva szervezik meg, működését, feltételrendszerét az oktatásért felelős miniszter jogszabályban határozza meg. Ezzel szemben a hagyományos oktatási formában a tanórák a szünetek közbeiktatásával folyamatosan követik egymást, majd a délutáni időszakban kerülhet sor egyéb foglalkozások (pl. napközi) szervezésére.

Egy szülő azzal kapcsolatosan kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy milyen lehetőségei vannak akkor, ha egy általános iskola az első osztályos tanulónak 9. órában testnevelés órát tart. A szülői levél alapján úgy állították össze az órarendet, hogy aznap délelőtt négy tanóra van, majd 15.15-16.00. között egy testnevelésóra. A beadvánnyal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a tanítást a következő szabályok mentén kell megszerveznie az iskolának. A köznevelési törvény 27. § (2) bekezdése szerint az általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább tizenhat óráig tartsanak, továbbá tizenhét óráig – vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben – gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. Az általános iskola e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként is működhet. A fentiek szerint az általános iskolában, amennyiben nem egész napos iskolaként működik, 16 óráig kell a nevelést, oktatást megszervezni. A tanórákat követően egyéb foglalkozások szervezésére van lehetőség, amely alól az intézményvezető felmentést adhat. Egész napos iskolában 16 óráig a tanórai és más foglalkozásokat egyenletesen szétosztva szervezik meg. A panaszos kifogásai a két oktatási szervezési forma közötti különbségek ismeretében ítélték meg, amennyiben kimerítette a jogorvoslat lehetőségét. (506/2019/OJBIT)

Egy szülő sajátos nevelési igényű státuszú gyermeke számára biztosítandó iskolai napközis ellátást érintően kérte hivatalunk segítségét. Az intézmény a tanulói számára napközit biztosít. A szülő a tanév elején jelezte, hogy nem kér napközis ellátást, tekintettel arra, hogy 5. osztályos tanuló gyermekük sajátos nevelési igényű státuszú, és megítélésük szerint az igényeinek nem felel meg a napköziben történő tanári felügyelet. A tanuló a tanórákat követően magántanári, gyógypedagógiai és logopédiai fejlesztési kap. A szülő elfoglaltságának változása miatt a tanév közben kérvényezte a heti egy alkalommal történő napközis ellátást. Az iskola jelezte, hogy étkezés nélkül nem lehet igénybe venni a napközis ellátást, ezért a szülő kifizette az aznapi ebédet. Később a gazdasági igazgató az azt közölte, hogy nem engedélyezi a heti egy napi elhelyezést a napköziben. A szülő kérdése arra irányult, hogy jogszerű-e a gyermek napközis ellátásának megtagadása.

Tájékoztattuk a szülőt a köznevelési törvény 27. § (2) bekezdésében megfogalmazott, korábban ismertetett szabályról. Továbbá tájékoztattuk a szülőt arról, hogy a köznevelési törvény 46. § (1) bekezdés a) pontja kimondja, hogy a tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a kötelező és választott,

továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon.
(683/2019/OJBIT)

Ezen szabályok alkalmazásához kapcsolódik a köznevelési törvény 55. § (1) bekezdésének a foglalkozások alóli felmentéssel összefüggő rendelkezése, amelynek alapján az igazgató az általános iskolában a tizenhat óra előtt megszervezett egyéb foglalkozás alól a szülő kérelmére felmenti a tanulót, ha másik köznevelési intézménnyel is tanulói jogviszonyban vagy vendégtanulói jogviszonyban áll, az ott szervezett tanórai és egyéb foglalkozásokon történő részvétel érdekében, egyéb esetekben – kivéve, ha az intézmény e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként működik – felmentheti.

Hivatalunkhoz tanítási időn kívüli elfoglaltság tárgyban érkezett információkérő beadvány, Egy szülő azt sérelmezte, hogy az iskola tanítási időn kívül – hétköznap a késő délutáni órákban vagy hétvégén – különböző programokat szervez, melyeken kötelező a részvétel. Tájékoztattuk a hozzánk fordulót, hogy a kérdéskörben egyeztetünk a minisztérium illetékes szakterületével, az így kialakított állásfoglalásunk a következő.

A hétvégi iskolai programokkal kapcsolatosan az iskola akkor kötelezheti tanulóit részvételre, ha az adott program az iskola pedagógiai programjában, illetve a házirendben, szervezeti és működési szabályzatban szerepel. A beiratkozással, a tanulói jogviszony létesítésével ezeket a belső szabályokat a tanuló magára nézve kötelezőnek fogadta el, a részvételt nem kifogásolhatja. Felhívtuk a beadványozó figyelmét arra, hogy a hétvégére eső iskolai programok csak eseti jellegűek lehetnek. A köznevelési törvény 30. § (1) - (2) bekezdései alapján az iskolában a tanítási év ötnapos tanítási hetekből áll. A szombat és a vasárnap tanítás nélküli pihenőnap. Alapos indokkal, a fenntartó egyetértésével a tanítási hetek – a szombat igénybevételével – hat tanítási nappal is megszervezhetőek abban az esetben, ha a tanulók részére legalább harminchat óra megszakítás nélküli heti pihenőidő és az elmaradt heti pihenőnapok igénybevétele – egy vagy több összefüggő tanítási szünetként – a tanítási félév során biztosítható. A fentiek alapján a szombat, a vasárnap a tanulók részére csak kivételesen vehető igénybe kötelező iskolai program céljára, rendszeres jelleggel nem. (619/2019/OJBIT)

Korábbi beszámolóinkban részletesen foglalkoztunk már azzal a rendelkezéssel, hogy a jogszabály által országosan, egységesen elrendelt munkanap-áthelyezést az iskolában is alkalmazni kell. Sok kérdés érkezett már hozzánk arról, hogy az iskolai szünetek idejére eső munkanap áthelyezése hogyan érinti a tanulókat. Ebben az évben is megjelent e szabály alkalmazásának kérdésköre, azonban új oldalról került hivatalunk látókörébe.

A tanítási szünet napjait érintő munkanap-áthelyezéssel kapcsolatosan irányadó a köznevelési törvény 30. § (1) bekezdése, amelynek értelmében az iskolában a tanítási időbeosztás a munkaszüneti napok miatti munkaidő-beosztásnak megfelelően változik. A 2018/19. tanév rendjéről szóló 13/2018. (VI. 14.) EMMI rendelet 6. § (7) bekezdése ezzel összhangban úgy rendelkezik, hogy a jogszabály által országosan, egységesen elrendelt munkanap-áthelyezést az iskolában is alkalmazni kell. A szabályozás indoka, hogy az iskolai nevelésnek-oktatásnak a jogszabályban előírt általános munkarendhez kell igazodnia, és a jogszabály által

munkanappá nyilvánított napokon munkát végző szülők gyermekének foglalkoztatását, felügyeletét kell biztosítani. (29/2019/OJBIT, 38/2019/OJBIT)

Egy beadványozó elmondása szerint az érintett iskolában a téli szünet előtti utolsó tanítási nap december 21. Az intézmény erre a napra tanítás nélküli munkanapot rendelt el. A panaszos arról érdeklődött, hogy mely nap tekinthető a téli szünet első napjának: december 21-e vagy 22-e. Tájékoztatunk a hozzánk fordulót, hogy a köznevelés 30. § (4) bekezdésében foglaltak alapján a tanulónak – a tanév rendjében meghatározottak szerint – a tanítási évben legalább három alkalommal, legkevesebb hat összefüggő nappól álló tanítási szünetet kell biztosítani. A 2018/2019. tanév közbeni tanítási szünetek előtti utolsó, és a szünetek utáni első tanítási nap megjelölését a 2018/2019. tanév rendjéről szóló 13./2018. (VI. 14.) EMMI rendelet 6. §-a tartalmazza. Ugyanezen rendelet 6. § (4) bekezdése alapján ugyanakkor az iskola az (1)-(3) bekezdésben meghatározott szünetek mellett – a tanítási év kezdő és befejező napjának változatlanul hagyásával – más időpontban is adhat a tanulónak szünetet, valamint a szünetek kezdő és befejező napját módosíthatja, ha – a köznevelési 30. § (2) és (3) bekezdésében meghatározottak megtartásával – heti pihenőnapon tartott tanítási nappal ehhez a szükséges feltételeket megteremti.

A vonatkozó jogszabályok lehetőséget teremtenek arra is, hogy a tanév folyamán egyes munkanapok tanítás nélküli munkanapként kerüljenek megszervezésre. Ezek számát a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 3. § (5) bekezdésének értelmében iskolák vonatkozásában szintén az adott tanév rendjéről szóló miniszteri rendelet határozza meg. A tanítás nélküli munkanapok időpontját, felhasználását a köznevelési törvény 27. § (3) bekezdésének, továbbá a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontjának megfelelően az iskola éves munkatervében kell megállapítani. Az iskolai munkaterv elkészítéséhez az igazgató kikéri a fenntartó, az iskolaszék, a szülői közösség, továbbá a tanulókat érintő programokat illetően a diákönkormányzat véleményét is.

Az intézményvezető a tanév rendjéről szóló miniszteri rendelet szabályaival összhangban, az iskolai munkaterv elkészítése során dönthet úgy, hogy a téli szünetet megelőző utolsó munkanap tanítás nélküli munkanapként kerüljön megszervezésre. Az iskolai szünet, valamint a tanítás nélküli munkanap azonban ilyen esetben is elkülönülten kezelendő fogalmak, melyekre eltérő szabályok vonatkoznak. (37/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény értelmezésében különbséget kell tennünk a tanév és a tanítási év között. A tanév az iskolában, kollégiumban szeptember 1-jétől a következő év augusztus 31-éig tartó időszak, a tanítási év pedig – ha e törvény másként nem rendelkezik – az iskolában minden év szeptemberének első munkanapjától a következő év június 16-át megelőző utolsó munkanapjáig tartó szorgalmi időszak, az érettségi és a szakmai vizsga évét kivéve. A szakképző iskola olyan évfolyamán, amelyen közismereti képzés nem folyik, a tanítási év – a tanév rendjéről szóló miniszteri rendeletben meghatározottak szerint – februárban is megkezdhető. (376/2019/OJBIT, 88/2019/OJBIT, 396/2019/OJBIT)

Értékelés, minősítés

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének j) pontja szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy a kerettantervben és a pedagógiai programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel vagy szövegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan értékelje a tanulók munkáját.

A köznevelési törvény 54. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni. Ezt a rendelkezést egészíti ki a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1) bekezdése, mely szerint a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a továbbiakban a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell. (345/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 54. § (5)-(6) bekezdései szerint az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus, az osztályfőnök, gyakorlati képzés szervezője által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről. Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja. E szabályokból kiolvasható, hogy a tanuló év végi osztályzatának alapja a tanuló évközi teljesítménye, és érdemjegyei vagy vizsgán nyújtott teljesítményének eredményéből áll össze. Az év végi osztályzat kiszámítására vonatkozóan további szabályokat a helyi tanterv tartalmazhat, ám ezek nem lehetnek ellentétesek a jogszabályok rendelkezéseivel.

Fontos megjegyezni, hogy a tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek során kialakíthat egyedi módszereket, alkalmazhat sajátos értékelési, számonkérési technikákat, a félévi, év végi osztályzat meghatározásánál az érdemjegyeket akár eltérő súllyal is figyelembe veheti. (420/2019/OJBIT, 12/2019/OJBIT)

A pedagógus értékelési autonómiája azonban nem korlátlan. A jogszabályi környezet alapján a pedagógus az értékelés során a pedagógiai program rendelkezéseinek keretén belül bír szabadsággal. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés bo) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a

tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket.

Ugyanezen bekezdés bi) pontja alapján az iskola pedagógiai programja határozza meg az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módját, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formáit, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elveit. Ugyanezen szakasz (5) bekezdése szerint pedig az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendjét, valamint az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait. (120/2019/OJBIT, 610/2019/OJBIT, 667/2019/OJBIT, 680/2019/OJBIT, 587/2019/OJBIT, 153/2019/OJBIT, 233/2019/OJBIT)

Egy beadványozó hivatalunk állásfoglalását kérte arra vonatkozóan, hogy egy adott tanítási órán íratható-e két dolgozat: az egyik témazáró, a másik röpdolgozat. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény rendelkezéseire tekintettel, amennyiben az intézmény belső szabályzatai nem rendelkeznek az egy tanóra folyamán megíratható dolgozatokat illetően, a kérdésben a pedagógus döntési autonómiája érvényesül. Tájékoztattuk ugyanakkor, hogy amennyiben úgy véli, hogy jogsértően járt el az intézmény, lehetősége van jogorvoslati jogával élni. (140/2019/OJBIT)

Egy általános iskolás tanuló édesanyjától érkezett panasz hivatalunkhoz a tanító pedagógus értékelési és tanítási módszereit kifogásolva.

A szülő beadványában megfogalmazottak alapján a hatodik osztályos tanuló 35 %-os szódolgozatára elégtelent kapott, miközben az iskola pedagógiai programjában 31 %-tól elégséges értékelést kaphat a tanuló. A tanulók számára feladott házi feladat hiányát a pedagógus elégtelen érdemjeggyel értékeli.

A szülőt tájékoztattuk hivatalunk értékeléssel kapcsolatos állásfoglalásáról, kiemelve a pedagógusok értékelési autonómiáját. (586/2019/OJBIT)

Egy szülő beadványában sérelmezte, hogy gyermekének fakultációra történő jelentkezését az intézmény igazgatója elutasította, hivatkozva a pedagógiai program azon rendelkezésére, miszerint a félévkor legalább jó tanulmányi eredményt elért tanulók jelentkezése az elfogadott. Tájékoztattuk a szülőt arról, hogy az ügy minősítésére kizárólag vizsgálat keretében nyílik lehetőségünk, továbbá a jogorvoslati lehetőségeiről, hivatalunk eljárásának feltételeiről. (163/2019/OJBIT)

Egy édesanya gyermekei tanév végi bizonyítványaival kapcsolatban kereste meg hivatalunkat, kifogásolva a pedagógus értékelési módszerét a nemzetiségi német nép- és honismereti tantárgy vonatkozásában. A szülőt az értékelésről szóló hivatali állásfoglalásról tájékoztattuk, kiegészítve a nemzetiségi oktatásra vonatkozó rendelkezésekkel. Többek között tájékoztattuk arról, hogy a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet 5. § (3)-(4) bekezdései szerint az iskola pedagógiai programja és helyi tanterve tartalmazza a nemzetiség nyelve és irodalma, valamint a nemzetiségi népismeret oktatását az első évfolyamtól a tizenkettedik évfolyamig. Ugyanezen rendelet 8.§ (3) bekezdés b) pontja szerint a kétnyelvű nemzetiségi nevelés-oktatásban a pedagógiai program tartalmazza a nemzetiségi anyanyelv és

irodalom tantárgy és a nemzetiségi népismeret tantervét is. A beadványozót tájékoztattuk továbbá jogorvoslati lehetőségeiről. (408/2019/OJBIT)

A pedagógusnak az értékeléssel kapcsolatos széleskörű szabadságából eredően a jogalkotó szűk körben biztosít jogorvoslatot az értékeléssel kapcsolatos panaszok esetében. A köznevelési törvény 37. § (1)-(2) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézmény a gyermekkel, a tanulóval kapcsolatos döntéseit – jogszabályban meghatározott esetben és formában – írásban közli a tanulóval, a szülővel. Az óvoda, az iskola, a kollégium döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: döntés) ellen a tanuló, a szülő – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül – a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat, kivéve a magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése és minősítése ellen. Eljárás indítható a magatartás, szorgalom és a tanulmányok minősítése ellen is, ha a minősítés nem az iskola által alkalmazott helyi tantervben meghatározottak alapján történt, a minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik. (270/2019/OJBIT, 378/2019/OJBIT, 449/2019/OJBIT, 16/2019/OJBIT, 395/2019/OJBIT, 134/2019/OJBIT)

Két diák a fizikatanáruk értékelési módszereivel kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. A pedagógus a tavalyi tanévben 2,4 átlaggal a beadványozó két diákot pótvizsgára kötelezte. Az egyik tanuló nem jelent meg a pótvizsgán és ennek következtében egy témazáró értékű elégtelen érdemjeggyel kezdte az új tanévet. Az intézményi gyakorlat szerint, amennyiben egy diák átlaga fizika tantárgyból nem éri el a 3,00 átlagot vagy elégtelen osztályzatú dolgozatot ír, akkor határozatlan időre iskolai tanulószobára kötelezik őt a tanítási idő után. Amennyiben elmulasztásra kerül a dolgozat megírása, akkor a pedagógus ismét elégtelen érdemjeggyel értékeli a tanulót. Továbbá, ha egy tanuló a tanár saját megítélése szerint gyengén teljesít, kötelezi az óra előtti szünetekben az előző órai anyag leírására, ami – ha a diák nem éri el a tanár által elvárt szintet, vagy a tanuló nem jelenik meg –, szintén elégtelen érdemjeggyel jár. A tanulók jelezték a problémát az osztályfőnöküknek. A diákok szerint az érintett tanár és az osztályfőnök egyeztetése után nem történt változás, sem egyéb előrelépés. A panaszos tanulókat tájékoztattuk az értékeléssel kapcsolatos jogszabályi előírásokról, valamint kiemeltük, hogy jogorvoslati jogukkal élve lehetőségük van az intézmény fenntartójához fordulni. (157/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés m) pontja alapján tanuló joga, hogy kérelmére – jogszabályban meghatározott eljárás szerint – független vizsgabizottság előtt adjon számot tudásáról.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 73. § tartalmazza a független vizsgabizottságra vonatkozó részletszabályokat. Eszerint a független vizsgabizottság előtt lehető tanulmányok alatti vizsgát a megyeszékhely szerinti járási hivatal szervezi. A tanuló – kiskorú tanuló esetén a szülője – a félév vagy a tanítási év utolsó napját megelőző harmincadik napig, az 51. § (7) bekezdésében meghatározott esetben az engedély megadását követő öt napon belül jelentheti be, ha osztályzatának megállapítása céljából független vizsgabizottság előtt kíván számot adni tudásáról. A bejelentésben meg kell jelölni, hogy milyen tantárgyból kíván vizsgát tenni. Az iskola igazgatója a bejelentést nyolc napon belül továbbítja a megyeszékhely szerinti járási

hivatalnak, amelyik az első félév, valamint a tanítási év utolsó hetében szervezi meg a vizsgát. A tanuló – kiskorú tanuló esetén a szülője – a bizonyítvány átvételét követő tizenöt napon belül kérheti, hogy amennyiben bármely tantárgyból javítóvizsgára utasították, akkor azt független vizsgabizottság előtt tehesse le. Az iskola a kérelmet nyolc napon belül továbbítja a megyeszékhely szerinti járási hivatalnak. A megyeszékhely szerinti járási hivatal által szervezett független vizsgabizottságnak nem lehet tagja az a pedagógus, akinek a vizsgázó hozzátartozója, továbbá aki abban az iskolában tanít, amellyel a vizsgázó tanulói jogviszonyban áll. (252/2019/OJBIT, 214/2019/OJBIT, 15/2019/OJBIT)

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 34-35. §-a szabályozza a független vizsgabizottság előtti vizsga költségvonzatát. E rendelkezés az állami szerv, az állami intézményfenntartó központ, az állami felsőoktatás intézmény, az önkormányzat, az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményekben térítési díj ellenében igénybe vehető szolgáltatások közé sorolja a független vizsgát, és kimondja, a független vizsga díját tantárgyanként kell megállapítani úgy, hogy tantárgyanként a vizsgadíj összege nem lehet magasabb, mint az adott évre érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) 3,75%-a.

Hivatalunkhoz több esetben fordultak kérdésekkel a házi feladat értékelésére vonatkozóan. A házi feladatokkal kapcsolatban a jogszabályok nem tartalmazznak konkrét előírásokat. A tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek értelmében a házi feladatot is az értékelés részévé lehet tenni. Amennyiben tehát a pedagógus úgy dönt, hogy a házi feladatot számon kéri és értékeli, akkor jogosult a tanuló teljesítményét elégtelenre értékelni abban az esetben, ha nem készítette el a házi feladatot. Szankcióként azonban az értékelést nem használhatja, a pedagógiai módszereken felül a tanulói kötelezettségzegések szankcionálása csak az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmezési eszközökkel történhet, az érdemjegy nem lehet fegyelmezési eszköz. (216/2019/OJBIT, 248/2019/OJBIT)

A tanulók teljesítményének értékelése a pedagógusok joga és egyben kötelessége. A pedagógus feladata az is, hogy az érdemjegyek adminisztrálása során felmérje azt, hogy elegendő-e az egyes tanulók érdemjegye a félévi, év végi osztályzat megállapításához. Amennyiben az intézmény helyi szabályzatai között van a megszerzendő érdemjegyek számára vonatkozó rendelkezés, úgy ezt a pedagógusoknak is követnie kell.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (2) bekezdése rendelkezik az osztályozó vizsgával összefüggő szabályokról. Eszerint osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól; ha engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget; ha az 51. § (7) bekezdésében meghatározott időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet; illetve abban az esetben, ha a tanuló a félévi, év végi osztályzatának megállapítása érdekében független vizsgabizottság előtt tesz vizsgát. A fentiekől eltérő okból

nem szervezhet az intézmény osztályozóvizsgát. Amennyiben a pedagógus a fenti szabályokat vagy az intézmény helyi szabályait figyelmen kívül hagyja, és ezáltal sérülnek a tanulók oktatási jogai, úgy az érintett tanuló jogorvoslattal élhet.(363/2019/OJBIT, 414/2019/OJBIT)

Javítóvizsgát tehet az a vizsgázó, ha a tanév végén – legfeljebb három tantárgyból – elégtelen osztályzatot kapott. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (8) bekezdése szerint a vizsgázó javítóvizsgát az iskola igazgatója által meghatározott időpontban, az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban tehet. Szakmai gyakorlatból akkor lehet javítóvizsgát tenni, ha a gyakorlati képzés szervezője azt engedélyezte. A 65. § (1) bekezdés alapján a különbözeti és a beszámoltató vizsgákra tanévenként legalább két vizsgaidőszakot kell kijelölni. Javítóvizsga letételére az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban, osztályozó, különbözeti és beszámoltató vizsga esetén a vizsgát megelőző három hónapon belül kell a vizsgaidőszakot kijelölni azzal, hogy osztályozó vizsgát az iskola a tanítási év során bármikor szervezhet. A vizsgák időpontjáról a vizsgázót a vizsgára történő jelentkezéskor írásban tájékoztatni kell. (356/2019/OJBIT, 414/2019/OJBIT, 347/2019/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 14. § (2) bekezdése szerint a szabadon választott tanórai foglalkozást az értékelés és a minősítés, a mulasztás, továbbá a magasabb évfolyamra lépés tekintetében úgy kell tekinteni, mint a kötelező tanítási órát.

Egy pedagógus hivatalunk segítségét kérte az alábbi ügyben. Az iskola, ahol tanít, olyan vegyes tanulócsoportokat alkot, amelyekben együtt vannak jelen azon tanulók, akik az adott tantárgyat kötelezően, a középfokú érettségi felkészítés keretében tanulják, illetve azon tanulók, akik ezen felül szabadon választva az emelt szintű érettségi vizsgára is felkészülnek. Valamennyi tanuló egyetlen osztályzatot kap félévkor és év végén, vagyis az osztályzat tekintetében nem tesznek különbséget, hogy valaki kevesebb óraszámban és alacsonyabb követelményrendszerrel, illetve magasabb óraszámban és emelt szintű követelményrendszerrel tanulja az adott tantárgyat, mindenki egyetlen osztályzatban részesül.

A hivatalunkba érkezett panasz alapján az ügyben vizsgálatot indítottunk. Tekintettel a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekre, álláspontunk szerint, amennyiben az adott tantárgyból a kötelező tanítási órán van (önálló) tantárgyi értékelés és minősítés, akkor a szabadon választott tanórai foglalkozáson is kell az adott tantárgyból önállóan értékelni és minősíteni. Az iskolai gyakorlatot aggályosnak tartottuk, ezért felhívtuk az iskola igazgatóját arra, hogy a pedagógiai programot olyan módon dolgozza át, hogy az emelt szintű érettségi vizsgára felkészítő, szabadon választott iskolai foglalkozásokon részt vevő tanulók önálló értékelésben és minősítésben részesüljenek.

Az ügyben az illetékes tankerületi igazgató válaszát tanulmányozva megállapítottuk, hogy saját hatáskörben intézkedett a tanulók oktatási jogainak helyreállítása érdekében. Tekintettel arra, hogy a köznevelési törvény értelmében a pedagógiai program módosítása csak a jóváhagyást követő tanévtől vezethető be, annak azonnali alkalmazására nincs jogi lehetőség. A fentiekre tekintettel e kérdésben a vizsgálatot lezártuk.

Ugyanakkor megállapítottuk, hogy a pedagógiai program módosítása nem hat ki a 2018/2019. tanévben érintett tanulókra. Álláspontunk szerint esetükben szükséges a fenntartó azonnali intézkedése annak

érdekében, hogy a szabadon választott tantárgy értékelése során ne sérülhessenek helyrehozhatatlanul a tanulók oktatási jogai. Az érintett feleket vizsgálatunk eredményéről értesítettük, az ügyben a fent említett ajánlásokkal éltünk. (201/2019/OBJIT)

A tanuló értékelése során sem hagyható figyelmen kívül az, ha a diák sajátos nevelésű igényűnek minősül a szakértői vélemény alapján.

Egy szülő kilencedik osztályos, szakvéleménnyel rendelkező, sajátos nevelési igényű gyermeke megbuktatásával kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. A szülő gyermeke a 2018/2019-es tanév első felében egy két tanítási nyelvű szakgimnáziumba járt. Félévkor elégtelenre minősítették szakmai tantárgyakból is, ami nem pótolható, így félévkor a tanulót szülei átírták egy másik gimnáziumba. A gyermek év végén három tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot. A szülő panaszában előadta, hogy egyik intézmény sem vette figyelembe a szakvéleményben foglalt pedagógiai ajánlásokat. A szülő a szakvéleményt elektronikus úton elküldte a gyermek osztályfőnökének, kérve a benne foglaltak figyelembevételét. A szülő elmondása szerint, a szakvélemény nem került továbbításra az iskola vezetése és a szaktanárok felé. A folyamatos kudarcok miatt sokat volt a gyermek beteg, és ebből adódóan a tanulónak sok hiányzása volt. A szülő előadása szerint a gimnázium nem tájékoztatta őt semmilyen módon a már említett három tárgyból bekövetkezett bukásról, pedig évközben más tantárgyakból a szülő kapott értesítést az e-naplóban.

A szülőt tájékoztattuk hivatalunk értékeléssel kapcsolatosan kialakított állásfoglalásáról, kiemelve a pedagógusok értékelési autonómiáját. Felhívtuk ugyanakkor a panaszos szülő figyelmét arra, hogy a szakértői vélemény rendelkezéseinek figyelmen kívül hagyása sértheti a tanuló oktatási jogait, ezért ezzel kapcsolatban is jogorvoslati kérelemmel tud élni. A szülőt gyermekének iskolaváltásával összefüggésben tájékoztattuk, hogy ez esetben a szülő kötelessége, hogy a szakértői bizottságot tájékoztassa ezen szándékról, és kérje a bizottságtól a választott intézmény kijelölését. Erre akkor kerülhet sor, ha az adott intézmény rendelkezik a tanuló oktatásához szükséges tárgyi, személyi feltételekkel. (406/2019/OJBIT)

Az iskolai dolgozatokon túl, több egyéb megmérettetéssel is találkozhatnak a diákok, így a próbaérettségivel, vagy az országos kompetenciaméréssel. Az ezen megmérettetésekkel összefüggő értékeléssel kapcsolatban az alábbi tájékoztatásokat nyújtottuk az érdeklődő szülőknek.

Hivatalunkhoz fordult egy szülői csoport, akik gimnazista gyermekeik próbaérettségi vizsgájának értékelésével kapcsolatban sérelmezték, hogy a vizsga eredménye háromszoros értékkel kerül beszámításra, a javítóvizsga eredménytelensége pedig gátja lehet az évfolyam sikeres befejezésének és a tanuló érettségire bocsátásának.

Az ügyben a gimnázium igazgatójához fordultunk, aki nyilatkozatában tájékoztatta hivatalunkat arról, hogy az intézmény helyi tanterve matematika tantárgy vonatkozásában rögzíti a próbaérettségi vizsga részleteit, mely szabályozás megfelel a köznevelési törvény rendelkezéseinek. A próbaérettségi érdemjegye egy jegyként, kétszeres szorzóval kerül beírásra az e-naplóba, ugyanúgy, mint a témazáró jegyek. Az igazgató tájékoztatta hivatalunkat továbbá arról is, hogy a pontos szabályozásról informálja

az intézmény végzős tanulóit, továbbá a fenntartónál kezdeményezi a pedagógiai program pontatlan megfogalmazásának módosítását.

Tekintettel arra, hogy a hivatalunkhoz érkezett panasz tárgyában tett intézkedések alkalmasak a jogsérelem orvoslására, kezdeményezést nem foglalmaztunk meg, és az ügyet lezártuk. (247/2019/OJBIT, 334/2019/OJBIT, 326/2019/OJBIT)

Mulasztás

A köznevelési törvény 46. § (1) bekezdésének a) és b) pontjai alapján a tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon, illetve eleget tegyen – rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően – tanulmányi kötelezettségének.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a rögzíti a hiányzások igazolásával összefüggő szabályokat. Ha a gyermek az óvodai foglalkozásról, a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. A jogszabályi rendelkezések alapján a mulasztást az alábbi esetekben igazoltnak kell tekinteni: a gyermek, a tanuló – gyermek, kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmére – a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra; vagy beteg volt, és azt a házirendben meghatározottak szerint igazolja, továbbá hatósági intézkedés vagy egyéb alapos indok miatt nem tudott kötelezettségének eleget tenni; illetve abban az esetben is, ha a gyermek ideiglenes óvodai elhelyezésének, a tanuló ideiglenes vendégtanulói jogviszonyának időtartamát a 49. § (2b) bekezdése szerinti igazolással igazolja. Igazoltnak kell tekinteni a mulasztást akkor is, ha az általános iskola 7-8. évfolyamos, valamint a középfokú iskola 10-12. évfolyamos tanulója – tanítási évenként legfeljebb két alkalommal – pályaválasztási célú rendezvényen vesz részt vagy pályaválasztási céllal marad távol, feltéve, ha a részvételt a szervező intézmény által kiállított igazolással igazolja. (382/2019/OJBIT)

A mulasztás egyik speciális esete a késés, mely vonatkozásában a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (10) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a tanuló a tanórai foglalkozás kezdetére nem érkezik meg, a késést igazolnia kell a házirendben foglalt szabályok szerint. A késések idejét össze kell adni. Amennyiben ez az idő eléri a tanórai foglalkozás időtartamát, a késés egy igazolt vagy igazolatlan órának minősül. Az elkéső tanuló nem zárható ki a tanóráról, foglalkozásról.

E rendelkezések szerint kizárólag a tanuló tanóráról való késése adminisztrálható olyanként, melyeknek összege mulasztott (igazolt vagy igazolatlan) tanórát eredményezhet.

Egy szülő sérelmezte, hogy gyermeke iskolájában reggel 8 óra és 8 óra 15 perc között bevezetésre került az „osztályfőnöki negyedóra”. Az a tanuló, aki elkésik, a házirend rendelkezései alapján kizárható

ezen 15 perces foglalkozásról, tekintettel arra, hogy az nem számít tanórának. Ebben az esetben a távolmaradás 15 perces késének minősül. A szülő kifogásolta, hogy bármely tanítási napon, akár 1-2 perces tényleges késésből, három alkalom után 45 perc igazolatlan mulasztása lesz a tanulónak. Tájékoztattuk a szülőt arról, hogy kizárólag vizsgálat keretében tudjuk minősíteni az esetet, továbbá arról, hogy a jogorvoslati út kimerítése hivatalunk eljárásának feltétele, ehhez kapcsolódóan az intézmény fenntartójának adatait is közöltük. (114/2019/OJBIT)

Egy szülő a gyermeke késéseivel kapcsolatban fordult hivatalunkhoz panaszával. A tanulók az iskolában 0. órában iskolai eseményre táncelőadással készültek két héten keresztül. A beadványozó gyermeke két alkalommal elkésett ezen kora reggeli foglalkozásról, és emiatt szaktanári figyelmeztetésben részesítették. A szülőt tájékoztattuk a mulasztásra, késésekre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről, továbbá jogorvoslati lehetőségeiről. (136/2019/OJBIT)

Hivatalunk vizsgálatot indított egy szülői panasz kapcsán. A mulasztással összefüggő panaszában a szülő sérelmesnek találta, hogy a testnevelés alól szakorvosi javaslatra felmentett gyermekét az intézmény nem akarta elengedni testnevelésóráról, illetve a szülőt kérelem írására kötelezték. Bár a későbbiekben az intézményvezető engedélyezte a tanulónak, hogy hazamenjen az utolsó testnevelésóráról, szükségesnek tartottuk a helyzet jogi tisztázását. A szülőt tájékoztattuk a tanórai részvétel alóli felmentés, illetve valamely tantárgy tanulása alóli felmentés közötti, köznevelési törvényben használt fogalmak különbségeiről. A tanórai részvétel alóli felmentés engedélyezéséből az következik, hogy a tanulónak nem kell jelen lennie az adott foglalkozáson, és más módon kell számot adnia a tudásáról. Speciális felmentési esetet tartalmaz a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 142. § (4) bekezdése, mely szerint fel kell menteni a tanulót a testnevelésórán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati vagy egyéb, szakorvos által megállapított egészségkárosodása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelés-órán való részvételét sem. A testnevelés alól felmentett tanulók esetében a felmentés nem szülői kérésre, hanem szakorvosi javaslatra történik, annak megadását az intézmény vezetője nem mérlegelheti, és tekintettel arra, hogy a tanórán való részvétel alól válik felmentetté, nem köteles jelen lenni az órán, amennyiben a felügyelete más módon megoldott. Amennyiben a szülő a felügyelet kérdését meg tudja oldani, úgy az intézménynek ezzel kapcsolatos feladata nincs.

A fentiekre tekintettel megállapítottuk, hogy a testnevelés órai részvétel alól egészségi állapota alapján kötelezően felmentett tanuló – amennyiben a szülő saját kérésére megoldja a felügyeletét – nem köteles részt venni a testnevelésórákon. Az ügyben jövőre irányuló ajánlással fordultunk a fenntartó képviselője felé, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a jövőben a testnevelés alóli – egészségi állapota alapján történő – felmentéssel kapcsolatban az intézmény megfelelően alkalmazza a jogszabályokat.

A szülő sérelmezte továbbá azt is, hogy gyermeke igazolt késése esetén őt az osztályterembe nem engedték be, a folyosón kellett megvárnia a tanóra végét. Hivatalunk álláspontja szerint a jogszabály egyértelműen fogalmaz akkor, amikor kimondja, hogy az elkéső tanuló nem zárható ki a tanóráról, foglalkozásról. Ennek megfelelően ajánlással fordultunk a fenntartó képviselője felé, hogy tegye meg a megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy a jövőben ne sérüljenek a tanulók jogai, ha késve érkeznek a tanórákra. (579/2019/OJBIT)

A mulasztás egyik leggyakoribb oka a betegség. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (1) bekezdése szerint a beteg gyermek, tanuló az orvos által meghatározott időszakban nem látogathatja a nevelési-oktatási intézményt. Ha a pedagógus megítélése szerint a gyermek, a tanuló beteg, gondoskodik a többi gyermektől, tanulótól való elkülönítéséről, és kiskorú gyermek, tanuló esetén a lehető legrövidebb időn belül értesíti a gyermek, a tanuló szüleit. Azt, hogy a gyermek, a tanuló ismét egészséges és látogathatja a nevelési-oktatási intézményt, részt vehet a foglalkozásokon, orvosnak kell igazolnia. Az igazolásnak tartalmaznia kell a betegség miatt bekövetkezett távollét pontos időtartamát is. Ha a kollégiumban lakó tanuló hazautaztatása nem oldható meg, az egészséges tanulóktól el kell különíteni. (577/2019/OJBIT, 554/2019/OJBIT, 681/2019/OJBIT, 224/2019/OJBIT)

Egy nagyszülő az unokája mulasztásának vonatkozásában kereste meg hivatalunkat. Sérelemzte, hogy a tanuló felmentését igazoló háziorvosi dokumentum kapcsán az intézmény vezetője megkereste az azt kiállító háziorvost. A fenntartó vizsgálata szerint ennek célja az volt, hogy az intézmény tisztázza, hogy pontosan mire vonatkozik a felmentés. Tájékoztattuk a beadványozót, hogy a hivatal álláspontja szerint az intézmény vezetője – amennyiben nem egyértelmű számára valamely szakorvostól, háziorvostól származó dokumentum tartalma – nem sérti az oktatási jogokat akkor, ha az információi bővítése, pontosítása érdekében megkeresi az orvost. (49/2019/OJBIT)

A hiányzásokat követően mindig gondot okozhat a tanulóknak a lemaradás pótlása. Ezzel kapcsolatosan az az álláspontunk, hogy jogsértő a minden tanuló számára hozzáférhető tananyag hiánya folytán kialakult helyzet. Amikor minden, a tananyaggal kapcsolatos információ egyedül az órán való jelenléttel szerezhető meg, egyértelműen nehezebb felkészülniük azoknak a diákoknak, akik az óráról bármely oknál fogva hiányoztak, mint azoknak, akik jelen voltak. Tehát ahhoz, hogy a jogszerű hiányzás ne vezessen hátrányos helyzethez, és ne keletkeztessen egyben a hátrányos megkülönböztetés veszélyét, illetve, hogy a számonkérés során azonos mércék szerint lehessen elbírálni a tanulókat, az iskolának gondoskodnia kell az azonos esélyek biztosításáról. A minden tanuló számára hozzáférhető tananyag ezért nélkülözhetetlen eszköze az iskolai nevelésnek-oktatásnak, amennyiben ez nem valósul meg, az alapot ad a jogorvoslat igénybevételére. A betegséget követő iskolai feladatokra, kötelezettségekre vonatkozó előírásokat nem tartalmazzák a köznevelési jogszabályok. Ilyen rendelkezések az intézmény házirendjében, pedagógiai programjában szerepelhetnek. (690/2019/OJBIT, 384/2019/OJBIT, 291/2019/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdésének a) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat. (222/2019/OJBIT, 676/2019/OJBIT, 111/2019/OJBIT)

Az igazolatlan mulasztásoknak súlyos jogkövetkezményei lehetnek. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (3) bekezdése szerint, ha a gyermek, a tanuló távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Az iskola köteles a szülőt és a tanuló kollégiumi elhelyezése esetén – amennyiben a kollégium nem az iskolával közös igazgatású intézmény –

a kollégiumot is értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, továbbá abban az esetben is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri. Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha az iskola értesítése eredménytelen maradt, és a tanuló ismételten igazolatlanul mulaszt, az iskola a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve megkeresi a tanuló szülőjét. (502/2019/OJBIT, 609/2019/OJBIT)

Egy szülő azzal fordult hivatalunkhoz, hogy gyermeke igazolatlan mulasztásainak száma elérte a jogszabályban meghatározott mértéket, ezért tanulói jogviszonya megszüntetésre került. Az ügyben vizsgálatot indítottunk. A szülő sérelmezte, hogy gyermekét – annak ellenére, hogy nagykorú – nem értesítették a jogszabályban előírtaknak megfelelően, csak az édesanyját, akivel egy háztartásban él. Az intézmény nyilatkozata alapján – figyelemmel arra is, hogy a gyermek diagnózisa szerint enyhe értelmi fogyatékos – az édesapával és az édesanyjával való kapcsolattartás az értelmi fogyatékos tanulóakra vonatkozó általános gyakorlat szerint történt. Az intézménynek arról volt tudomása, hogy a diák édesanyjával egy háztartásban él. Az intézmény kifejtette, hogy az esetleges félreértések elkerülése érdekében az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hivatalos iratot személyes átadással még akkor sem kézbesítenek a szülő távollétében, ha egyébként a tanuló nagykorú és cselekvőképességét korlátozó határozat hatálya alatt nem áll.

Ezen kérdéskörben a vizsgálat során megállapítottuk, hogy tekintettel arra, hogy a tanuló a szülővel közös háztartásban élt, a köznevelési törvény alapján az értesítést a tanuló nevére külön is postázni kell. Azzal az ajánlással fordultunk az intézmény fenntartója felé, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a jövőben a jogszabálynak megfelelően járjanak el az intézményben az igazolatlan mulasztásokról történő értesítések során. Ugyanakkor megállapítottuk, hogy az igazolatlan órák számának növekedéséről mindkét szülő írásban, szóban, telefonon és az elektronikus naplón keresztül számos alkalommal értesítette az intézményt, így lehetősége volt a szülőnek arra, hogy gyermeke figyelmét felhívja az igazolatlan mulasztások hátrányos következményeire. Erre tekintettel az intézmény értesítés terén megvalósított mulasztása nem érinti a tanulói jogviszony megszűnését. A szülő sérelmezte ezen kívül, hogy az iskola a jogorvoslati eljárás során nem adta át a részére a tájékoztatásokról szóló küldemény igazolására szolgáló tértivevényt. A fenntartó nyilatkozatában megjelölte a postai küldemények ragszámát, erről a panaszosokat is tájékoztatta korábban, így módjukban állt, hogy a postán érdeklődjenek ezek kiküldésének megtörténtéről. Erre tekintettel ezen második kérdéskörben az oktatási jogok megsértését nem állapítottuk meg. A szülő panaszában kifogásolta továbbá a mulasztásokkal összefüggő adminisztrációt is, véleménye szerint az pontatlan. A fenntartó nyilatkozatában a házirend szabályainak ismertetésével, és az igazolásokkal kapcsolatos eljárásának ismertetésével magyarázatát adta a dokumentumokban észlelt eltéréseknek. Érvelését elfogadtuk, az oktatási jogok megsértését e kérdésben nem állapítottuk meg. (508/2019/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (4) és (4a) -(4c) bekezdései kiegészítik a mulasztásra vonatkozó intézményi kötelezettségeket az illetékes hatóságok felé történő jelzési kötelezettségekkel. Ha a gyermek a köznevelési törvény 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt óvodai nevelésben, és egy nevelési évben igazolatlanul öt nevelési napnál többet mulaszt, továbbá, ha a tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a tíz tanítási órát vagy

egyéb foglalkozást, az óvoda vezetője, az iskola igazgatója – a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban – értesíti óvodás gyermek esetén a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot és a gyermekjóléti szolgálatot; tanuló esetén a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot, tanköteles tanuló esetén – gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével – a gyermekjóléti szolgálatot. Az értesítést követően a gyermekjóléti szolgálat az óvoda, az iskola és – szükség esetén – a kollégium bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a gyermeket, a tanulót veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a gyermek óvodába járásával, a tanulói tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos, továbbá a gyermek, a tanuló érdekeit szolgáló feladatokat. Ha a gyermek a köznevelési törvény 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt az óvodai nevelésben, és az igazolatlan mulasztása egy nevelési évben eléri a tizenegy nevelési napot, az óvoda vezetője a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot. Ha a gyermek a köznevelési törvény 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt az óvodai nevelésben, és igazolatlan mulasztása egy nevelési évben eléri a húsz nevelési napot, az óvoda vezetője haladéktalanul értesíti a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot. (368/2019/OJBIT, 205/2019/OJBIT)

Egy szülő többek között azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy gyermeke mulasztásai közül 50 tanórát igazolatlan óraként tart számon az iskola, annak ellenére, hogy a szülő szerint ez nem felel meg a valóságnak, és értesítést sem kapott korábban erről. Volt rá példa, hogy az iskola hatósági igazolást nem fogadott el, máskor pedig nem igazolta azon tanórákat, amikor a szülő rosszullette miatt vitte haza gyermekét.

Az ügyben hivatalunk vizsgálatot indított. A fenntartó képviselője hivatalunknak küldött nyilatkozatában arról számolt be, hogy a panasz nyomán az intézményvezető részletesen tájékoztatta a szülőt a tanuló igazolatlan mulasztásainak óraszámáról, a hiányzások százalékos mértékéről tantárgyak szerint bontva, valamint az osztályozó vizsga lehetőségéről. Az intézmény – tekintettel a mulasztások magas számára – jelzési kötelezettségének eleget téve, az ügyben értesítette az illetékes gyámügyi hatóságot is.

A vizsgálatunk során megállapítottuk, hogy az iskola számtalan alkalommal küldött tájékoztatást a szülőnek, ám ezek nagy része „nem kereste” jelzéssel érkezett vissza az intézménybe. Tájékoztattuk továbbá a szülőt, hogy amennyiben a szülő a házirend szabályainak megszegésével igazolja gyermeke mulasztását, nem jár el jogsértő módon az iskola, ha azt nem fogadja el. Hivatalunk az ügyben az oktatási jogok megsértését nem állapította meg, tekintettel az intézmény és a panaszos ellentmondó nyilatkozataira. (162/2019/OJBIT)

Az iskola által szervezett kirándulás vonatkozásában az alábbi, mulasztással összefüggő szabályokat határozza meg a jogszabály.

A köznevelési törvény 4. § 32. pontja értelmében tanítási nap: az egyes osztályokban a tanítási órák, továbbá az iskola pedagógiai programjában rögzített, a tanítási órák keretében meg nem valósítható osztály- vagy csoportfoglalkozás, így különösen a tanulmányi kirándulás, környezeti nevelési program, a kulturális, sportrendezvény megtartására fordított nap, ha a foglalkozási órák száma eléri a hármat.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 33. § (1) bekezdés bk) pontja alapján az állami szerv, a tankerületi központ, az állami felsőoktatási intézmény, a települési önkormányzat, a nemzetiségi önkormányzat (a települési és a nemzetiség önkormányzat a továbbiakban együtt: önkormányzat) és az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményben térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladat általános iskolában és középfokú iskolában a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a minden tanuló számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását, a mindennapi testedzést szolgáló, intézményen kívüli kulturális, művészeti, sport-vagy más foglalkozás, kirándulás, erdei iskola.

A fentieknek megfelelően, amennyiben egy kirándulás a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a minden tanuló számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását szolgáló tevékenységként és tanítási napként kerül megszervezésre, úgy az a tanulók számára kötelező. Az igazolt távollétnek a fentiekben már hivatkozott esetei vannak.

Egy pedagógus azzal kereste meg hivatalunkat, hogy egy tanulmányi verseny eredményhirdetése miatt a versenyen résztvevő tanulókat az aznapi iskolai kiránduláson történő részvétel alól felmentette és távollétüket igazolta, azonban az intézmény igazgatója a pedagógus ezen vonatkozó igazolását nem fogadta el. A beadványozót tájékoztattuk az iskola által szervezett kirándulással és a mulasztással összefüggő állásfoglalásunkról, továbbá jogorvoslati lehetőségeiről. (654/2019/OJBIT)

Fenntartói irányítás

A köznevelési alapfeladatok ellátásáról – az óvodai neveléstől, a nemzetiséghez tartozók óvodai neveléstől és a többi gyermekkel együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésétől eltekintve – az állam gondoskodik. Az állam köznevelési feladatait intézmények alapítása és fenntartása, továbbá az egyházi vagy magán köznevelési intézmények fenntartóival kötött köznevelési szerződések útján látja el.

Köznevelési intézmény alapítására az államnak, valamint – a köznevelési törvény által meghatározott keretek között – a nemzetiségi önkormányzatnak, az egyházi jogi személynek, vallási egyesületnek, valamint a tevékenység folytatásának jogát megszerző más személynek vagy szervezetnek van lehetősége.

A köznevelési intézmények működését érintő alapvető intézkedések a fenntartó hatáskörébe tartoznak. A köznevelési törvény fogalomhasználatában fenntartó az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a köznevelési feladat ellátására való jogosultságot megszerezte vagy azzal rendelkezik, és a köznevelési intézmény működéséhez szükséges feltételekről gondoskodik.

A fenntartói irányítás részletes szabályait a köznevelési törvény 83-85. §-ai tartalmazzák. Minden évben érkeznek hivatalunkhoz olyan beadványok, amelyek ezen szabályok alkalmazásával állnak összefüggésben.

Az oktatási jogok biztos hatásköre a külföldi jog alapján működő iskolák kivételével minden köznevelési intézményre kiterjed. Az egyházi, magán köznevelési intézmény és a nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott köznevelési intézmény fenntartói tevékenységének ellenőrzésében azonban a köznevelési feladatokat ellátó hatóság is részt vesz. A köznevelési törvény 34. § (2)–(4) bekezdései szerint a köznevelési feladatokat ellátó hatóság legalább két évente végzi az egyházi, magán köznevelési intézmény és a nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott köznevelési intézmény fenntartói tevékenységének törvényességi ellenőrzését, amelynek eredményéről értesíti a költségvetési hozzájárulást folyósító szervet. A köznevelési feladatokat ellátó hatóság a törvényességi ellenőrzés keretében vizsgálja, hogy a fenntartó a nevelési-oktatási intézményt az alapító okiratban és a működéshez szükséges engedélyben meghatározottak szerint működteti-e. A köznevelési feladatokat ellátó hatóság a törvényességi ellenőrzés körében – megfelelő határidő biztosításával – felhívja a fenntartót a törvénysértés megszüntetésére. Ha a fenntartó a megadott határidőn belül nem intézkedett, a köznevelési feladatokat ellátó hatóság a köznevelési intézményt törli a nyilvántartásból. A köznevelési feladatokat ellátó hatóság törvényességi ellenőrzési eljárására az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény (a továbbiakban: Ákr.) hatósági ellenőrzésre vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni. (686/2019/OJBIT)

Egy polgármester fordult hivatalunkhoz beadványával, melyben előadta a község általános iskolájának fenntartóváltásával kapcsolatos kifogásait. A köznevelési törvény 74. § (3) bekezdése szerint akkor adható át nevelési, nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelést, oktatást folytató fenntartó számára, ha az intézménybe beíratott kiskorú gyermekek, tanulók esetén a szülők, nagykorúság elérése esetén a tanulók több mint fele azt támogatja. A beadványozó szerint az iskola vezetői hónapokig hátráltatták az eljárást. A szülők hivatalos szavazásáról két nappal a szavazás időpontja előtt akarták értesíteni a szavazásra jogosultakat, hogy a rövid időtartam hátráltassa a szülőket jogaik gyakorlásában. Elmondása szerint a tanulók a fenntartóváltással kapcsolatos véleményük kifejtése során nem kaptak megfelelő tájékoztatást, a diáktanács tagjait is befolyásolták ebben a folyamatban. Tájékoztattuk a beadványozót, hogy a köznevelési törvény nem rendelkezik külön eljárási szabályokról azzal kapcsolatban, hogy mi módon kell kikérni a tanulók, szülők fenntartóváltással kapcsolatos nyilatkozatát, ezt a folyamatot a fenntartónak kell levezényelni. Ebben az esetben nem a diákok vagy a szülők közösségei (diákönkormányzat, szülői közösség) adják le véleményüket, hanem minden tanuló – illetve a tanuló kiskorúságára tekintettel nevében valamely szülő – adja le a nyilatkozatát. A támogató döntéshez a tanulók számát kell figyelembe venni. Ez az eljárás azonban nem

azonos a köznevelési törvény 83. §-ában szabályozott eljárással, ahol a fenntartónak kell kikérnie – egyebek között – a szülői szervezet, az iskolai diákönkormányzat véleményét a törvényben meghatározott ügyekben (a köznevelési intézmény megszüntetése, átszervezése feladatának megváltoztatása, nevének megállapítása, vezetőjének megbízása és megbízásának visszavonása). (200/2019/OJBIT)

Egy szülő gyermekei általános iskolájának fenntartóváltása ügyében fordult hivatalunkhoz. Beadványában kifejtette, hogy két gyermeke az állami fenntartású intézmény tanulói közé tartozik. Az iskola épülete az egyház tulajdonában van, amely kezdeményezte a fenntartóváltást. Az illetékes tankerületi központ mint iskolafenntartó a köznevelési törvényben foglaltak szerint megvizsgálta az átadás lehetőségét, de mivel a szülők többsége nem támogatta a kezdeményezést, a fenntartói jogokat nem adta át az egyháznak, mire az egyoldalúan felmondta az ingatlanhasználati megállapodást. A beadványozó attól tartott, hogy a szülők akarata ellenére e körülményre tekintettel a fenntartóváltás mégis meg fog valósulni.

Beadványával kapcsolatban a panaszost tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 74. § (1)-(3) bekezdése alapján az állam gondoskodik – az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, a többi gyermekkel együtt nevelhető, sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése kivételével – a köznevelési alapfeladatok ellátásáról. Ha a köznevelési feladat ellátása vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelési, nevelési-oktatási intézmény fenntartójával kötött köznevelési szerződés útján történik, a szerződés megkötése nem mentesít a feladatellátási kötelezettség alól azon gyermekek tekintetében, akiknek a szülei nem akarják vallási, világnézeti szempontból elkötelezett óvodába, iskolába járatni gyermeküket. Az illetékes tankerületi központ, óvoda átadása esetében a települési önkormányzat, gondoskodik arról, hogy ezekre a szülőkre, gyermekekre, tanulókra a köznevelési szerződés miatt a vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelésben, nevelésben-oktatásban való részvételhez fűződő joguk érvényesítésében aránytalan teher nem hárulhat. Akkor adható át nevelési, nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelést, oktatást folytató fenntartó számára, ha az intézménybe beíratott kiskorú gyermekek, tanulók esetén a szülők, nagykorúság elérése esetén a tanulók több mint fele azt támogatja. Az illetékes tankerületi központ akkor tehet javaslatot az oktatásért felelős miniszternek, hogy az intézmény átadásával egyidejűleg kössön köznevelési szerződést a vallási, világnézeti tekintetben elkötelezett nevelést-oktatást folytató fenntartóval, ha az iskola állami tulajdonban van, vagy a tulajdonos települési önkormányzat az átadásról döntött, és a nevelést-oktatást, a szakképzést a vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelést-oktatást igénylő tanulók számára változatlan színvonalon biztosítja. A köznevelési törvény 84. §-ának rendelkezései szerint a fenntartó tanítási évben, továbbá – a július-augusztus hónapok kivételével – nevelési évben iskolát nem indíthat, továbbá iskolát, kollégiumot, óvodát nem szervezhet át, nem szüntethet meg, fenntartói jogát nem adhatja át. A fenntartói jog átadásának tilalmára vonatkozó rendelkezéseket nem kell alkalmazni a fenntartó személyében jogutódlással bekövetkező változás, a fenntartói jog jogszabály alapján történő átadása esetén, az önkormányzatok szétválásával összefüggő vagyonmegosztáskor, az egyéni vállalkozó halálakor, ha van, aki a tevékenység folytatására jogosult. A fenntartó, a tankerületi központ, valamint az állami felsőoktatási intézmény által fenntartott intézmény esetében az oktatásért felelős miniszter legkésőbb az intézkedés tervezett végrehajtása éve májusának utolsó munkanapjáig kezdeményezheti egy másik köznevelési intézmény fenntartójánál, hogy az általa fenntartott intézmény fenntartói jogait

és kötelezettségeit a következő tanévtől adja át. A fenntartói jog átadására egyházi fenntartó számára a fenti szabályok figyelembe vételével kerülhet sor. A köznevelési intézmény céljára használt épület körüli jogvita nem érinti automatikusan a fenntartói jogot, annak átadása során be kell tartani a köznevelési törvény rendelkezéseit. (394/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 83. § (2) bekezdése alapján a fenntartó ellenőrizheti a köznevelési intézmény gazdálkodását, működésének törvényességét, hatékonyságát, a szakmai munka eredményességét. Ennek keretében a fenntartónak kell biztosítani, hogy a köznevelési jogszabályokban előírt személyi és tárgyi feltételek rendelkezésre álljanak.

Egy szülő azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy gyermeke iskolájában tanárhiány miatt sem napközi, sem tanulószoba nem lesz biztosítva a tanulóknak. Tekintettel a családi körülményeikre is, sérelmezte a helyzetet. A panaszt jogorvoslati lehetőségeiről tájékoztattuk. (521/2019/OJBIT)

Egy szülő az óvodai ellátással kapcsolatban kereste meg hivatalunkat, sérelmezve az óvodapedagógus-hiányt. Tájékoztattuk, hogy Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 6. pontja a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok közé sorolja az óvodai ellátást. A köznevelési törvény 74. § (1)-(2) bekezdése alapján az állam gondoskodik – az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, a többi gyermekkel együtt nevelhető, sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése kivételével – a köznevelési alapfeladatok ellátásáról. Az óvodai nevelésről, a nemzetiséghez tartozók óvodai neveléséről, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai neveléséről a települési önkormányzat vagy társulása intézmény alapítása és fenntartása vagy köznevelési szerződés révén gondoskodik. Tájékoztattuk továbbá a szülőt, hogy az oktatási jogok biztosának nincs olyan eszköz a kezében, mellyel biztosítani tudná az egyházi fenntartásban lévő intézmény működéséhez szükséges feltételeket. Nem lehetséges olyan ajánlás megfogalmazása a fenntartó felé, mely orvosolni tudná a kialakult helyzetet. A fenti rendelkezésnek megfelelően az egyházi fenntartásban lévő intézmény működésképtelensége esetén a helyi önkormányzatnak kell gondoskodni az óvodai ellátásról, és biztosítania kell azt az önkormányzat területén lakó összes gyermek számára. Az idézett rendelkezés alapján az önkormányzat intézmény alapítása és fenntartása vagy köznevelési szerződés révén tudja kötelezettségét teljesíteni. (450/2019/OJBIT)

Egy szülői kezdeményezés az óvodapedagógus-hiánnyal kapcsolatban kereste meg az illetékes országgyűlési képviselőt, illetve polgármestert, és hivatalunkat is értesítették beadványukról. A megkeresés idejében már egyeztetés volt folyamatban a megoldás kereséséről. (452/2019/OJBIT)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái

Az oktatási szereplők jogainak garanciái közül kiemelkedő a tájékoztatáshoz való jog. Ez a jog biztosítja, hogy az oktatási szereplők egyéb jogai is érvényesülni tudjanak. A vonatkozó

jogszabályok szerint a tájékoztatáshoz való jog általános jelleggel megilleti a tanulókat, illetve szüleiket, továbbá a felsőoktatási intézmények hallgatóit is. A tájékoztatáshoz való jog egyúttal az intézmény oldalán tájékoztatási kötelezettségként jelenik meg.

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének e) és g) pontja egyértelműen rögzíti a tanuló azon jogát, hogy hozzájusson a jogai gyakorlásához szükséges információkhoz, tájékoztassák a jogai gyakorlásához szükséges eljárásokról, továbbá tájékoztatást kapjon személyét és tanulmányait érintő kérdésekről.

A szülő joga a köznevelési törvény 72. § (5) bekezdésének b) pontja alapján, hogy gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon. Hivatalunkhoz több esetben is érkezett olyan tartalmú beadvány, amiket a szülő is sérelmezett, hogy az intézmény nem teljesíti a tájékoztatási kötelezettségét részére a gyermekével kapcsolatban. A panaszosok részére tájékoztatást nyújtottunk a jogorvoslati lehetőségeikről. (152/2019/OJBIT, 292/2019/OJBIT)

Egy szülő arról érdeklődött, milyen módon van lehetősége hozzájutni a gyermeke által írt dolgozatokhoz, és megismerni azok tartalmát annak érdekében, hogy a jövőbeni felkészülést támogassa. (91/2019/OJBIT)

Egy beadványozó sérelmezte, hogy a szülők nem kapják meg a gyermekek által írt dolgozatokat, mindössze az osztályzatról, illetve az elért százalékról tájékozódhatnak. Az intézmény gyakorlata szerint a dolgozatokba történő betekintés kizárólag a fogadóóra keretén belül történhetett. (591/2019/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte tájékoztatásunkat, hogy joga van-e a javítóvizsga jegyzőkönyvét megismerni, másolatot igényelni arról. (507/2019/OJBIT)

A dolgozatok megtekintésével kapcsolatban az alábbi állásfoglalást alakítottuk ki. A köznevelési intézmény működésére, belső és külső kapcsolataira vonatkozó rendelkezéseket a köznevelési törvény 25. § (1) bekezdése alapján az iskola szervezeti és működési szabályzata (SZMSZ) tartalmazza. Tehát az intézményi szabályzatban kell rendelkezni arról is, hogy a szülők milyen módon tekinthetik meg a dolgozatokat. Az intézmény SZMSZ-ében foglalt szabályozás megalkotása során az Infotv. rendelkezéseire is figyelemmel kell lenni. Az információs önrendelkezési jog egyik legfontosabb garanciája ugyanis az érintettek tájékoztatáshoz való joga. Eszerint az érintettet kérésére tájékoztatni kell a kezelt adatairól és az adatkezelés legfontosabb körülményeiről. A személyes adat törvényi definíciója szerint személyes adatnak kell tekinteni mindazt, amit a tanuló a dolgozaton közöl, a tudását tükröző, a feltett kérdésekre adott válaszait is. Az tehát, hogy egy megadott kérdésre a tanuló milyen választ adott, az ő személyes adata, amelyre nézve az adatvédelmi szabályok megfelelően irányadóak. Az Infotv. 3. § 9. pontja határozza meg az adatkezelő fogalmát, mely szerint az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki

vagy amely – törvényben vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusában meghatározott keretek között – önállóan vagy másokkal együtt az adat kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az adatfeldolgozóval végrehajtatja. A fentiek alapján a dolgozatokban szereplő személyes adatok kezelője a köznevelési intézmény, így az adatkezelőre nézve kötelező törvényi rendelkezéseket az intézménynek be kell tartania. Az Infotv. 14. § b) pontja alapján az érintett jogosult arra, hogy kérelmére az adatkezelő és az adatfeldolgozó az általuk kezelt személyes adatait és az azok kezelésével összefüggő információkat a rendelkezésére bocsássa. A 15. § (2)-(3) bekezdései alapján a tájékoztatás ingyenes, ha a tájékoztatást kérő a folyó évben azonos adatkörre vonatkozóan tájékoztatási kérelmet az adatkezelőhöz még nem nyújtott be. Egyéb esetekben költségtérítés állapítható meg. A költségtérítés mértékét a felek között létrejött szerződés is rögzítheti. A már megfizetett költségtérítést vissza kell téríteni, ha az adatokat jogellenesen kezelték, vagy a tájékoztatás kérése helyesbítéshez vezetett.

Az érintettek tájékoztatáshoz való joga azonban nem korlátlan. Az Infotv. 16. §-a alapján az érintett tájékoztatását az adatkezelő mellőzheti, azonban csak a (3) bekezdésben feltüntetett okok esetén. A tájékoztatás megtagadása esetén az adatkezelő írásban közli az érintettel, hogy a felvilágosítás megtagadására a törvény mely rendelkezése adott alapot. A felvilágosítás megtagadása esetén az adatkezelő tájékoztatja az érintettet a bírósági jogorvoslat, továbbá a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz fordulás lehetőségéről. Jelenleg azonban nincs olyan hatályos törvényi rendelkezés, amely a tanulók tájékoztatáshoz való jogát a fentiek szerint korlátozná, ennek megfelelően a tájékoztatást tehát minden esetben meg kell adni.

Egy intézmény vezetője a szülőtől érkező érdeklődések kapcsán kérte hivatalunk tájékoztatását. A beadvány szerint a szülő az általánosan megszokottnál gyakrabban, támadó hangvétellű megkeresésekkel fordult az intézményhez gyermeke iskolai teljesítményével kapcsolatban. A beadványozót hivatalunk tájékoztatta, hogy amennyiben az intézmény úgy véli, a szülő jogait nem rendeltetésszerűen gyakorolja, és az intézmény a válaszadást megtagadja, úgy a szülőnek joga van emiatt jogorvoslattal élni. A fenntartó feladata lesz vizsgálata során megállapítani, hogy az intézmény eljárása sértette-e a szülő jogait. (106/2019/OJBIT)

Az Infotv. 15. § (1) bekezdés b) pontja a tájékoztatás megadásának módját határozza meg: az adatkezelő köteles a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 25 napon belül, közérthető formában, az érintett erre irányuló kérelmére írásban megadni a tájékoztatást. A tájékoztatáshoz való jog gyakorlásának tipikus módja a törvény alapján az, hogy az érintett levélben kéri az adatkezelőtől a tájékoztatás megadását, aki arra levélben válaszol. A köznevelés szférájában természetesen ez nem feltétlenül így valósul meg. A tájékoztatás a betekintés engedésével is megadható (így történik a dolgozatokban szereplő adatok kezeléséről való tájékoztatás megadása), ilyenkor ugyanis az érintettnek lehetősége van magát az adatkezelést, illetve annak egy részét, a kezelt adatok körét közvetlenül megismerni. Az érintett kifejezett kérésére azonban ilyenkor sem maradhat el az írásbeliség, vagyis az érintettet, ha kéri, olyan helyzetbe kell hozni, hogy írásos dokumentum álljon

rendelkezése az általa feltett kérdésekre a törvény alapján kötelezően megadott válaszokkal együtt. Ha tehát az érintett a kezelt adatok körére kíváncsi, akkor az adatkezelő eleget tesz a tájékoztatási kötelezettségének azzal, ha betekintést enged az iratokba (jelen esetben a dolgozatokba). De ha az érintett kéri, másolatot kell arról adnia. Mivel a törvény alapján a tájékoztatást írásban kell megadni, az adatkezelő nem zárkozhat el az írásbeliségtől sem. Figyelemmel arra, hogy az íráskép is az érintett személyes adata, és az is, hogy a válaszait milyen sorrendben, a lap tetejére, aljára vagy a túloldalára írta-e – az eredményszámításban mutatkozó számszaki kérdésekben felmerülő viták ugyanis gyakran ezzel kapcsolatosak – a tájékoztatás céljának leginkább a kezelt adatokról készített fénymásolat felel meg.

A tanulók a személyes adataik védelméhez fűződő jogukból eredő tájékoztatáshoz való jogukat nem feltétlenül önmagáért, hanem a dolgozat értékelésével szembeni esetleges kifogásaik előadása, vagy akár a hibákból való okulás eszközeként gyakorolják. Annak érdekében, hogy a tanuló hiányosságait korigálhassa, a megtekintés nem jelentheti a dolgozatok megismerését és tanulmányozását csupán az iskola helyiségében egy meghatározott időkeretben. A megtekintésnek szükségszerűen magában kell foglalnia a dolgozat birtoklását, vagyis arról a szülő kérésére és költségén másolatot kell rendelkezésre bocsátani. Valamely kifogás előterjesztésének is elengedhetetlen feltétele, hogy a tanuló ismerje a dolgozatot és az értékelést, amellyel kapcsolatban a kérelmet elő kívánja terjeszteni. A pedagógusok oktatói autonómiája nem zárja ki azt, hogy más személy – a szülő vagy az érintett hozzájárulásával akár egy magántanár – a dolgozatot (vagy annak másolatát) megtekintse, egy esetleges kifogás megírásában a tanulónak segítséget nyújtson. Ehhez is szükséges a dolgozat és az értékelés egy másolati példányának birtoklása. Azonban ilyen cél nélkül is – a fent hivatkozott információs önrendelkezési jog mint alkotmányos alapjog alapján – az érintettet megilleti az a jog, hogy személyes adatairól tájékoztatást kapjon.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 1. melléklete szerint a tanulók dolgozatainak, témazáróinak, vizsgadolgozatainak őrzési ideje 1 év.

A szülői tájékoztatás eszköze tipikusan a napló, a tájékoztató füzet, a szülői értekezlet, a fogadóóra.

Egy szülő hivatalunk állásfoglalását kérte arról az általa sérelmesnek megélt helyzetről, hogy a gyermeke középiskolájában dolgozó óraadó pedagógus nem tart fogadóórát a szülők részére. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a fogadóórákról nem rendelkeznek jogszabályok, azonban az intézmény a tájékoztatási kötelezettségének köteles eleget tenni, így amennyiben az intézmény nem biztosítja ezen szülői jog érvényesülését, úgy a szülőnek lehetősége van jogorvoslással élni. (257/2019/OJBIT)

Egy szülő több, gyermekével kapcsolatos kérdéssel kereste meg hivatalunkat. Érdeklődött az óraközi szünetekre vonatkozó szabályokról, arról, hogy lehet-e a szünetekben feleltetni a tanulókat, vagy megszabni, milyen játékot játszhatnak az udvaron. Tájékoztattuk, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 16. § (3) bekezdése szerint a tanítási órák és az egyéb foglalkozások között a tanulók részére

szünetet kell tartani. A szünetek, ideértve a többi szünet időtartamánál hosszabb, főétkezésre biztosított szünet rendjét az iskola házirendje határozza meg. Érdeklődött, hogy van-e arra vonatkozó konkrét szabály, hogy a házi feladatot mikor kell közölni a tanulókkal. Javasoltunk, hogy az iskola házirendjét, illetve pedagógiai programját tanulmányozza át a házi feladatokra vonatkozó rendelkezések vonatkozásában. A szülő érdeklődött továbbá a felcserélt tanórákkal kapcsolatos szabályokról is, mely kérdéssel kapcsolatban tájékoztattuk, hogy 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 105. § (4) bekezdésének értelmében a tantárgyfelosztás alapján készített összesített iskolai órarend tartalmazza a tanórai és az egyéb foglalkozások időpontját, osztályonként és tanóránként az adott tantárgy és a tanár megnevezésével. A tantárgyfelosztást az intézmény fenntartója hagyja jóvá, az abban foglaltak az intézmény dolgozóira nézve kötelezőek. Ugyanezen rendelet 101. §-a alapján a pedagógus a tanórai foglalkozásokról az órarendnek megfelelően osztálynaplót vezet. A napló haladási és mulasztási naplórészén belül fel kell tüntetni a megtartott tanítási óra tantárgyának nevét, az óra tanévi és napon belüli sorszámát, a tanítási óra anyagát. A szülő sérelmezte továbbá Gyermeke érdemjegyeinek az osztályközösség, illetve az iskolai évzáró rendezvényen történő felolvasását, a nyilvánosság előtti minősítését. Ezzel kapcsolatban tájékoztattuk a mindenkit megillető, Alaptörvényben biztosított emberi méltósághoz való jogról. Tájékoztattuk továbbá, hogy a köznevelési törvény 41. § (8) bekezdés c) pontja úgy rendelkezik, hogy a gyermek, tanuló magatartása, szorgalma és tudása értékelésével kapcsolatos adatai az érintett osztályon belül, a nevelőtestületen belül, a szülőnek, a vizsgabizottságnak, a gyakorlati képzés szervezőjének, a tanulószervezős alanyainak vagy ha az értékelés nem az iskolában történik, az iskolának, iskolaváltás esetén az új iskolának, a szakmai ellenőrzés végzőjének továbbítható. A jogszabály biztosítani kívánja tehát azt a lehetőséget, hogy – mivel az oktatás egy közösségben zajló tevékenység – az ezzel kapcsolatos dicséret, illetve fegyelmező vagy fegyelmi intézkedések megtételére is a közösség tagjai előtt kerülhessen sor, továbbá hogy a pedagógus általi értékelés ésszerű módon megtörténhessen, például a tanuló felelete után az érdemjegyet fennhangon közölhesse a tanár. Emellett az osztályközösség nyilvánosságának garanciális szerepe is lehet az értékelés során. A fentiekől eltérő eset az, amikor egyes tanulók magatartásának, szorgalmának, illetve tudásának értékelésére vonatkozó adatokat nemcsak az érintett osztályközösségnek, hanem annál tágabb körnek, az iskola egészének hoznak a tudomására. Ilyen például: ha az iskola által alkalmazott fegyelmező intézkedésekről vagy fegyelmi büntetésekről szóló iratokat a faliújságra kifüggesztik, vagy ezeket az információkat az iskolarádióban felolvassák. Az iskola ezt jogszabályi felhatalmazás, az adatkezeléshez szükséges megfelelő jogalap hiányában nem teheti meg. Jogilag nem esik más megítélés alá az az eset sem, ha a diákra nézve látszólag egyértelműen pozitív tartalmú adatot kíván az iskola a többi tanuló tudomására hozni (például egy tanulmányi versenyen elért harmadik helyezést az iskolai évzárón bejelenteni). Az ilyen adat is csak a tanuló megítélésétől függően pozitív vagy negatív, ő döntheti el, hogy valamilyen sikerét a nyilvánosság elé tárja-e vagy sem. Ez utóbbi esetkör tekintetében természetesen az adatalany önkéntes hozzájárulása alapján történő adatkezelés, adattovábbítás nem kizárt, a negatív tartalmú adatokkal kapcsolatban azonban a hozzájárulás önkéntességének teljesülése valószínűtlen, az adattovábbítás feltételezhető szankciós célzata folytán pedig az érintett diák emberi méltóságát is sértheti. A szülőt a fenti hivatkozásokon túl a jogorvoslati lehetőségeiről is tájékoztattuk.

(64/2019/OJBIT)

Hivatalunkhoz a tájékoztatási joggal összefüggésben több olyan tartalmú beadvány is érkezett, melyek sérelmezték, hogy az iskolai kirándulások tervezett helyszíne helyett egy

másik városban töltötték a gyermekek a kirándulást, azonban erről a szülők tájékoztatása elmaradt. (300/2019/OJBIT)

Egy beadványozó egy általános iskolában történetekkel kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. A beadvány szerint az intézményben több, a gyermekek méltóságát sértő cselekmény is megvalósult az ott tanító pedagógusok, illetve a vezetőség részéről. A tájékoztatáshoz való joghoz kapcsolódóan kiemelt panaszként jelentkezett, hogy a szülők csupán a tanulmányi kirándulás végeztével tudták meg, hogy az eredeti helyszíntől eltérően, egy másik városban töltötték a kirándulást gyermekeik. Az ügyben hivatalunk vizsgálatot indított, az illetékes tankerületi központot megkerestük az álláspontja beszerzése érdekében. A fenntartó válaszelevelében arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy felkérte az intézmény vezetőjét, hogy a továbbiakban különös figyelmet fordítson a szülőkkel való kapcsolattartásra. A vizsgálat során a panaszban foglalt jogsérelmek egy része bizonyítást nyert, ezekkel kapcsolatban intézkedéseket tett a fenntartó. Hivatalunk álláspontja szerint az intézkedések alkalmasak voltak a jogsérelem orvoslására, ezen álláspontról a beadványozót is tájékoztattuk. (454/2019/OJBIT, 678/2019/OJBIT)

A szülők, mint oktatási szereplők jogai közt említést kell tenni azon esetekről is, mikor a szülői felügyeleti joggal, illetve annak az óvodához, iskolához való kapcsolódásával merülnek fel kérdések. Hivatalunkhoz leggyakrabban a különélő szülő jogaival kapcsolatban érkeztek megkeresések, mely tekintetben a panaszosokat a témában kialakított állásfoglalásunkról tájékoztattuk. (189/2019/OJBIT, 574/2019/OJBIT, 305/2019/OJBIT, 522/2019/OJBIT, 164/2019/OJBIT, 123/2019/OJBIT, 86/2019/OJBIT, 33/2019/OJBIT, 19/2019/OJBIT, 527/2019/OJBIT, 660/2019/OJBIT, 26/2019/OJBIT, 687/2019/OJBIT, 22/2019/OJBIT)

A szülői felügyelettel összefüggő kérdésekről jelenleg a Ptk. 4. könyvének XII. címe rendelkezik.

A szülői felügyelet magában foglalja a gyermek gondozását, lakóhelyének és tartózkodási helyének meghatározását, ezen belül a törvény külön szól a gyermek nevelésének és életpályájának megválasztásáról. Ezzel összefüggésben kimondja, hogy a szülők jogosultak a gyermek nevelésének módját megválasztani. A gyermek képességei figyelembevételével a szülők és a gyermek közösen döntenek el, hogy a gyermek milyen életpályára készüljön. Az életpálya kijelölésével és ezzel összefüggésben a gyermek taníttatásával, iskolájának megválasztásával kapcsolatban a szülő és a gyermek között felmerülő vitában a gyámhatóság dönt.

A szülői felügyeleti jogot gyakorló szülő tehát jogosult minden információra, amely a gyermek életpályájának megválasztásával kapcsolatos döntés meghozatalához fontos lehet.

A szülők a törvény szerint a szülői felügyeletet közösen gyakorolják akkor is, ha már nem élnek együtt. Ez alól a rendelkezés alól kivételt jelent, ha megállapodásukban vagy a bíróság rendelkezése következtében a szülői felügyeletet megosztják, vagy csak egyikük gyakorolja.

Egy édesapa kérte hivatalunk tájékoztatását, tekintettel arra, hogy a gyermek feletti szülői felügyeleti jogot az édesanyával közösen gyakorolják, azonban az édesanya az előzetes megbeszélésekkel ellentétesen, egy másik általános iskolába íratta be a gyermeket. A szülőt tájékoztattuk a hivatal által a témában kialakított állásfoglalásról, a szülő általi tájékoztatási kötelezettségről a különélő szülő irányába. (365/2019/OJBIT)

A törvény szerint a szülői felügyeletet gyakorló szülőnek és a gyermekétől különélő szülőnek a gyermek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében – egymás családi életét, nyugalmát tiszteletben tartva – együtt kell működniük. A gyermekkel együttélő szülő vonatkozásában a Ptk. tájékoztatási kötelezettséget is előír. A 4:174. § szerint a szülői felügyeletet gyakorló szülőnek a gyermek fejlődéséről, egészségi állapotáról, tanulmányairól a különélő szülőt megfelelő időközönként tájékoztatnia kell, és a különélő szülő érdeklődése esetén a gyermekkel kapcsolatos felvilágosítást meg kell adnia.

Abban az esetben, ha a szülői felügyelet jogát az egyik szülő gyakorolja, a különélő szülő joga a szülői felügyelet egyes kérdéseiben megmarad. a Ptk. 4:168. §-a ugyanis kimondja, hogy ha a bíróság a szülői felügyelet gyakorlására az egyik szülőt jogosítja fel, a gyermekétől különélő szülő a szülői felügyeleti jogokat a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések kivételével nem gyakorolhatja. Majd a 4:175. § kifejezetten rendelkezik azokról a lényeges kérdésekről, amelyekben közösen gyakorolják a szülők jogaikat.

Eszerint: A különélő szülők a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben közösen gyakorolják jogaikat akkor is, ha a szülői felügyeletet a szülők megállapodása vagy a bíróság döntése alapján az egyik szülő gyakorolja. A gyermek sorsát érintő lényeges kérdésnek tekintendő a kiskorú gyermek nevének meghatározása és megváltoztatása, a szülőjével azonos lakóhelyén kívüli tartózkodási helyének, huzamos időtartamú vagy letelepedés céljából történő külföldi tartózkodási helyének kijelölése, állampolgárságának megváltoztatása és iskolájának, életpályájának megválasztása. Ha a különélő szülők egyes, az előzőekben meghatározott, közösen gyakorolt felügyeleti jogosítványok tekintetében nem tudnak megegyezni, erről a gyámhatóság dönt.

Egy édesapa azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy gyermekének édesanyja az ő beleegyezése nélkül egy másik iskolába íratta át a közös gyermeket. A panaszost tájékoztattuk a vonatkozó polgári jogi szabályokról, továbbá felhívtuk figyelmét, hogy az ügyben a gyámhatóság bír döntési jogkörrel. (558/2019/OJBIT)

Az egyes, szülők között kialakult vitás helyzetek rendezése érdekében fontos kiemelni a mediáció igénybevételének lehetőségét is, melyet a Ptk. 4:177. §-a rögzít: a gyámhatóság, kérelemre vagy a gyermek érdekében hivatalból, a szülői felügyeletet gyakorló szülő és a gyermekétől különélő szülő közötti megfelelő együttműködés kialakítása, a különélő szülő jogainak biztosítása – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – érdekében a szülők számára közvetítői eljárás igénybevételét rendelheti el. (593/2019/OJBIT)

A lényeges kérdésekben való közös joggyakorlás alól kivételt jelent, ha a különélő szülői felügyeleti jogát a bíróság korlátozta, vagy megvonta. A 4:168. § ugyanis kimondja, hogy ha a gyermek érdekei megkívánják, a gyermek sorsát érintő valamely lényeges kérdésben való döntés jogát a bíróság korlátozhatja vagy megvonhatja.

Ez esetben a különélő szülő a szülői felügyeleti jog ezen részét nem gyakorolhatja.

Mindezek alapján tehát amennyiben a szülői felügyeleti jog korlátozására, megvonására nem került sor, a fentiek értelmében a köznevelési törvényben biztosított szülői jogok a különélő szülőt is megilletik, ezen jogokat mindaddig gyakorolhatja, amíg e tekintetben a bíróság másként nem dönt.

A tájékoztatáshoz való jog vonatkozásában a következő álláspontot alakítottuk ki. A köznevelési törvény 72. §-a általános érvennyel határozza meg a szülői jogokat és kötelezettségeket. E körben a kiemelt szülői jogok között szerepel, hogy a szülőnek joga, hogy gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon. Ez a szülői jog az intézmény, illetve a pedagógus oldalán tájékoztatási kötelezettséget keletkeztet. Ugyanakkor a köznevelési törvény 72. § (1) bekezdésének a) és b) pontjába foglaltak szerint a szülő kötelessége gondoskodjon gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kíséresse gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét, biztosítsa gyermeke óvodai nevelésben való részvételét, továbbá tankötelezettségének teljesítését. A szülő tájékoztatáshoz való joga akár írásos tájékoztatás útján is érvényesülhet, amennyiben más úton nem tud tájékozódni és ezt külön kéri. A Ptk. fent idézett rendelkezése kimondja, hogy a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések közé tartozik a gyermek iskolájának, valamint életpályájának megválasztása. Ahhoz, hogy a szülő ebben a kérdésben megfelelő és felelősségteljes döntést tudjon hozni, szükséges, hogy információk álljanak a rendelkezésére a gyermeke tanulmányi előmeneteléről, az iskolai körülményeiről és egyéb olyan iskolai eseményekről, amelyek fontosak ahhoz, hogy ezen jogát gyakorolni tudja. A köznevelési törvénybe foglalt tájékoztatási jog pontosan ezt hivatott szolgálni, ugyanis amennyiben a szülő a gyermekéről semmilyen információt nem kap, akkor abban sem képes dönteni, hogy például a jövőben milyen iskolát válasszon, és ott milyen tagozatra járjon a gyermek.

Az Igazságügyi Minisztérium az új Ptk. hatályba lépése után megváltozott jogszabályi környezetre tekintettel dolgozta ki állásfoglalását, melynek jogi érvelését hivatalunk is elfogadja, és irányadónak ismeri el. Ezen állásfoglalás lényege, hogy a köznevelési intézmények a tájékoztatási jog címzettjének a polgári jog szerinti szülői felügyeletet gyakorló szülőt kötelesek elismerni, a rendszeres, részletes és érdemi tájékoztatást a gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről e szülő számára kötelesek megadni.

Hogy a különélő szülő is döntést tudjon hozni a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben, szüksége van a gyermekével kapcsolatos információkra. Ennek érdekében különélő szülők esetében a Ptk. fent idézett 4:174. §-a a gyermekkel együtt élő szülő feladatává teszi a gyermek tanulmányaival kapcsolatos tájékoztatás megadását a különélő szülő felé.

Egy édesapa beadványában előadta, hogy tankötelessé válik a gyermek – aki felett a szülői felügyeleti jogot közösen gyakorolják a szülők –, azonban az iskolaérettségi vizsgálat eredménye alapján az édesanyával abban egyeztek meg, hogy a gyermek a következő évet még óvodában tölti. Ezt követően – az édesapa elmondása szerint – az édesanya az eredmény felülvizsgálatát kérte, azzal a szándékkal, hogy a gyermek mégis elkezdhesse az első osztályt. A szülőt tájékoztattuk a beíratással kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekről. (58/2019/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 22. § (4) bekezdése nem írja elő az általános iskola első évfolyamára történő beiratkozás feltételül a közös szülői nyilatkozatot. E bekezdés szerint az általános iskola első évfolyamára történő beiratkozáskor be kell mutatni a gyermek nevére kiállított személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványt, továbbá az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító igazolást.

Tekintettel arra, hogy az általános iskolai beiratkozásnál nem írja elő jogszabályi rendelkezés mindkét szülő aláírását, úgy a köznevelési intézménynek ezt nem kell figyelembe vennie a felvétel során.

Amennyiben a köznevelési intézmény tudomására jut, hogy a szülői felügyeletet közösen gyakorló szülők, valamint a szülő és a gyermek között az életpálya kijelölésével és ezzel összefüggésben a gyermek taníttatásával, iskolájának megválasztásával kapcsolatban vita áll fenn, úgy a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 26. § (2) bekezdése értelmében a nevelési-oktatási intézmény jelezheti a gyámhivatalnak a gyermek taníttatásával, iskolájának megválasztásával kapcsolatban felmerült vitát, és ez esetben a gyámhivatal tájékoztatja a jogosultakat a kérelem benyújtásának lehetőségéről. Amennyiben az iskola nem tesz ilyen jelzést, úgy az a szülő, aki a beíratást ellenzi, kérheti a gyámhivatal eljárását.

A köznevelési törvény 45. § (1) bekezdése alapján Magyarországon – az e törvényben meghatározottak szerint – minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. E törvény 72. § (1) bekezdés b) pontja szerint pedig a szülő kötelessége, hogy biztosítsa gyermeke tankötelezettségének teljesítését. A tankötelezettség teljesítése tehát nem függhet a szülők gyermekük iskoláztatása körében felmerült vita fennállásától, vita esetén a gyermek felvételére a jogszabályok szerint kerülhet sor, a vitában pedig a későbbiekben a gyámhatóság dönthet. A gyermekkel kapcsolatos iskolai ügyekben nem csak a gyermek szülője, de nagyszülője is érintett lehet.

Egy nagyszülő az unokáival kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. A gyermekek édesanyja elhunyt, a szülői felügyeleti jogot az édesapa gyakorolja, az anyai nagyszülőknek a kapcsolattartás joga

volt biztosított a gyámhatóság döntése alapján. A nagyszülő érdeklődött, hogy milyen jogai vannak az iskolával szemben, a gyermekekről való tájékoztatás körében. (608/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény nem tartalmazza annak meghatározását, hogy kit ért szülő alatt, így a köznevelési törvény rendelkezéseinek értelmezésekor a Ptk. szabályaira kell visszamutatnunk. A fentebb idézett szabályok alapján a kiskorú törvényes képviselőre a szülői felügyelet fennállása esetén a szülők jogosultak, egyes jogok és kötelezettségek gyakorlásában – a felügyeletet gyakorló szülő hozzájárulásával – részt vehet az a személy, akinek saját vagy a szülővel közös háztartásában a gyermek huzamos időn át nevelkedik. Egyedi esetekben a szülő meghatalmazást is adhat más személynek a gyermek iskolai ügyeinek intézése során.

A Ptk. lehetőséget ad arra, hogy a nagyszülő kapcsolattartásra jogosult legyen, de annak tartalma nem foglalja magába a gyermek ügyeinek képviselőtét. Ezt a szülőtől származó meghatalmazás birtokában teheti meg az köznevelési intézményben.

Egy beadványozó sérelmezte, hogy a tanköteles életkort betöltő, egyébként nagykorú tanulók esetében is igazolni szükséges a mulasztásokat. Előadta, hogy véleménye szerint nem ésszerű megkülönböztetni igazolt és igazolatlan hiányzást, és amennyiben a tanuló úgy döntene, hogy nem kíván a készségi tárgyak óráin részt venni, azt tiszteletben kellene tartani. A beadványozót tájékoztattuk a köznevelési törvény nagykorú tanulóakra vonatkozó rendelkezéseiről. (310/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. § (8) bekezdése szerint nagykorú és cselekvőképes tanuló esetén e törvénynek a szülő jogaira és kötelezéseire vonatkozó rendelkezéseit nem kell alkalmazni. Ha e törvény vagy a végrehajtására kiadott jogszabály a szülő, a szülői szervezet vagy a szülők képviselője részére kötelezettséget vagy jogot állapít meg, nagykorú tanuló esetén a kötelezettségek teljesítése, a jogok gyakorlása a tanulót – az iskolaszékbe történő delegálás kivételével -, a diákönkormányzatot, a tanulók képviselőjét illeti meg vagy terheli. Ha a nagykorú tanuló önálló jövedelemmel nem rendelkezik és a szülővel közös háztartásban él, a tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony megszűnésével, a tanuló tanulmányi kötelezettségének teljesítésével és a fizetési kötelezettséggel járó iskolai, kollégiumi döntésekről a szülőt is értesíteni kell.

E szabályokon túl a köznevelési jogszabályok nem tartalmaznak eltérő rendelkezéseket a nagykorú tanulók vonatkozásában.

A köznevelési törvény 46. § (1) bekezdés a) pontja kimondja, hogy a tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon.

A tankötelezettség befejezését követően a tanulók szabadon dönthetnek arról, hogy kívánják-e tanulmányaikat nappali oktatás munkarendje szerint működő köznevelési intézményben folytatni. Amennyiben erről döntenek, úgy a köznevelési törvény ezen intézményekre irányuló szabályai továbbra is vonatkoznak rájuk. A fenti jogszabályi rendelkezés alapján a

nagykorú tanulóknak ugyanúgy teljesíteniük kell kötelességeiket, mint kiskorú társaiknak, és ezek elmulasztása is azonos következménnyel jár.

Hivatalunkhoz több esetben is fordultak tájékoztatásért az iskolai hagyományokkal kapcsolatban.

Egy szülő arról kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy az iskola dönthet-e úgy, hogy nem tart általános iskolai ballagást, hivatkozva az osztályban tanuló diákok többségének rossz magatartására. (350/2019/OJBIT)

Egy szülő az anyák napi rendezvény lebonyolításával kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. (306/2019/OJBIT)

Egy szülő sérelmezte, hogy gyermekének ballagására az intézmény által fekete ruha viselése lett meghatározva, azonban – tekintettel a nyári hőségre – gyermekét nem kívánta ilyen színű öltözékbe öltöztetni. (385/2019/OJBIT)

A ballagás, illetve egyéb iskolai rendezvény lebonyolításával kapcsolatban a jogszabály nem tartalmaz konkrét rendelkezéseket, ezen alkalmak az iskolai hagyomány körébe tartoznak. Az ünnepélyek, megemlékezések rendjét, a hagyományok ápolásával kapcsolatos feladatokat, lebonyolításukra vonatkozóan rendelkezéseket a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni.

Egy szülő kifogásolta, hogy tizenegyedik osztályos gyermekének osztályfőnöke a szalagavató szervezésében való kötelező részvételre, az azzal kapcsolatos rendrakásra, illetve takarításra kötelezte a gyermekének osztályában tanulókat. A szülőt tájékoztattuk jogorvoslati lehetőségéről, továbbá szülői jogairól. (668/2019/OJBIT)

A szülők a szalagavató szervezésével kapcsolatos javaslataikat a szülői közösségen keresztül tudják megfogalmazni az intézmény számára. A köznevelési törvény 39. § (1) bekezdése szerint a köznevelés rendszerében intézkedésre jogosult személy vagy szervezet – a diákönkormányzat, a nevelőtestület, az iskolaszék, szülői szervezet, közösség javaslatára – tizenöt napon belül, a települési önkormányzat képviselő-testülete legkésőbb a tizenötödik napot követő első ülésen érdemi választ köteles adni.

A tanulók számára, mint oktatási szereplők számára garanciát jelent, hogy az általuk teljesített tanulmányi kötelezettségről igazolást állít ki az intézmény. Az iskola a bizonyítvány kiadásával igazolja a tanulók köznevelés rendszerében teljesített tanulmányait. A köznevelési törvény 57. § (4) bekezdése alapján a tanuló az egyes évfolyamok, továbbá az érettségi vizsga, a szakmai vizsga, a művészeti alapvizsga és a művészeti záróvizsga tanulmányi követelményeinek teljesítéséről bizonyítványt kap. A bizonyítvány és a bizonyítvány kiállításának alapjául szolgáló irat közokiratnak minősülnek.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 78. §-a egyértelműen rögzíti, hogy a tanuló bizonyítványának kiadását az iskola semmilyen indokkal nem tagadhatja meg. (546/2019/OJBIT, 221/2019/OJBIT, 112/2019/OJBIT, 304/2019/OJBIT)

Egy szülő hivatalunk segítségét kérte, gyermekének bizonyítványát ugyanis térítési díjtarozásra hivatkozással megtagadták kiadni. A tanuló másik intézménybe történő átvételénél problémát okozott, hogy nem volt birtokukban a bizonyítvány. Tájékoztattuk a szülőt, hogy az iskola nem tagadhatja meg a bizonyítvány kiadását. (343/2019/OJBIT)

A szülő sérelmezte, hogy gyermeke bizonyítványának kiadását az intézmény a be nem fizetett osztálypénz miatt megtagadta. Tájékoztattuk a beadványozót a fent hivatkozott jogszabályban rögzített intézményi kötelezettségről. (389/2019/OJBIT, 375/2019/OJBIT)

A jogszabályok nem rendelkeznek a bizonyítvány kiadásának napjáról, így e kérdést jogszabályi szintű szabályozás hiányában az iskolai hagyományok és az intézményben kialakított munkaterv rendezheti. Az ettől eltérő megoldásokat egyéni megbeszélés útján lehetséges kialakítani. (371/2019/OJBIT)

A bizonyítvány elvesztésének esete nem jelent véglegességet: a közokirat pótolhatósága jogszabályi szinten biztosított lehetőség. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 96. § (6) bekezdése szerint az elveszett vagy megsemmisült bizonyítványról – kérelemre – a törzslap alapján bizonyítványmásodlat állítható ki. A bizonyítványmásodlatért a külön jogszabályban meghatározottak szerint illetéket kell leróni. Ugyanazon rendelet 114. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a bizonyítványmásodlatnak szöveghűen kell tartalmaznia az eredeti bizonyítványon található minden adatot és bejegyzést. A másodlat kiadását az eredeti bizonyítványt kiállító iskola vagy jogutódja, az iskola jogutód nélküli megszűnése esetén az végzi, akinél a megszűnt iskola iratait elhelyezték. (348/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény tanulói jogokat biztosító rendelkezései között szerepelnek az osztálylétszámokra, illetve csoportbeosztásokra vonatkozó előírások.

Egy beadványozó az általános iskolai osztályok létszámával kapcsolatban kereste meg hivatalunkat. Előadta, hogy az előzetes tervek szerint a következő osztálylétszámok várhatóak az intézmény alsó tagozatán: 4 fő, 11 fő, 6 fő, végül 11 fő. Kérdése arra irányult, hogy az első, és második osztály, illetve a harmadik és negyedik osztály összevonására lehetőség van-e: így egy 15 fős, és egy 17 fős osztály jönne létre. A beadványozót tájékoztattuk a kapcsolódó jogszabályi rendelkezésekről, az osztálylétszámra vonatkozó, törvényben rögzített minimális és maximális létszámról. (366/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 25. § (7) bekezdése szerint az óvodai csoportok, iskolai osztályok, kollégiumi csoportok minimális, maximális és átlagléttségét a 4. melléklet határozza meg. Az óvodai csoportra, iskolai osztályra, kollégiumi csoportra megállapított maximális létszám a nevelési év, illetve a tanítási év indításánál a fenntartó engedélyével legfeljebb húsz százalékkal átléphető, továbbá függetlenül az indított osztályok, csoportok számától, akkor is,

ha a nevelési év, tanítási év során az új gyermek, tanuló átvétele, felvétele miatt indokolt. A minimális létszámtól csak akkor lehet eltérni, ha azt az óvodai, tanulói jogviszony nevelési, tanítási év közben történő megszűnése indokolja. (312/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 4. melléklete szerint az általános iskola 1-4. évfolyamán a minimális létszám 14, a maximális létszám pedig 27 fő. A mellékletben szereplő maximális létszám azt a létszámot veszi alapul, amely még a kialakult szakmai gyakorlat szerint pedagógiai eredményesség szempontjából elfogadható.

Az intézmények részére irányadó, osztálylétszámra vonatkozó rendelkezések mellett szintén lényegesek a csoportbeosztásokra vonatkozó jogszabályi előírások. A köznevelési törvény 4. § 23. pontja határozza meg az óvodai csoport, iskolai osztály, kollégiumi csoport fogalmát: az a legalább egy nevelési évre, tanévre alkotott oktatásszervezési egység, amely meghatározott közös pedagógiai feladatok végrehajtására alakul az óvodába, iskolába, kollégiumba felvételt nyert, azonos feladatellátási helyre járó gyermekekből, tanulókból. Az 51. § (4) bekezdése egyértelműen rögzíti, hogy az iskolába felvett tanulók osztályba vagy csoportba való beosztásáról – a szakmai munkaközösség, annak hiányában a nevelőtestület véleményének kikérésével – az igazgató dönt.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 20. § (11) bekezdése alapján az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról a szülők és az óvodapedagógusok véleményének kikérése mellett – az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 28. §-ában meghatározott feltételekkel összhangban – az óvodavezető dönt.

Egy óvodavezető az óvodai csoportokba történő beosztással kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. Elmondása szerint egy székhelyen, illetve ezen kívül hat telephelyen működött az óvoda. Az intézmény gyakorlata abban állt, hogy azok a gyermekek, akik negyedik évben is az óvodában maradnak, esetenként átkerülnek egy másik telephely óvodai csoportjába, amennyiben az a telephely, amelyben addig biztosított volt férőhelyük, nem tudja további egy évre ellátni a gyermekeket, akár létszámra vonatkozó, akár szakmai megfontoláson alapuló indokkal. Egy esetben érkezett a vezetőséghez szülői panasz, amely tartalmilag abban állt, hogy a szülő sérelmezte gyermekének másik telephelyre történő áthelyezését. Az óvodai vezetőség az áthelyezés mellett azzal érvelt, hogy a másik telephelyen a csoportlétszám 13 fő, és minden gyermek a 4. évét tölti az intézményben, továbbá az egyéni bánásmód megvalósulását jobban biztosítottak látják. A beadványozót tájékoztattuk a köznevelési törvényben biztosított döntési jogköréről, továbbá arról, hogy a csoportokba történő beosztás az óvodarészeről nem jogi, hanem szakmai kérdés. Tekintettel arra, hogy az intézmény tagintézményekből álló intézmény, a gyermek másik tagintézményben való elhelyezése nem érinti az óvodai jogviszonyt. (399/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 59. § (3) bekezdése alapján az óvoda, az iskola, a kollégium, a gyakorlati képzés szervezője a gyermeknek, tanulónak az óvodai elhelyezéssel, tanulói jogviszonnyal, kollégiumi tagsági viszonnyal, gyakorlati képzéssel összefüggésben okozott

kárért vétkességére tekintet nélkül, teljes mértékben felel. A kártérítésre a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni azzal a kiegészítéssel, hogy a nevelési-oktatási intézmény vagy a gyakorlati képzés szervezője felelőssége alól csak akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy a kárt a működési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő. Nem kell megtéríteni a kárt, ha azt a károsult elháríthatatlan magatartása okozta.

Egy tanuló azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy – állítása szerint – az iskolában eltulajdonították a tornazsákját. Az esetet jelezte az intézményvezetőnek, aki válaszul azt közölte, hogy 50.000 – értékhatár alatt az ügyben nem tud lépéseket tenni. A tanuló sérelmezte a kialakult helyzetet. Hivatalunk tájékoztatta a panaszost, hogy az iskola kártérítési felelőssége akkor áll fenn, ha a károkozásért való felelőssége megállapítható. Amennyiben a tornazsákját az iskola előírásainak értelmében megőrzőben, öltözőben helyezte el, és onnan tulajdonították el, úgy az iskola felelőssége fennáll. Ellenkező esetben rendőrségi feljelentést tehet a felelősség megállapítása érdekében. (677/2019/OJBIT)

A pedagógus munkájának szakmai ellenőrzésére a köznevelési törvény lehetőséget biztosít, ezzel is elősegítve az oktatási szereplők – tanulók, szülők – jogainak érvényesülését.

A köznevelési törvény) 69. § (1) bekezdésének a) pontja, illetve a (2) bekezdésének a) pontja szerint a köznevelési intézmény vezetője felel az intézmény szakszerű és törvényes működéséért, fenntartó által rendelkezésre bocsátott eszközök tőle elvárható gondossággal való kezeléséért – önálló költségvetéssel nem rendelkező intézmény kivételével – az intézmény gazdálkodásáért, a nevelési-oktatási intézmény vezetője felel a pedagógiai munkáért. Ugyanezen § (3) bekezdése alapján a köznevelési intézmény vezetője a pedagógiai munkáért való felelőssége körében szakmai ellenőrzést indíthat az intézményben végzett nevelő és oktató munka, egyes alkalmazott munkája színvonalának külső szakértővel történő értékelése céljából. (563/2019/OJBIT)

Egy szülő a gyermekét tanító rajztanár pedagógusi módszereit sérelmezte, kiemelte, hogy olyan megvalósítandó feladatokat kapnak a tanulók, melyeket önállóan nem képesek megcsinálni, csak szülői segítséggel. Kifogásolta továbbá, hogy gyermekét az önálló tanulásra való képességében nem segíti a tanár. Hivatalunk tájékoztatta a szülőt jogorvoslati lehetőségeiről. (229/2019/OJBIT)

Egy beadványozó panaszában előadta, hogy az intézményben véleménye szerint alacsony színvonalú az oktatás. Állítása szerint rendszeresen maradtak el a tanórák, és az olyan helyzet is gyakori, hogy a tanárok hiába mennek be az órára, mégsem tartanak érdemi foglalkozást. Kifogásolta, hogy néhány tanár nincs felkészülve megfelelően az órákra. A panaszost tájékoztattuk a pedagógus munkájának szakmai ellenőrzésére vonatkozó hivatali állásfoglalásunkról, továbbá jogorvoslati lehetőségeiről. (621/2019/OJBIT)

Egy tanuló azzal a kérdéssel kereste meg hivatalunkat, hogy mit tehetnek, ha az osztályfőnök elhanyagolja az osztályát, és az osztályfőnöki órát sem tartja meg, helyette matematika órát tart. A panaszost a pedagógus munkájának szakmai ellenőrzésére vonatkozó hivatali állásfoglalásunkról,

jogorvoslati lehetőségeiről, továbbá az osztályfőnöki munkára vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről tájékoztattuk. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet) 7. § (1) bekezdés a) pont ae) alpontjának értelmében a pedagógusok helyi intézményi feladatait, az osztályfőnöki munka tartalmát, az osztályfőnök feladatait az intézmény pedagógiai programjában kell meghatározni. Az iskola pedagógiai programja a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 82. § (3) bekezdésének értelmében nyilvánosan elérhető, azt az intézmény honlapján, ennek hiányában a helyben szokásos módon kötelező közzétenni. (197/2019/OJBIT)

Egy szülő sérelmezte a hatodik osztályos gyermekének technika órán a pedagógus által átadott információkat. A tanórán baleset- és tűzvédelem volt a téma, és a tanulókkal olyan baleseteket közölt a pedagógus, mely – a szülő álláspontja szerint – alkalmas volt arra, hogy a gyermeket sokkolja, megijessze. A panaszost tájékoztattuk jogorvoslati lehetőségeiről, továbbá arról, hogy a tanulók számára elsajátítandó tananyagról a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendeletből és az intézmény helyi tantervéből tájékozódhat, mely a pedagógiai program része, nyilvános dokumentum. (523/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 83. § (2) bekezdése kimondja, hogy a fenntartó ellenőrizheti a köznevelési intézmény gazdálkodását, működésének törvényességét, hatékonyságát, a szakmai munka eredményességét, illetve értékeli a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programjában meghatározott feladatok végrehajtását, a pedagógiai-szakmai munka eredményességét.

Az oktatási szereplők jogainak garanciái között a következőkben a tanulók által elkövetett kötelességszegő magatartásokkal kapcsolatos jogszabályi környezetet, és a lehetséges következményeket mutatjuk be. A tanulók kötelességszegő magatartásának szankcionálására az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmező intézkedések állnak rendelkezésre. Az iskolai házirend szabályai a köznevelési törvény felhatalmazása alapján kötelező erejűek, azok megszegése hátrányos következményekkel jár mindazokra nézve, akikre a házirend vonatkozik. Súlyosabb esetekben fegyelmi eljárás indítására van lehetőség. Olyan fegyelmező eszköz, mely nem szerepel a házirendben, nem alkalmazható szankcióként. Annak eldöntése, hogy a tanuló cselekménye mely szankcionálási forma alkalmazását vonja maga után, az intézmény feladata. (73/2019/OJBIT, 48/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 58. §-ának (3) bekezdése alapján, ha a tanuló a kötelességeit vétkezen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető. (176/2019/OJBIT)

Egy szülő a gyermeke osztályában alkalmazott kollektív büntetéssel kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. Érdeklődött, hogy ha az osztályban egy-két tanuló viselkedése a tanár szerint nem megfelelő, emiatt büntetésben részesítheti-e az egész osztályt. A panaszost a fegyelmező intézkedésekre vonatkozó állásfoglalásunkról tájékoztattuk. (646/2019/OJBIT)

Egy általános iskola intézményvezetője segítségünket kérte az iskola két diákja közti, az intézmény területén kívül eső köztéren, tanítási időt követően történt bántalmazás vonatkozásában. A beadványozó érdeklődött, hogy a történetek hogyan érintik a tanulók tanulói jogviszonyát. Az igazgatót tájékoztattuk, hogy csak és kizárólag abban az esetben szankcionálható a tanulók köteleességszegő magatartása, amikor az intézmény felügyelete alatt állva szegik meg az intézményi szabályokat. Erkölcsi vagy akár büntetőjogi felelősségük iskolától függetlenül fennáll a gyermekeknek, de az intézmény nem alkalmazhat szankciót olyan magatartás miatt, amit tanítási időn túl, az intézményen kívül követtek el. A tanulói jogviszony megszüntetése ilyen cselekmény következtében csak jogsértő módon történhet. Tájékoztattuk ugyanakkor azon tanulói jogról, hogy a nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák, illetve ennek kapcsán a pedagógusok kötelezettségéről. (629/2019/OJBIT)

Egy másik ügyben is arról tájékoztattuk a beadványozót, hogy az iskolában fegyelmező intézkedést csak intézményen belüli köteleességszegésért lehet alkalmazni. (184/2019/OJBIT)

Ahogy arra a fentiekben is utaltunk, kizárólag a házirendben szabályozott fegyelmező eszköz alkalmazható a köteleességszegő cselekmények szankcionálására. Több olyan beadvány is érkezett hivatalunkhoz, melyben szankcióként az óvodai, iskolai kiránduláson történő részvétel megvonását alkalmazta az intézmény. Ehhez kapcsolódóan fontos kiemelni, hogy a köznevelési törvény 4. §-ának 32. pontja definiálja a tanítási nap fogalmát. Eszerint az egyes osztályokban a tanítási órák, továbbá az iskola pedagógiai programjában rögzített, a tanítási órák keretében meg nem valósítható osztály- vagy csoportfoglalkozás, így különösen a tanulmányi kirándulás, környezeti nevelési program, a kulturális, sportrendezvény megtartására fordított nap, ha a foglalkozási órák száma eléri a hármat. Amennyiben a kirándulás a pedagógiai program végrehajtására szolgál, úgy a tanulók részvétele azon – csakúgy, mint a tanítási órákon – kötelező.

Egy szülő beadványában sérelmezte, hogy az óvodából, ahova gyermeke jár, jelzést kapott, miszerint az óvoda hagyományos nyári táborában a gyermekének óvónője nem lesz jelen, így az óvónő hiányában a gyerekeket kísérő nevelők a panaszos gyermekének felügyeletét nem vállalják. A döntés indokaként azt jelölték meg, hogy a gyermek nem szabálykövető. A szülő állítása szerint a gyermekre még nem érkezett panasz az óvoda felől. A panaszos beadványához csatolta a fenntartó által ügyében megfogalmazott válaszlevelet.

A fenntartó által folytatott vizsgálat eredménye a következőket állapította meg. A nyári táborozás nem alapfeladata az óvodának, az egy hagyományokra épülő szokás, melyben az óvodapedagógusok önkéntesen és külön ellenszolgáltatás nélkül vesznek részt. A táboroztatás írásos formában az elmúlt 20 év alatt nem került szabályozásra, és elismerték, hogy az intézményi kommunikáció időrendben pontatlan és félreértésre okot adó volt. Jelezték, hogy az eddigi gyakorlatban is volt példa arra, hogy – a szülőkkal történt egyeztetést követően – a táborozásból kimaradtak olyan gyermekek, akik számára az őket jól ismerő óvodapedagógusok véleménye szerint problémát okozhat az új helyzethez való alkalmazkodás. A fenntartó álláspontja szerint az adott ügyben is megkísérelték a kapcsolatfelvételt, azonban a személyes megbeszélés lehetőségével a szülő nem élt, így telefonos megbeszélés történt. A gyermek magatartásának változásáról a fenntartó ismerete szerint az óvodapedagógus több alkalommal

is szóban tájékoztatta a szülőt. Az intézmény a szülő levelére reagálva rendkívüli rész-nevelőtestületi értekezletet hívott össze, melyben többek között az ügy sajátosságait és az egyéb körülményeket (óvodapedagógus hiány) mérlegelve azt a döntést hozta, hogy az adott nevelési évben a tábor elmarad, valamint a hasonló esetek elkerülése érdekében a táborozásról, ideértve a táborra történő jelentkezés módjáról, és a program megvalósításáról a szülői szervezet bevonásával eljárásrendet készít.

Hivatalunk a szülő beadványa nyomán vizsgálatot indított, az abban foglaltakat megvizsgálta, és összevetette a jogszabályok rendelkezéseivel. Tájékoztattuk a szülőt, hogy az óvoda pedagógiai programja, munkaterve tartalmazhatja a táboroztatás lehetőségét. E dokumentumok a fenntartó bevonásával, jóváhagyásával készülnek. Az iskola honlapja a hagyományok között szerepeltette a nagycsoportosoknak szervezett erdei tábor lehetőségét. Az intézményvezető levelében arról tájékoztatta a szülőket, hogy „a jelenlegi személyi feltételeket figyelembe véve a tábor ebben a nevelési évben elmarad.” Megállapítottuk, hogy a köznevelési törvény nem tartalmaz az óvodák vonatkozásában erdei tábor, nyári tábor szervezésére vonatkozó feladatellátási kötelezettséget. A jogszabályok a köznevelési intézmények számára lehetőséget adnak arra, hogy maguk alakítsák ki pedagógiai programjukat, munkatervüket. Törvényi kötelezettség hiányában az intézményi hagyományok körébe tartozó programok megtartása azonban nem kérhető számon az intézményektől abban az esetben, ha a feltételek nem biztosítottak ezek megszervezéséhez. Az intézmény rész-nevelőtestületének döntésének indoka az intézmény tájékoztatása szerint a személyi feltételek változása volt. A fenntartó is kiemelte nyilatkozatában, hogy „az intézmény zavartalan működése – a táboroztatás mellett – veszélybe kerülne a szeptemberi tájékoztató szülői értekezlet óta megnövekedett óvodapedagógus hiány miatt.”

Álláspontunk szerint az intézményi hagyományok körébe tartozó program nem veszélyeztetheti a kötelező feladat ellátását. Az hogy ebben a döntésben szerepet játszott a gyermek magatartása, a dokumentumok alapján nem nyert bizonyítást. A fenntartó által jelzett megoldási javaslatokat a hivatalunk alkalmasnak találta arra, hogy a jövőben elkerülhetőek legyen a hasonló helyzetek kialakulása, az ügyet lezártuk. (329/2019/OJBIT)

Több szülő által írt közös beadványban a szülők az intézmény igazgatójának eljárására vonatkozóan éltek panasszal. Állításuk szerint, amióta kiderült, hatodik évfolyamos gyermekeik a következő évfolyamot már másik iskolában folytatják, az igazgató különböző sérelmes módokon, egyértelmű indoklást mellőzve tett intézkedéseket: megtagadta a nyári táborban, továbbá az iskolai túrán való részvételt is. A panaszosok a beadványukat az illetékes fenntartóhoz is megküldték, így arról tájékoztattuk őket, hogy a fenntartó után nyílik meg a lehetőségük hivatalunkhoz fordulni. (419/2019/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban érdeklődött hivatalunknál, hogy gyermeke magatartására hivatkozva jogszerű-e, ha megtagadják részvételét az osztálykiránduláson, ami tanítási időben lesz. A panaszost tájékoztattuk, hogy a kapcsolódó állásfoglalásunkról. Tájékoztattuk továbbá a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőség igénybevételéről. (208/2019/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 56. § (5) bekezdése alapján a fegyelmi tárgyalást a nevelőtestület saját tagjai közül választott legalább háromtagú bizottság folytatja le. A bizottság az elnökét saját tagjai közül választja meg. E rendelkezés alapján a fegyelmi döntést egy bizottság hozza meg. Hivatalunk álláspontja szerint a bizottság előtti eljárás lefolytatása

az esetleges elfogultságot megalapozatlanná teszi. Független, külső bizottság igénybevételére fegyelmi eljárás esetén nem adnak lehetőséget a jogszabályok. A fegyelmi bizottság összetételével kapcsolatosan több beadvány is érkezett hivatalunkhoz.

Egy szülő a gyermeke ellen lefolytatandó fegyelmi tárgyalással kapcsolatban kérte tájékoztatásunkat. Előadta, hogy gyermeke ellen fegyelmi intézkedés van kilátásban egy, az iskolában tanító pedagógussal szembeni személyiségi jogokkal történő visszaélés gyanúja miatt. A szülő érdeklődött a fegyelmi bizottság összetételére vonatkozó szabályokról, és arról, hogy érheti-e hátrány a gyermekét azért, mert a fegyelmi bizottság tagja közt a fegyelmi vétséggel érintett pedagógus kollégái vannak. Hivatalunk a fegyelmi bizottságra vonatkozó, köznevelési törvényben meghatározott rendelkezésekről, továbbá jogorvoslati lehetőségeiről tájékoztatta a panaszost. (149/2019/OJBIT)

Egy szülő gimnazista gyermeke fegyelmi eljárásával kapcsolatban fordult hozzánk, és tekintettel arra, hogy jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, vizsgálatot indítottunk ügyében. A panaszos szerint az intézményben egy külön testület döntött fegyelmi ügyekben, melynek összetétele egy tanárból, egy diákból, illetve egy szülőből állt. A szülő véleménye szerint az összetétel a köznevelési törvény rendelkezéseivel ellentétes. A panaszos gyermekét ez a döntéshozó fórum az intézményből „elbocsátotta”, és fellebbezési jogot nem biztosított az ügyben. A szülő szerint a határozat indokolatlanul súlyos büntetést szabott ki, illetve a fórum saját eljárási szabályait sem tartotta be.

Az ügyben megkerestük az intézmény fenntartóját, továbbá a testület akkori titkárát, akik álláspontjukról tájékoztattak minket. A vizsgálat során az alábbiakat állapítottuk meg. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 56. § (5) bekezdése szerint a fegyelmi tárgyalást a nevelőtestület saját tagjai közül választott legalább háromtagú bizottság folytatja le. A bizottság az elnökét saját tagjai közül választja meg. Álláspontunk szerint a köznevelési intézmény szűkítette a tanulók jogorvoslatához való jogát azzal, hogy nem a nevelőtestület kijelölt és a jogszabályban előírt végzettséggel rendelkező tagjai döntöttek a tanuló fegyelmi eljárás során történő legsúlyosabb büntetésről, a kizárásáról, és ezzel a tanuló jogviszony megszüntetéséről. Azzal, hogy ugyanazon bizottság más összetétellel döntött a fegyelmi ügyekben, nem valósult meg a valódi felülbírálat garanciális követelménye. Azzal a kezdeményezéssel fordultunk az intézmény vezetője felé, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az intézménynél a jövőben a tanulók jogainak garantálása a jogszabályokban foglaltak szerint kerüljön sor. (76/2019/OJBIT)

A köteleességszegő cselekmény oka a fegyelmi eljárás körülményeinek vizsgálata során vizsgálható. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 57. §-a alapján a fegyelmi jogkör gyakorlója köteles a határozathozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez a rendelkezésre álló adatok nem elegendők, hivatalból vagy kérelemre bizonyítási eljárást folytat le. Bizonyítási eszközök a tanuló és a szülő nyilatkozata, az irat, a tanúvallomás, a szemle és a szakértői vélemény. A fegyelmi eljárás során törekedni kell minden olyan körülmény feltárására, amely a köteleességszegés elbírálásánál, a fegyelmi büntetés meghozatalánál a tanuló ellen vagy a tanuló mellett szól. A fegyelmi büntetés megállapításánál a tanuló életkorát, értelmi fejlettségét, az elkövetett cselekmény súlyát figyelembe kell venni. A fegyelmi büntetést a nevelőtestület hozza. Az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat véleményét a fegyelmi eljárás során be kell szerezni. Ha a fegyelmi eljárás

során a kiskorú tanuló veszélyeztetettsége felmerül, a nevelési-oktatási intézmény vezetője jelzi azt a tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatnak, indokolt esetben a gyámhatóság számára is.

Különösen fontosak a köznevelési törvény tanulói jogviszony megszüntetésére vonatkozó szabályai, ugyanis garanciális jelentőséggel bírnak. A tanulói jogviszony megszüntetése kizárólag a jogszabályban meghatározott módon történhet, köznevelési törvény 53. §-a garanciális jelleggel szabályozza azt. A jogszabály taxatívén tartalmazza tanulói jogviszony megszüntetésének eseteit, amely azt jelenti, hogy csak a jogszabályban meghatározott esetben és módon szűnhet, illetve szüntethető meg a jogviszony. Amennyiben az intézmény a jogszabályban foglaltaktól eltérő módon szünteti meg a tanulói jogviszonyt, úgy a tanuló vagy törvényes képviselője jogorvoslati kérelemmel élhet. Kiemelten fontos, hogy a gyermek tanulói jogviszonyának megszüntetésére köteleességszegő magatartása esetén csak fegyelmi eljárás eredményeképp van lehetőség.

Egy beadványozó egy gyermek tanulói jogviszonyának megszüntetésével kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. Beadványában előadta, hogy a tanuló súlyos betegség miatt kórházban volt hosszú ideig, az igazgató döntése szerint pedig a tanulói jogviszonya megszűnt. A beadványozót tájékoztattuk a tanulói jogviszony köznevelési törvényben meghatározott megszüntetési okairól, szabályairól, illetve a jogorvoslat lehetőségéről. (488/2019/OJBIT)

Egy szülő azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy gyermeke a gimnáziumi gólyatábor alatt tanúsított magatartása miatt – annak ellenére, hogy az intézménybe beiratkozott, és ott tanulói jogviszonya van – egy napot sem járhatott iskolába. A szülő sérelmezte az intézményvezető eljárását, az eset intézésének körülményeit, azt, hogy gyermekének tanulói jogviszonyát meg kívánták szüntetni. Tekintettel az iskola hozzáállására, a szülő egy másik intézménybe íratta be gyermekét. A beadványozót ügyével kapcsolatban jogorvoslati lehetőségeiről tájékoztattuk. (536/2019/OJBIT)

Egy szülő sérelmezte, hogy gyermekének tanulói jogviszonyát az intézmény megszüntette. A döntés ellen a szülő jogorvoslattal élt, melynek eredményeként a fenntartó arra utasította az intézményt, a gyermek tanulói jogviszonyát állítsa helyre. A szülő elmondása szerint a tanuló e célból megjelent az oktatási intézményben, ahol az intézményvezető nem állította helyre a tanulói jogviszonyt. A helyzetet ismételt beiratkozásként kezelte, melyhez mindkét szülő megjelenését kérte aláírásuk miatt, továbbá fizetési kötelezettséget írt elő a tanuló számára. A szülő ezt a fenntartó felé is jelezte.

Az ügyben vizsgálatot indított hivatalunk, melynek keretében a fenntartóhoz fordultunk kérdéseinkkel. Az intézmény a gyermek tanulói jogviszonyát helyreállította. Ezen tény tükrében megállapítottuk a jogsértő helyzet orvoslásának megtörténtét, és a vizsgálatot lezártuk. (175/2019/OBJIT)

Hivatalunk segítségét kérte egy szülő, akinek gyermeke eltulajdonított 2.000,- összeget egy osztálytársától. Az iskola a szülő állítása szerint nyomást gyakorolt a szülőre, hogy a gyermeket egy másik intézménybe írassa át, ellenkező esetben rendőrségi feljelentést tesznek, és belső eljárást indítanak. A szülőt a vonatkozó állásfoglalásról, illetve jogorvoslati jogáról, lehetőségeiről tájékoztattuk. (397/2019/OJBIT)

Különösen jogsértőnek tartjuk az eltanácsolás esetét, amikor az intézmény a tanulót magatartási nehézségei miatt nyomásgyakorlással, kényszerrel veszi rá a tanulói jogviszony megszüntetésére. Álláspontunk szerint jogsértően jár el az iskola abban az esetben, ha a tanulót magatartási vagy egyéb problémái miatt az intézményből eltanácsolja, azaz a szülőt a tanulói jogviszony megszüntetésére kényszeríti. A tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének taxatív esetei között nem szerepel, hogy az iskola eltanácsolás keretében javasolja a tanulónak a jogviszony megszüntetését. A törvényi felsorolás kimerítő jellegű, tehát az itt nem szereplő esetek mind jogszerűtlennek minősülnek, így az eltanácsolás is. Az eltanácsolás, bár semmiféle jogi kötőerővel nem bír, mégis komoly hatást tud gyakorolni a szülőre. A szülő és az iskola képviselőjében eljáró igazgató helyzete ugyanis rendkívül eltérő. A szülő ilyenkor nincs alkupozícióban, hiszen nem kíván gyermekének rosszat, nem akarja, hogy egy esetleges ellenséges környezetben legyen kénytelen tanulni. Az iskola részéről érkező hasonló felszólítás nyomán látszólag a szabad iskolaválasztás jogával él, amikor elviszi gyermekét más intézménybe, valójában azonban nyomásnak enged, mert úgy érzi, nincs más lehetősége. Álláspontunk szerint az eltanácsolás kényszerrel párosuló megoldásának nem szabad előfordulnia a köznevelési intézményekben. Ezzel a megoldási móddal az iskola ugyanis jogilag szabályozott eljárásokon kívüli útra tereli az ügyet, amelynek pedig jogilag szigorúan kötött rendben kellene zajlania. Így megfosztják a tanulót azoktól a garanciáktól, amelyek a fegyelmező intézkedések alkalmazásához, illetve a fegyelmi eljárás lefolytatásához kapcsolódnak. (180/2019/OJBIT, 199/2019/OJBIT, 630/2019/OJBIT, 617/2019/OJBIT, 615/2019/OJBIT, 322/2019/OJBIT)

Egy szülő a gyermekének oktatási intézményből való, azonnali hatállyal történt elbocsátásával kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. A szülők az elbocsátásról való tudomásszerzést követően kaptak tájékoztatást az iskola vezetésétől a fegyelmi tárgyalás napjának kitűzéséről. A szülők a gyermeket másik intézménybe írták át, így a fegyelmi tárgyalás időközben okafosgyottá vált. Tekintettel arra, hogy a gyermek az érintett intézménnyel már nem állt tanulói jogviszonyban, hivatalunk érdemi eljárására nem volt lehetőség, mely tényről tájékoztattuk a szülőt. (98/2019/OJBIT)

Egy szülő a gyermekével kapcsolatos bánásmód miatt fordult hivatalunkhoz. Előadta, hogy első osztályos gyermeke nehezen illeszkedett be az új iskolai környezetbe, az óvodai átmenetre tekintettel, rossz magatartására több esetben is jelzés érkezett az iskolától. Az iskola vezetősége végül a szülőt határidő tűzésével választás elé állította: a gyermek legyen magántanuló vagy ellenkező esetben írássák át a szülők a gyermeket egy másik intézménybe. Az iskola vezetősége nyomásának eleget téve a gyermek magántanulói státuszba került, azonban a szülő sérelmezte az eljárást, és hivatalunk segítségét kérte. Tájékoztattuk az eltanácsolással kapcsolatos hivatali állásfoglalásunkról, továbbá jogorvoslati lehetőségeiről. A szülő a jogorvoslati lehetőség kimerítése után tájékoztatta hivatalunkat a fejleményekről, azonban vizsgálatunk megindítását végül nem kívánta. (401/2019/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy sajátos nevelésű igényű gyermekét az igazgató szóban eltanácsolta az intézményből. A szülőt tájékoztattuk, hogy amennyiben a gyermeke jelenleg abba az intézménybe jár, amit számára a szakértői bizottság kijelölt a szakértői véleményben, úgy az intézmény nem szüntetheti meg a tanulói jogviszonyát. Lehetősége van azonban az iskolának

arra, hogy a gyermek felülvizsgálatát kezdeményezze a szakértői bizottságnál, ha úgy véli, a gyermek nem a számára megfelelő iskolába jár. (679/2019/OJBIT)

A tanulók kötelességszegő magatartásának szankcionálására az iskolának rendelkezésére állnak a jogszabályokban rögzített lehetőségek, indokolt esetben fegyelmező intézkedéseket is alkalmazhatnak, fegyelmi eljárást is indíthatnak.

Egy szülő a gyermeke magatartási problémái miatt a következő ajánlatot kapta az oktatási intézménytől: vagy elviszi a fiát önszántából az iskolából, vagy fegyelmi eljárást indítanak a gyermekkel szemben. A hivatalunk az eltanácsolás témakörében kialakított állásfoglalásáról, továbbá eljárásunk feltételeiről tájékoztatta a szülőt. (566/2019/OJBIT)

Ezen fenti állásfoglalás az állami fenntartású intézmények esetében irányadó. A nem állami intézmények esetén a köznevelési törvény 31. § (1) bekezdése, valamint (2) bekezdés c) pontja az irányadó. Ezen rendelkezések alapján az egyházi köznevelési intézmények és a magán köznevelési intézmények az e törvényben foglalt, az általánostól eltérő szabályok szerint működhetnek és szervezhetik tevékenységüket. Ha a nevelési-oktatási intézményt nemzeti önkormányzat, egyházi jogi személy, vallási egyesület vagy más személy vagy szervezet tartja fenn, az óvodai, iskolai, kollégiumi felvétel, továbbá az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony, a kollégiumi tagsági viszony fenntartása – írásbeli megállapodásban – fizetési kötelezettséghez köthető, az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony és a kollégiumi tagsági viszony megszüntetésével kapcsolatosan – írásbeli megállapodásban – az 53. § (1)-(10) bekezdésében foglaltaktól el lehet térni. (289/2019/OJBIT, 689/2019/OJBIT)

Az oktatási szereplők jogainak garantálása szükséges az iskolai élet minden területén, legyen szó akár a gyermekétkeztetésről, vagy az intézményben megvalósuló reklámtevékenységről, esetleg a szülői munkaközösségek működéséről.

Egy szülő a kollégista gyermekének biztosított étkezésekkel kapcsolatban fordult hivatalunkhoz tájékoztatásért. Beadványában előadta, hogy a napi térítési díj összege három étkezést biztosít, azonban – tekintettel a vacsora minőségére is – gyermekének csupán az ebédet szeretné fizetni. (3/2019/OJBIT)

A szülőt tájékoztattuk, hogy a Gyvt. 21/A. § paragrafus (2) bekezdése alapján intézményi gyermekétkeztetésben részesülhet az iskolában az a tanuló is, aki a napközit nem veszi igénybe. Az étkezések közül az ebéd külön is igényelhető. Ezen rendelkezés tehát lehetőséget teremt, hogy a szülő az intézmény által biztosított étkezések közül gyermeke számára csupán az ebédet igényelje meg. Ez esetben a térítési díj a Gyvt. 151. § (4) bekezdése alapján, az igényelt étkezések számát figyelembe véve kerül kiszámításra.

Egy beadványozó azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy egy kereskedelmi magáncég saját installációval és plakáttal rendszeresen jelen van egy állami fenntartású óvoda területén, tehát

reklámtevékenységet végez. A beadványozó álláspontja szerint a reklámozott termékek minőségileg, illetve korhatári szempontokat figyelembe véve sem felelnek meg egy óvodás korú gyermek számára. Sérlemelte továbbá, hogy az óvoda, mint értékesítési pont jelenik meg a kereskedelmi tevékenységben. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény 8. §-ának (4) bekezdésében, mely szerint gyermekjóléti alapellátást és gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményben, óvodában, általános iskolában és általános iskolai tanulókat fogadó kollégiumban tilos a reklámtevékenység. E tilalom nem vonatkozik az egészséges életmódra és a környezet védelmére neveléssel összefüggő, továbbá a közéleti és kulturális tevékenység vagy esemény, valamint az oktatási tevékenység reklámjára, valamint az ilyen tevékenységet folytató, illetve ilyen eseményt szervező vagy annak megvalósulásához bármilyen formában hozzájárulást nyújtó vállalkozás nevének, védjegyének vagy egyéb megjelölésének az adott tevékenységgel, eseménnyel közvetlenül összefüggő megjelenítésére. Tájékoztattuk továbbá, hogy amennyiben az érintett óvoda nem tartja be a fenti rendelkezéseket, úgy az érintett oktatási szereplők jogorvoslattal élhetnek. (592/2019/OJBIT)

Egy beadványozó azzal kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását, hogy egy köznevelési intézményben meghatározhatja-e az iskola igazgatója a szülői munkaközösség tagjainak kilétét, tehet-e felkérést, illetve delegálhat-e szülőt a szülői munkaközösségbe. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 73. § (1) bekezdése alapján az óvodában, az iskolában és a kollégiumban a szülők jogaik érvényesítése, kötelességük teljesítése érdekében, az intézmény működését, munkáját érintő kérdésekben véleményezési, javaslattevő joggal rendelkező szülői szervezetet (közösséget) hozhatnak létre. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 119. § (2) bekezdése alapján a szülői szervezet, közösség a saját működési rendjéről, munkatervének elfogadásáról, továbbá tisztségviselőinek megválasztásáról szótöbbséggel dönt. A törvényi rendelkezések részletesebb eligazítást nem tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy milyen módon, milyen eljárási rend szerint jöhet létre a szülői szervezet. A törvényi rendelkezések azonban egyértelműek abban a kérdésben, hogy létrehozásuk nem kötelező, csak lehetőség. Fenti jogszabályhelyek alapján megállapítható, hogy a tisztségek betöltése kapcsán a szülői közösség bír választási joggal. A megjelölt pontok kapcsán a szülői közösség autonómiával rendelkezik. (543/2019/OJBIT)

Az oktatási szereplők garanciális jogai között kiemelt jelentőségű a jogorvoslathoz való jog. Amikor egy oktatási szereplő panasszal fordul az intézményvezetőhöz, a fenntartóhoz, esetleg az oktatási jogok biztosához, illetve a bírósághoz, akkor a köznevelési törvényben biztosított jogával él.

A köznevelési törvény a jogorvoslat jogát a 37. § (2) bekezdésben szabályozza. Eszerint az óvoda, az iskola, a kollégium döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: döntés) ellen a tanuló, a szülő – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül – a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat, kivéve a magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése és minősítése ellen. Eljárás indítható a magatartás, szorgalom és a tanulmányok minősítése ellen is, ha a minősítés nem az iskola által alkalmazott helyi tantervben meghatározottak alapján történt, a

minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik.

A panaszjog alkalmazása azonban nem jelenti minden esetben azt, hogy a panaszos jogai valóban sérültek. A panaszbeadvány címzettjének a feladata éppen az, hogy megvizsgálja a panaszban foglaltakat, és amennyiben alaposnak találja azt, megtegye a szükséges intézkedést a köznevelési intézményben. Ezen eljárások során az esetleg érintett pedagógus is képviselni tudja saját álláspontját. A szülő eljárása tehát csak akkor lehet sikeres, ha az intézmény valóban megsértette a tanuló jogait. Az intézmény jogszerű eljárása esetén a szülő panaszát a címzett el fogja utasítani.

Egy beadványozó azzal kapcsolatban élt panasszal, hogy – tekintettel az iskola karbantartójának betöltetlen pozíciójára – a felső tagozatos tanulókkal nyíratva le az iskolához tartozó területen a fűvet az intézmény vezetője. Tájékoztattuk a panaszost, hogy az érintettek az intézmény fenntartójához tudnak fordulni jogorvoslati kérelemmel. (346/2019/OJBIT)

Egy beadványozó azzal a javaslattal élt hivatalunk felé, hogy a tanulóknak alapjogi ismereteket oktassanak, erre vonatkozóan legyen egységes, országos szabályozás és kötelezettség. Javasolta továbbá, hogy az országos választások alkalmával ne az oktatási-nevelési intézmények épületei szolgáljanak helyszínül, hanem egyéb intézmények épületei, például művelődési házaké, színházaké. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a hivatal álláspontja szerint a leírtak jogsérelmet nem, azonban érdeksérelmet okoznak. Hivatalunk csak jogsérelem esetén járhat el. Mivel a felvetettekben jogsértés nem mutatható ki, az erre vonatkozó további jogalkotás politikai döntés kérdése. Ezzel kapcsolatban tájékoztattuk a beadványozót, hogy amennyiben az oktatás tartalmának megváltoztatását szeretné kezdeményezni, ebben az esetben jogszabály-módosításra vonatkozó javaslatát az Emberi Erőforrások Minisztériumán belül az emberi erőforrások miniszterének, valamint az oktatásért felelős államtitkárnak küldheti meg. Jelezheti továbbá közvetlenül választókerületének képviselője felé is a jogi szabályozással kapcsolatos meglátásait, aki országgyűlési képviselőként kezdeményezheti a jogszabály-módosítást. (353/2019/OJBIT)

Egy szülő hivatalunkhoz érkezett beadványában sérelmezte, hogy gyermekét az óráközi szünetekben – időjárástól függetlenül – nem engedik ki az udvarra, a tanulók csak a tanteremben, illetve a folyosón tartózkodhatnak. A panaszost jogorvoslati lehetőségeiről tájékoztattuk. (528/2019/OJBIT)

Egy beadványozó azzal kapcsolatban kérte tájékoztatásunkat, hogy ha egy panaszt benyújt hivatalunkhoz, és az ügy időközben megoldódik, lehetősége van-e visszavonni a beadványát. A beadványozót tájékoztattuk, hogy az egyedi ügyben indult eljárások esetében az ügy ura a panaszt benyújtó, sérelmet szenvedett fél. Ennek megfelelően, amennyiben az eljárásunk folyamán a sérelmezett helyzet megfelelő orvoslást nyer, vagy a panaszos jelzi, hogy a továbbiakban nem tart igényt a hivatalunk segítségére, az eljárást megszüntetjük. (92/2019/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók jogainak érvényesülése

Ebben az évben is sok beadvány érkezett hivatalunkhoz a különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók jogaival összefüggésben.

A köznevelési törvény szerint a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló fogalmán belül különleges bánásmódot igénylőnek minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló, valamint az ugyanebbe a fogalmi körbe tartozó kiemelten tehetséges gyermek, tanuló.

A hozzánk érkezett megkeresések alapján az látszik, hogy ezek az érintett gyermekek, tanulók és szüleik könnyen kerülnek kiszolgáltatott helyzetbe, amelyben nem tudnak megfelelően élni az őket megillető jogokkal. Ennek hátterében sok esetben az információk hiánya áll, mivel sem a gyermekek, tanulók vagy szüleik, sem a velük kapcsolatos feladatokat ellátó személyek és szervek nem rendelkeznek kellő jogi tájékozottsággal. Kiemelten fontosnak tartjuk ezért a fokozott odafigyelést mindazok részéről, akik a köznevelésben ezekkel a gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos feladatot látják el. Az ebben a kérdéskörben hozzánk fordulóknak számára mindig részletes, a jogokra és kötelezettségekre, valamint lehetőségekre is kiterjedő tájékoztatást nyújtunk.

A köznevelés kiemelt feladata többek között a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevétele, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.

A különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló kategóriáján belül a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló fogalmi elhatárolását a köznevelési törvény értelmező rendelkezései rögzítik.

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság (feladatköri elhatárolás alapján a járási szakértői bizottság) szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A panaszos gyermeke ötödik osztályos egy 8 évfolyamos gimnáziumban. Már év eleje óta gondok voltak a magatartásával, a tanárok nem tudták kezelni, piszkálták, megjegyzéseket tettek rá, hogy nem oda való. A tanulmányi eredménye is leromlott, a szülő sem tudott neki segíteni. Tanórákról rendszeresen kiküldték. A tanuló diagnózisa szerint beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztést kap, azonban a panasz alapján a szakvéleményben foglaltak javaslatokat egyebekben nem tartják be. Iskolát akart váltani, de nem talál. Tájékoztatuk a panaszost a kapcsolódó jogszabályokról, az iskolaváltás lehetőségéről, valamint arról, hogy panaszát felveti a jogszabályok gyanúját, amivel kapcsolatban a jogorvoslati lehetőség kimerítését követően hivatalunk eljárást indíthat. (302/2019/OJBIT)

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátás kezdete az érintett gyermek, tanuló igényjogosultságának megállapítása. Eltérő fejlődés észlelése esetén kiemelt fontosságú a gyermek, tanuló állapotának vizsgálata a pedagógiai szakszolgálat szakértői által, az állapotot rögzítő diagnózis, valamint az ahhoz illeszkedő fejlesztési javaslatok, nevelési-oktatási feladatok meghatározása. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást mindkét érintett csoport számára a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

Egy szülő levele alapján 6,5 éves gyermeke az iskolaérettségi vizsgálat szerint már mehet iskolába, ugyanakkor a gyermek kapcsán egyértelművé vált, hogy nem szobatiszta. A gyermek 3 évesen szobatiszta volt, azonban amióta óvodába került 3-6 havonta ciklikusan előfordul ilyen baleset. Ennek a szülő tudomása szerint szervi oka nincs, ezért a család pszichológus segítségét kérte a kérdésben. A szülő a ciklikusan jelentkező helyzetről tájékoztatni kívánta a jövőbeni iskola igazgatóját, azonban aggodalmát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy így járhat-e a gyermek normál iskolába.

Beadványával kapcsolatban tájékoztatuk a szülőt, hogy a jogszabályok nem tartalmazzak rendelkezést arról, hogy az iskola elkezdésének feltétele-e a szobatisztaság elérése. Ugyanakkor ezzel kapcsolatban azonban felmerülhet, hogy a gyermeknek szüksége van-e a köznevelésben való részvétel során különleges ellátásra. Ennek megállapítása a pedagógiai szakszolgálat feladata.

A gyermek, tanuló köznevelési törvényben rögzített joga, hogy állapotának, személyes adottságának megfelelő megkülönböztetett ellátásban - különleges gondozásban, rehabilitációs célú ellátásban - részesüljön, és életkorától függetlenül a pedagógiai szakszolgálat intézményéhez forduljon segítségért. (398/2019/OJBIT)

A beadványozó panasszal élt, mivel második osztályos gyermekének a pedagógusok nem biztosítják a kellő figyelmet. A levél szerint a gyermek születési körülményei miatt lassabban halad. Az iskolába lépésnél a szülők jelezték az intézményben, hogy a gyermek több figyelmet igényel, azonban a pedagógusok ezt nem biztosítják, sőt sokszor megalázzák lassabb teljesítménye miatt.

A gyermekkel kapcsolatos egyéni bánásmód vonatkozásában a következőkről tájékoztattuk a hozzánk fordulót. A köznevelési törvény 46. § (3) bekezdés g) pontja alapján a gyermeknek, a tanulónak joga, hogy állapotának, személyes adottságának megfelelő megkülönböztetett ellátásban - különleges gondozásban, rehabilitációs célú ellátásban - részesüljön, és életkorától függetlenül a pedagógiai szakszolgálat intézményéhez forduljon segítségért.

A köznevelési törvény 4. § 13. pontja szerint kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,

ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló.

Ugyanezen szakasz rögzíti a sajátos nevelési igényű, továbbá a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló fogalmának meghatározását a fent hivatkozottak szerint.

A különleges bánásmódra való jogosultság az illetékes szakértői bizottság véleménye alapján illeti meg az érintett gyermeket, tanulót. A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet alapján a szakértői bizottság a gyermekről szakértői véleményt készít. A gyermek részére a különleges bánásmódot a szakértői vélemény alapján kell biztosítani a köznevelési intézményben. Elsődleges tehát a tanuló állapotának vizsgálata, melynek eredményétől függően megállapíthatóak a nevelési-oktatási feladatok.

Tájékoztattuk a beadványozót, hogy a gyermek törvényes képviselője szakértői vizsgálatot tud kezdeményezni a gyermek vonatkozásában az illetékes járási szakértői bizottságnál. Ehhez a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 1. sz. melléklete nyújt segítséget (szakértői vélemény iránti kérelem). Lehetőség van továbbá arra is, hogy a kérelmet a gyermek törvényes képviselője az adott intézménnyel együttesen kezdeményezze.

Tájékoztattuk továbbá a hozzánk fordulót, hogy amennyiben gyermeke vonatkozásában sérelmesnek érzi az intézmény eljárását, jogorvoslással tud élni a köznevelési törvény 37. § (2) bekezdése szerint. (645/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény a két kategóriára nézve a következőképpen határoz meg fejlesztési kötelezettséget. A sajátos nevelési igényű tanulók részére egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozásokat kell szervezni a gyógypedagógiai nevelésben-oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézményben. Amennyiben a szakértői vizsgálat beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséget állapít meg, az érintett gyermek, tanuló fejlesztő pedagógiai ellátásra jogosult. A fejlesztő pedagógiai ellátás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg. (549/2019/OJBIT)

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást tehát az érintett gyermekek, tanulók számára a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira. (435/2019/OJBIT)

A szülő gyermekei iskolájával kapcsolatban élt panasszal. A nagyobbik gyermeke is ebbe az iskolába járt, sok volt vele a gond, ezért most a kisebbik gyereket eleve előítéletekkel fogadták. Hiperaktív a

gyermek, szakértői vélemény szerint ez az iskola a kijelölt iskola, ami egyébként a körzeti intézmény is. A gyermeket nem tudják kezelni, ezért a tanórákat elkülönítve tölti, ahol egy szakképzetlen személy vigyáz rá, igazából nem tanítják, bukársra áll. Közösségi programokra sem vitték a tanulót. A szülő elmondása szerint az igazgatóval 3 megbeszélése volt már, de nem jutottak előbbre, arra hívták fel, hogy vigyék el az iskolából, mert nem való közösségbe. A tankerületet is megkeresték személyesen, a tankerületi igazgató szerint az intézmény helyesen jár el, ami mögött a szülő összefonódást sejt (együtt horgásznak). Tájékoztattuk a szülőt a kijelölt iskolára vonatkozó jogszabályokról, valamint arról, hogy az iskola elküldheti felülvizsgálatra a gyereket, de nem küldheti el az iskolából, nem zárhatja ki a foglalkozásokról. Javasoltuk, hogy írásban nyújtsa be panaszát a fenntartóhoz, utána fordulhat hozzánk. (313/2019/OJBIT)

A szakértői bizottsági tevékenységre vonatkozó hatályos részletszabályokat a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet tartalmazza. A szakértői bizottságok a vonatkozó eljárási szabályok betartásával jogi hatással és kötelező erővel bíró szakértői véleményt bocsáthatnak ki. A fent hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdése rögzíti a szakértői vélemény kötelező tartalmi elemeit. A szakértői bizottság a tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményében rendelkezik többek között a tanuló tankötelezettségének teljesítésének módjáról, a sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelöléséről, a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról, a fejlesztési feladatok ellátásának javasolt időkeretről, továbbá az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésről, valamint a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatról.

Egy édesanya azzal fordult hozzánk, hogy gyermekét áprilisban be kell íratnia az iskolába, azonban az illetékes szakértői bizottság arról tájékoztatta, hogy a vizsgálati időpontok április végéig beteltek. A szülő arról kért tájékoztatást, hogy amennyiben a szakértői bizottság vizsgálata nélkül beírja gyermekét a körzeti iskolába és a vizsgálat után esetleg sajátos nevelési igényű kódot kap, akkor köteles-e átíratni a szakértői bizottság által kijelölt iskolába.

Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatok típusaira, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

A szakértői bizottság dönthet a tanuló számára megfelelő iskola kijelöléséről is, azonban kizárólag olyan intézményt jelölhet ki, mely rendelkezik az érintett gyermek ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, és amelynek alapító okiratában szerepel, hogy az érintett gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő fejlesztést nyújtani tudja. A szakértői bizottság véleménye annak véglegessé válásától kötelező a szülőre és az intézményre is.

Tájékoztattuk továbbá a szülőt, hogy ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettség megállapítása vagy az iskolába történő felvétel céljából megkezdett szakértői vizsgálat a beíratásra meghatározott időpontig előreláthatóan nem fejeződik be, a szakértői bizottság e tényről a szülő részére igazolást ad. (168/2019/OJBIT, 185/2019/OJBIT)

A gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A szakértői bizottság a fenntartói adatszolgáltatási kötelezettség alapján összeállított, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásában részt vevő köznevelési intézmények jegyzéke alapján tájékoztatja a szülőt azokról a lehetőségekről, amelyek alapján sajátos nevelési igényű gyermeke a korai fejlesztésben és gondozásban, az óvodai nevelésben, a fejlesztő nevelésben részt vehet, tankötelezettségének eleget tehet. A sajátos nevelési igényű tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt a szülő választja ki az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével. (206/2019/OJBIT, 534/2019/OJBIT, 616/2019/OJBIT, 228/2019/OJBIT)

A szülő azzal keresett meg minket, hogy az önkormányzati fenntartású óvoda, ahová gyermekük jár a pedagógiai szakszolgálathoz irányította őket a gyermek problémás viselkedése miatt. Az óvodavezető döntése alapján a gyermeket felmentette az óvodalátogatás alól a pszichiátriai vizsgálatig. A kivizsgálás a levél megírásakor még folyamatban volt. A szülő aggodalmát fejezte ki a gyermek ellátatlansága miatt, mivel tartott attól, hogy a hivatalos diagnózisra hónapokat kell várni.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény alapján a gyermeknek, a tanulónak joga, hogy állapotának, személyes adottságának megfelelő megkülönböztetett ellátásban - különleges gondozásban, rehabilitációs célú ellátásban - részesüljön, és életkorától függetlenül a pedagógiai szakszolgálat intézményéhez forduljon segítségért.

A köznevelési törvény 47. § (1) bekezdése szerint a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői véleménynek tartalmaznia kell a gyermek, tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő óvodára, csoportra (a továbbiakban együtt: kijelölt óvoda) vonatkozó javaslatot és a kijelölt nevelési-oktatási intézmény megjelölését.

A szakértői bizottság kizárólag olyan intézményt jelölhet ki, mely rendelkezik az érintett gyermek ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, és amelynek alapító okiratában szerepel, hogy az érintett gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő fejlesztést nyújtani tudja. A megfelelő intézmény kijelölése a szakértői bizottság hatásköre, ezt a feladatát a szülővel együttműködve végzi.

Továbbá tájékoztattuk a szülőt, hogy mindaddig, míg a szakértői bizottság szakvéleménye elkészül és érvényessé válik, a gyermek a többi gyermekkel azonos módon vesz részt az óvodai ellátásban.

Felhívtuk a figyelmét arra, hogy amennyiben úgy érzi, hogy gyermeke oktatási jogai sérülnek az intézmény eljárása folytán, lehetősége van jogorvoslással élni, ezt követően kérheti a hivatalunk eljárását. (688/2019/OJBIT, 50/2019/OJBIT)

Egy egyedülálló anya sajátos nevelési igényű ikergyermekei kapcsán fordult hivatalunkhoz. Tájékoztatása szerint a gyermekek a szomszéd város gyógypedagógiai intézményének tanulói, hetedik osztályosok. A szülő a továbbtanulási lehetőségek kapcsán fogalmazta meg aggodalmait, annak lehetőségéről kérve tájékoztatást, hogy a tanulók az iskolájukban tanulhassanak tovább a nyolcadik osztály elvégzése után.

Beadvánnyal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatok típusaira, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

A fentieknek megfelelően a gyermek részére a szakértői bizottság dönthet a megfelelő iskola kijelöléséről. A szakértői bizottság kizárólag olyan intézményt jelölhet ki, mely rendelkezik az érintett gyermek ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, és amelynek alapító okiratában szerepel, hogy az érintett gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő fejlesztést nyújtani tudja. Ezen intézmények listája a szakértői bizottság birtokában van, azt a szülő rendelkezésre tudják bocsátani, ennek érdekében a szakértői bizottságot tudja keresni.

A megfelelő intézmény kijelölése a szakértői bizottság hatásköre, ezt a feladatát a szülővel együttműködve végzi. A szülő a gyermeke oktatásához, neveléséhez szükséges tárgyi, személyi feltételekkel rendelkező iskolák közül választhatja ki a számára leginkább megfelelőt. Tájékoztattuk a szülőt, hogy az intézménykeresésben az illetékes tankerületi központ is segítségükre lehet. (584/2019/OJBIT)

A szülő kislánya óvodai elhelyezése kapcsán fordult hozzánk. A gyermeknél a helyi pedagógiai szakszolgálat enyhe értelmi fogyatékossgot állapított meg. A gyermek 2 évet jár a helyi óvoda speciális kis létszámú csoportjába. Az óvoda kezdeményezte a gyermek szakértői bizottsági felülvizsgálatát az iskolaérettséggel kapcsolatban, amely eljárásban a gyermek további 1 év óvodai nevelése mellett döntöttek. Az óvoda azonban a továbbiakban elzárkózott a gyermek intézményben tartásától és másik intézmény kijelölését kérte a szakértői bizottságtól, így a gyermek a következő évre intézményváltásra kényszerült. A szülő ezen döntés jogi alapját vitatja, úgy érzi, hogy a korábbi óvoda és a szakértői bizottság összejátszott a gyermek intézményi eltávolításában. A szülő nem értett egyet ezzel a döntéssel, különösen mivel a gyermek jobban teljesített a szakértői bizottság előtt.

Tájékoztattuk a szülőt a sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó lényeges jogszabályi rendelkezésekről, kiemelten arról, hogy a szakértői bizottság dönthet a gyermek számára megfelelő intézmény kijelöléséről. A szakértői bizottság kizárólag olyan intézményt jelölhet ki, mely rendelkezik az érintett gyermek ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, és amelynek alapító okiratában szerepel, hogy az érintett gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő fejlesztést nyújtani tudja.

Ha a szülő nem ért egyet a szakértői véleményben foglaltakkal, lehetősége van azt megtámadni, ennek eljárási menetét a szakértői véleménynek tartalmaznia kell. Amennyiben a szülő a szakértői véleményt nem támadta meg, úgy az hatályossá válik, és az abban foglaltak kötelezővé válnak mind a tanuló, mind a szülő, mind a pedagógusok számára. (276/2019/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló kizárólag abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel. (156/2019/OJBIT)

A szülő gyermeke általános iskolai felvételi ügyében kereste meg hivatalunkat. A gyermek sajátos nevelési igényű, mozgásában érintett, de speciális akadálymentesítést nem igényel. A szülő tájékoztatta

az intézményt a gyermek állapotáról, az intézmény képviselői a gyermekkel is megismerkedtek, így hoztak döntést a felvételéről. Azonban a későbbiekben a felvételről szóló döntést visszavonták, arra hivatkozással, hogy intézményük alapító okirata nem tartalmazza a tanuló sajátos nevelési igényéhez illeszkedő feladatvállalást. A szülő tájékoztatása szerint az intézményben tudomása szerint van más sajátos nevelési igényű gyermek is, ezért kezdeményezték a fenntartónál az alapító okirat módosítását, a fenntartó azonban nem támogatta ezt.

A szülői panasszal kapcsolatban a következő tájékoztatást adtuk. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatok típusaira, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

A fentieknek megfelelően a gyermek részére a szakértői bizottság dönthet a számára megfelelő iskola kijelöléséről. A szakértői bizottság kizárólag olyan intézményt jelölhet ki, mely rendelkezik az érintett gyermek ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, és amelynek alapító okiratában szerepel, hogy az érintett gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő fejlesztést nyújtani tudja.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet alapján az intézménykijelölés során az alábbi eljárást kell követnie a szakértői bizottságnak:

A 16. § (2) bekezdése kimondja, hogy a szakértői bizottság az intézményjegyzék alapján tájékoztatja a szülőt azokról a lehetőségekről, amelyek alapján sajátos nevelési igényű gyermeke a korai fejlesztésben és gondozásban, az óvodai nevelésben, a fejlesztő nevelésben részt vehet, tankötelezettségének eleget tehet. A köznevelési intézményt a szülő választja ki a szakértői bizottság által javasolt intézmények közül. Ha a szülő által választott óvoda, iskola nem azonos a kötelező felvételt biztosító óvodával, iskolával, és az óvoda, az iskola a gyermeket, a tanulót a nem veszi fel, a szakértői bizottság a szakértői véleményében a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerinti, kötelező felvételt biztosító óvodát, iskolát határozza meg az óvodai nevelés, az iskolai nevelés, oktatás ellátására. A 17. § (5) bekezdése pedig arról rendelkezik, hogy amennyiben a szülő az intézményjegyzékről köznevelési intézményt nem választ, a szakértői bizottság a vizsgálat lezárását követő harmincadik napon a gyermeket, tanulót ellátó intézményt saját választása alapján kijelöli és a szakértői véleményt a kijelöléstől számított öt munkanapon belül a szülőnek kézbesíti.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. §-ának (2) bekezdése rögzíti azt az esetkört, ha a gyermek, a tanuló gyógypedagógiai intézményben történő nevelése, oktatása azért nem szervezhető meg, mert az Intézmény által vezetett jegyzékben nincsen megfelelő óvoda, iskola, a szakértői bizottság a szakértői véleményét megküldi a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi igazgatónak. A tankerületi igazgató intézkedik arról, hogy a gyermek, tanuló kötelező felvételét ellátó nevelési-oktatási intézmény kijelölésre kerüljön. A tankerületi igazgató tizenöt napon belül tájékoztatja az intézkedéséről a szakértői bizottságot.

Csak ennek az eljárásnak a pontos lefolytatása biztosíthatja a gyermek számára, hogy az állapotának, személyes adottságának megfelelő megkülönböztetett ellátáshoz való joga ne sérüljön.

Amennyiben a szülő nem ért egyet a szakértői véleményben foglalt javaslatokkal, úgy annak felülvizsgálatát kérheti. A szakértői bizottság véleménye annak véglegessé válásától kötelező a szülőre és az intézményre is.

A csatolt dokumentum szerint a gyermek vizsgálatát végző szakértői bizottság a kialakult helyzethez alkalmazkodva kiegészítő szakértői véleményében megállapította, hogy a gyermek iskolája az érintett

intézmény, amely azonban nem jelölhető ki a szakmai alapdokumentum megfelelő rendelkezésének hiányában. A gyermek érdekeire hivatkozással a fenntartó rendkívüli engedélyét kérte a nevelési intézmény kijelöléséhez és a szükséges fejlesztések biztosításához. Ez az eljárás nem felelt meg a fent bemutatott jogszabályi rendelkezéseknek, a szülő ezirányú kérése esetén az oktatási jogok biztos eljárása során vizsgálhatja ennek jogszerűségét.

A fenti dokumentumok vizsgálata alapján tájékoztattuk a szülőt, hogy az iskola nem veheti fel a gyermekét, ha az alapító okiratában nem szerepel erre vonatkozó vállalás. A szülőknek adott téves tájékoztatás, nem megfelelő befogadó nyilatkozat sem eredményezheti azt, hogy a jogszabály rendelkezéseivel ellentétesen járjon el, ez a gyermek jogainak sérülését okozná. A fenntartó a szakértői bizottság kérése alapján sem kötelezhető, hogy módosítsa az alapító okiratát.

A szülő nem kérte a vizsgálatunk kiterjesztését a szakértői bizottság eljárására, ezért javasoltuk, hogy vegye fel a kapcsolatot az illetékes tankerülettel, mivel a tankerület rendelkezik még azokkal az információkkal, hogy mely környező iskolák rendelkeznek azokkal a szükséges feltételekkel, amik alapján kijelölhetőek gyermeke számára. (433/2019/OJBIT)

A szülő abban kérte segítségünket, hogy tizenegy éves, negyedik osztályos általános iskolás sajátos nevelési igényű gyermekének milyen lehetősége van, hogy átkerülhessen az állami oktatásból egyházi vagy eltérő pedagógiai program alapján működő iskolába.

A beadványában foglaltakkal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 46. § (6) bekezdése alapján a tanuló joga, hogy kérje az átvételét másik nevelési-oktatási intézménybe. A felvételtől minden esetben az intézmény vezetője dönt, a jelentkezést el is utasíthatja, kivéve a lakóhely szerint kötelező felvételt biztosító iskolát, mely köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik.

Sajátos nevelési igényű tanulók esetén a szülő, tanuló iskolaválasztási joga a szakértői bizottsággal együttműködve gyakorolható. A szakértői bizottság dönthet a gyermek számára megfelelő iskola kijelöléséről, erről a szakértői véleményben kell rendelkezni. A szakértői bizottság kizárólag olyan intézményt jelölhet ki, mely rendelkezik az érintett gyermek ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, és amelynek alapító okiratában szerepel, hogy az érintett gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő fejlesztést nyújtani tudja. Ezen intézmények listája a szakértői bizottság birtokában van, azt a szülő rendelkezésére tudják bocsátani.

A megfelelő intézmény kijelölése a szakértői bizottság hatásköre, ezt a feladatát a szülővel együttműködve végzi. A szülő a gyermeke oktatásához, neveléséhez szükséges tárgyi, személyi feltételekkel rendelkező iskolák közül választhatja ki a számára leginkább megfelelőt.

A fentieknek megfelelően javasoltuk, hogy vegye fel a kapcsolatot az illetékes szakértői bizottsággal, és kérje segítségüket a megfelelő iskola kiválasztásához. (710/2019/OJBIT)

A különleges bánásmódra való jogosultság, mint védendő jog érvényesülése érdekében a sajátos nevelési igényű gyermek iskolaváltása esetére is speciális rendelkezést ír elő a jogszabály. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése rögzíti, hogy ha a sajátos nevelési igényű tanuló iskolát kíván változtatni, szándékáról a tanuló szülőjének írásban tájékoztatnia kell a szakértői bizottságot. A szakértői bizottság, amennyiben az az iskola, amelybe a tanuló az átvételét, felvételét kéri, az adott sajátos nevelési igényre tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a bejelentést tizenöt napon belül írásban tudomásul veszi,

és szakértői véleményének az iskola kijelölésére és az iskolába történő beiratkozásra vonatkozó rendelkezéseit módosítja. Ha az iskola nem vagy nem az adott fogyatékosra tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a szakértői bizottság a tanuló - szükség szerinti - vizsgálata után új szakértői véleményt készít. A tanuló vizsgálata mellőzhető, ha a meglévő vizsgálati eredmények kiegészítésére nincs szükség. E rendelkezéseket alkalmazni kell az óvoda, a kollégium, a korai fejlesztés és gondozás vagy a fejlesztő nevelés feladataiban közreműködő intézmény változásakor is. Az e bekezdésben meghatározott intézkedéseket, ha a gyermek, tanuló vizsgálatára nincs szükség, a szakértői bizottság vezetője vagy az általa kijelölt szakértői bizottsági tag hajtja végre. (25/2019/OJBIT, 342/2019/OJBIT, 405/2019/OJBIT, 406/2019/OJBIT)

A szülő, a nevelési-oktatási intézmény és a pedagógiai szakszolgálatok együttműködése hatékonyan segíti, segítheti a tanuló fejlődését és felzárkózását, a nevelési-oktatási intézmény gyermekkel, tanulóval kapcsolatos feladatainak ellátását. (317/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény szerint a pedagógiai szakszolgálat körében ellátandó feladatok a következők: a gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás, a szakértői bizottsági tevékenység, a nevelési tanácsadás, a logopédiai ellátás, a továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás, a konduktív pedagógiai ellátás, a gyógytestnevelés, az iskolapszichológiai, óvodapszichológiai ellátás, a kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása. (44/2019/OJBIT)

A szakértői bizottság vizsgálatának megindítása alapesetben a szülő kérésére, illetve egyetértésével indul. Az eljárás megindítása a szakértői bizottságként eljáró azon feladatellátási helyénél kérhető vagy kezdeményezhető, amelynek működési körzetében a gyermek, tanuló lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkezik, vagy amelynek működési körzetében a gyermek, tanuló intézményes ellátásban részesül. A mozgásszervi fogyatékoság, az érzékszervi fogyatékoság, valamint a beszédfogyatékoság megállapítására vagy kizárására irányuló vizsgálat közvetlenül is kérhető, illetve kezdeményezhető az országos szakértői bizottságnál. Ha a gyermek óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban részesül, az óvoda, az iskola köteles közreműködni vizsgálat iránti kérelem elkészítésében, a kérelem nyomtatványát a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 1. számú melléklete rögzíti.

Másik esetkör, ha a nevelési-oktatási intézmény, vagy a gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság megítélése szerint a gyermek, tanuló szakértői vizsgálata szükséges, akkor az indok közlésével javasolja a szülőnek a szakértői vizsgálaton való megjelenést és részvételt, a szülő egyetértése esetén óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban részesülő gyermek esetén a nevelési-oktatási intézmény gondoskodik arról, - gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság közreműködik abban - hogy a vizsgálati kérelem tíz napon belül kiállításra kerüljön, illetve a javaslattétellel egyidejűleg köteles a szülőt tájékoztatni a vizsgálatok eredményeinek lehetséges következményeiről, a szülőnek a vizsgálatról és annak megállapításaival kapcsolatos jogairól.

Ahhoz, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló megkapja az állapotának megfelelő segítséget, elengedhetetlenül szükséges a szakértői vizsgálaton való megjelenés, továbbá, hogy a gyermek, tanuló esetében a szakértői bizottság vizsgálata alapján tett szakértői javaslatok megvalósuljanak.

A szülő egyetértésének szükségessége alól kivételt tesz a köznevelési törvény 47. § (6) bekezdése, miszerint amennyiben a szülő nem ért egyet a szakértői vizsgálat szükségességével a gyermek, tanuló érdekében a köznevelési feladatot ellátó hatóság (járási hivatal) kötelezheti a szülőt, hogy gyermekével jelenjen meg szakértői vizsgálaton, továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be. Ha a szülő járási hivatal (a köznevelési feladatot ellátó hatóság) felhívása ellenére kötelezettségének ismételten nem tesz eleget, a járási hivatal a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíti.

A hivatalunkhoz érkezett ügyek sajátos csoportját képezi, amikor az intézményi közösségben nehezen kezelhető, beilleszkedni nem tudó gyermek, tanuló problémáját jelzik az oktatási szereplők. Az ilyen konfliktus kezelése minden részt vevő félre nagy terhet ró, ezért kiemelten fontos az ilyen szituációk körültekintő, valamennyi érintett jogainak, kötelezettségének figyelembevételével történő intézése. E kérdéskör kapcsán részletesen tájékoztattuk a hozzánk fordulókat a témáról kialakított állásfoglalásunkról, az együttműködés fontosságát hangsúlyozva, felhívtuk figyelmüket a helyzet rendezése érdekében bevonható, bevonandó szakmai fórumokra, valamint a követendő eljárási szabályokra.

Az egyik tankerület igazgatója kereste meg hivatalunkat, segítséget és iránymutatást kérve az általuk fenntartott iskolába járó egyik tanuló ügyében.

A tankerületi igazgató tájékoztatása szerint az érintett iskola a szakmai alapidokumentumában foglaltaknak megfelelően sajátos nevelési igényű tanulók integrálását is ellátja. Az egyik első osztály körzetes tanulóival kapcsolatban jelentkeztek gondok, a tanuló a szakértői bizottság diagnózisa alapján sajátos nevelési igényű, három főnek számító gyermek. Az évkezdéskor az osztályfőnök kiemelt figyelemmel volt a szülőkkel való kapcsolatfelvétellel, hogy fel tudjon készülni az iskola a különleges bánásmódra. Azonban az évkezdést követően a szülő együttműködése már kevésbé valósult meg, ugyanakkor a gyermekkel kapcsolatos problémák napi szintűvé váltak. Az iskola ezért idő előtt rendkívüli felülvizsgálatot kezdeményezett a szakértői bizottságnál. A szakértői szakaszban több kérdés tisztázására volt szükség, így a gyermek pontos diagnózisa; a nagy létszámú osztály, valamint a konkrét intézmény alkalmassága a gyermek állapotához. A levél megírásakor a szakértői vizsgálati folyamat még nem zárult le.

A tankerületi igazgató megítélése szerint – figyelembe véve az intézmény tájékoztatását, a megküldött dokumentumokat, valamint a gyermekkel foglalkozó utazó gyógypedagógus dokumentációját – az iskola mindent megtesz a lehetőségeihez képest, hogy a gyermek számára biztosítsa a különleges bánásmódot. A tankerület külön gyógypedagógusi státuszt engedélyezett az intézménybe, továbbá a tanuló mellé folyamatos pedagógiai asszisztensi segítséget is biztosítottak. Ennek ellenére a helyzet tovább nehezült az év végére, a többi szülő komoly panaszjelzéseket küldött a tankerület felé.

Megítélésük szerint a fennálló helyzet miatt sérülnek az első osztályos gyermekeik, már nem tudják tovább tolerálni a panaszolt tanuló folyamatos dühkitöréseit, a fizikai és lelki bántalmazásokat.

A tankerület álláspontja szerint a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált oktatása fontos feladat, ugyanakkor a különleges bánásmód jogának gyakorlása nem sértheti társai és a közösség jogait.

A hozzánk forduló tankerületi igazgatónak a következő tájékoztatást adtuk. A rendelkezésre álló információk szerint a panasszal érintett tanuló számára az intézmény kötelező felvételt biztosító és egyben a szakértői bizottság által kijelölt intézmény, amely szakmai alapdokumentuma szerint rendelkezik a sajátos nevelési igénynek megfelelő személyi és tárgyi feltételekkel. A tankerületi tájékoztatás szerint az érintett gyermek viselkedése sérti a többi tanuló jogait, magatartásával veszélyezteti a többiek és a saját biztonságát, sérti társai és a pedagógusok emberi méltóságát.

A köznevelési törvény 46. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. Ugyanezen § (3) bekezdése szerint a gyermek, tanuló joga, hogy a nevelési és a nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák, továbbá, hogy személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi élethez és magánélethez való jogát a nevelési-oktatási intézmény tiszteletben tartsa, e jogának gyakorlása azonban nem korlátozhat másokat ugyanezen jogainak érvényesítésében, továbbá nem veszélyeztetheti a saját és társai, a nevelési-oktatási intézmény alkalmazottai egészségét, testi épségét, valamint a művelődéshez való jog érvényesítéséhez szükséges feltételek megteremtését, fenntartását.

A nevelési-oktatási intézményben előforduló gyermekek, tanulók közötti konfliktusok, bántalmazások esetén mindig felmerül az intézmény felügyeleti kötelezettségének kérdése. A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése szerint ugyanis a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. A törvény az értelmező rendelkezések között definiálja a felügyelet fogalmát. Eszerint a gyermek, tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben: a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt.

A gyermekek, tanulók egészségét és biztonságát tehát minden veszélyeztető tényezővel szemben védelemben kell részesíteni. A pedagógus kiemelt kötelessége, hogy a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő – és szükség esetén más szakemberek – bevonásával. A felügyeletre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekből eredő kiemelt pedagógusi kötelesség, hogy megtegyenek mindent az olyan jellegű konfliktusok megakadályozása érdekében, amelyek a gyermekek, tanuló társak közötti bántalmazásokhoz vezetnek.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 131. § (3) bekezdése kimondja azt is, hogy abban az esetben, ha a pedagógus a gyermek, a tanuló bántalmazását vagy deviáns viselkedésformákat észlel, az adott osztály vagy tanuló csoport nevelésében, oktatásában közreműködők bevonásával esetmegbeszélést kezdeményez, majd a pedagógusokkal közösen feltárja azokat a lehetséges okokat, amelyek a

viselkedés sajátos formájához vezethettek. A konfliktusban érintett gyermekek, tanulók az iskolapszichológus kiemelt segítségével részesülnek.

Ilyen konfliktusok esetén azonban mindig kiemelten fontos a kirívó tanulói magatartás okainak - akár külső segítség bevonásával történő - feltárása és megfelelő kezelése is.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 129. § (2)-(3) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézmény közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekjogi képviselővel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési-oktatási intézmény a gyermeket, tanulót veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, vagy a gyermekközösség, a tanulóközösség védelme érdekében indokolt, megkeresi a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot vagy más, az ifjúságvédelem területen működő szervezetet, hatóságot, amely javaslatot tesz további intézkedésekre.

Az intézményvezető hatáskörébe tartozik, hogy amennyiben a nehezen fegyelmezhető gyermeknél magatartási zavart, a beilleszkedési képesség sérülését észleli, akkor felhívja a szülőt, hogy forduljon gyermekével a pedagógiai szakszolgálathoz.

Amennyiben a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, vagy sajátos nevelési igényű, a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdése rögzíti a szakértői vélemény kötelező tartalmi elemeit.

A helyzet megítéléséhez mindenképpen szükséges a gyermek állapotának vizsgálata, esetében pontos diagnózis felállítása, hiszen ezen információk alapján dönthető el, hogy jelenleg állapotának megfelelő intézményben tanul-e. Hiszen amennyiben a tanuló vizsgálata nyomán megállapítást nyer a tanuló állapotának változása, akkor a tanuló számára a szakértői bizottság fog nevelési-oktatási intézményt kijelölni az általa kiállított szakértői véleményben, mivel a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló esetében a fogyatékoságnak megfelelő intézmény kijelöléséről a szakértői bizottság rendelkezik. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló ugyanis csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

A tanuló számára megfelelő intézmény kijelölése kizárólag a szakértői bizottság döntése lehet. Abban az esetben, ha a gyermek jelen iskolája számára a kijelölt iskola, úgy az intézménynek felügyeleti kötelezettsége körében kell biztosítani a többi gyermek biztonságos oktatását-nevelését.

A leírt esetben a gyermek pedagógiai szakszolgálat általi vizsgálata és a számára megfelelő intézmény kijelölése megtörtént, és az iskola élt a rendkívüli felülvizsgálat kérelmezésének lehetőségével is.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 22. § (1)-(2) bekezdése alapján, ha a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, vagy sajátos nevelési igényű, a szakértői bizottság hivatalból, hatósági megkeresésre, szülői kérelemre, vagy a gyermek nevelését ellátó óvoda, nevelését, oktatását ellátó iskola kérelme alapján felülvizsgálati eljárást folytat le.

A köznevelési törvény 72. § (1) bekezdésének a) pontja a szülő kötelességeként fogalmazza meg, hogy gondoskodjon gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról,

hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérfje gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 248. § (2) bekezdésének c) pontja alapján, aki a pedagógiai szakszolgálatra vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően készített szakvéleményben foglaltakat szándékosan figyelmen kívül hagyja, szabálysértést követ el.

A fentieknek megfelelően a szakértői véleményben foglaltak a szülő részére is kötelezettséget jelentenek, azok mellőzésével gyermeke fejlődését veszélyeztetheti.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban Gyvt.) 5. § n) pontja szerint a veszélyeztetettség: olyan - a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

A Gyvt. 17. §-a pedig a gyermek veszélyeztetettségével kapcsolatban arról rendelkezik, hogy az e törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látják el - a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében - a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében többek között a köznevelési intézmények, melyek kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál.

Az iskola tehát kezdeményezheti a szakértői bizottság felülvizsgálatát, amennyiben úgy látja, hogy a gyermek nem a számára megfelelő intézményben nyert elhelyezést. A szakértői vizsgálat során a szülő köteles együttműködni gyermeke érdekében, amennyiben ezt nem teszi, erre a járási hivatal által kötelezhető. A nem együttműködő szülő gyermekét veszélyeztető magatartása miatt pedig az intézmény jelzéssel köteles élni a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál.

A fentieknek megfelelően a szakértői vélemény elkészültéig és érvényessé válásáig az intézménynek - kijelölt intézményként - el kell látni az érintett gyermek oktatását, nevelését, és a felügyeleti kötelezettség keretében biztosítani kell a többi gyermek jogainak érvényesülését. A szakértői bizottság pedig szakmai meggyőződése szerint dönt arról, hogy szükséges-e másik intézmény kijelölése a tanuló számára. (459/2019/OJBIT)

Egy óvoda intézményvezetője keresett meg minket az intézményükbe járó nehezen kezelhető sajátos nevelési igényű gyermekkel kapcsolatban. A gyermeknél autizmus spektrum zavart diagnosztizáltak, ám a szakértői bizottság véleményét az óvoda még nem kapta meg.

A beadvány szerint az intézmény szakmai alapidokumentuma rendelkezik a gyermek sajátos nevelési igénynek megfelelő személyi és tárgyi feltételekkel. Az igazgató tájékoztatása szerint az érintett gyermek viselkedése sérti a többi gyermek jogait, viselkedésével veszélyezteti a többiek és a saját biztonságát. Tájékoztattuk az intézményvezetőt, hogy a szakvélemény hiányában a kialakult helyzet pontos megítélése nem lehetséges, ezért hivatalunk a fentiekkel egyezően tájékoztatta a kérdéskörrel kapcsolatos állásfoglalásról.

A panasszal érintett sajátos nevelési igényű gyermek számára megfelelő intézmény kijelölése kizárólag a szakértői bizottság döntése lehet. Abban az esetben, ha a gyermek jelen óvodája a számára a kijelölt óvoda, úgy az intézménynek felügyeleti kötelezettsége körében kell biztosítani a többi gyermek biztonságos nevelését.

Az igazgató által leírt esetben a gyermek pedagógiai szakszolgálat általi vizsgálata és a számára megfelelő intézmény kijelölése megtörtént, ám a szakértői vélemény még nem áll rendelkezésükre.

Tájékoztatjuk az igazgatót, hogy a helyzet változatlansága esetén, amennyiben úgy látja, hogy a gyermek nem a számára megfelelő intézményben nyert elhelyezést, felülvizsgálat kezdeményezhető a szakértői bizottságnál. A szakértői vizsgálat során a szülő köteles együttműködni gyermeke érdekében, amennyiben ezt nem teszi, erre a járási hivatal által kötelezhető. A nem együttműködő szülő gyermekét veszélyeztető magatartása miatt pedig az intézmény jelzéssel köteles élni a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó intézménynél.

Mindez azt jelenti, hogy az új szakértői vélemény elkészültéig és érvényessé válásáig az intézménynek el kell látni az érintett gyermek nevelését, és a felügyeleti kötelezettség keretében biztosítani kell a többi gyermek jogainak érvényesülését is. Amennyiben az új szakértői vélemény az intézményt jelöli ki a gyermek számára - tekintettel arra, hogy a szakmai alapidokumentum szerint rendelkezik a szükséges feltételekkel - úgy az óvoda köteles gondoskodni az ellátásáról, annak fenntartója pedig köteles biztosítani azt, hogy személy, tárgyi feltételek az intézmény rendelkezésére álljanak. (407/2019/OJBIT)

Szülő fordult hivatalunkhoz, és panaszt fogalmazott meg amiatt, hogy a gyermeke által látogatott intézményben az oktatást és a mindennapi közösségi együttélést jelentősen megnehezíti egy tanulótárs magatartása.

Az említett tanuló súlyos magatartási és beilleszkedési zavarokkal küszködik, rendszeresen fegyelmezni szükséges, amivel hátráltatja az oktatási előrehaladást. A tanuló a környezetében lévő gyermekeket provokálja, fenyegetően lép fel diáktársaival szemben, ez sajnos több alkalommal fajult tettelegességgé. Az ilyen esetek eredményeként a szülők viszont azzal szembesültek, hogy többnyire éppen a provokált, sarokba szorított gyermekeiket sújtották figyelmeztetéssel, így többszörösen hátrányt szenvednek, hiszen nem pusztán tanulmányi előmenetelük megfelelő üteme nem biztosított, de a rendszeres inzultusok okán sorozatosan megrovásokkal kellett szembesülniük.

A szülői közösség szorgalmazta, hogy az immár egész osztályközösséget érintő problémára a lehető legjobb megoldást találja az intézmény, azonban eltanácsolásra nincs jogszerű lehetőség. A panasz szerint már több oldalról felmerült az, hogy a szóban forgó tanuló esetleg sajátos nevelési igényű gyermek, azonban az erre irányuló szakértői vizsgálatot kizárólag szülői hozzájárulással lehetséges kezdeményezni, a tanuló szülei azonban a leghatározottabban elzárkóznak ettől, mi több, kifejezetten tagadják azt, hogy a gyermekkel bármilyen probléma lenne. A szülők tehetetlenül állnak azzal szemben, hogy míg egy ilyen vizsgálatra nem kötelezhető a törvényes képviselők, emiatt többen túrni kötelesek az ebből eredő negatív következményeket. A hozzánk forduló képviselőt tájékoztattuk az iskolai agresszióval kapcsolatos fenti álláspontunkról, továbbá a sajátos nevelési igényű gyermekek felülvizsgálatának lehetőségéről, mely esélyt kínál annak újragondolására, hogy a gyermek számára megfelelő iskolában tanul-e.

A fentieknek megfelelően tehát az iskola kezdeményezheti a szakértői bizottság felülvizsgálatát, amennyiben úgy látja, hogy a gyermek nem a számára megfelelő intézményben nyert elhelyezést. A szakértői vizsgálat során a szülő köteles együttműködni gyermeke érdekében, amennyiben ezt nem teszi, erre a járási hivatal által kötelezhető. A nem együttműködő szülő gyermekét veszélyeztető magatartása miatt pedig az intézmény jelzéssel köteles élni a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgálatonál. (501/2019/OJBOT, 407/2019/OJBIT, 459/2019/OJBIT)

Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni. A szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve. Szülőnek, vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie. Amennyiben a szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a felülvizsgálati eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.

A panaszos szülő nemtetszését fejezte ki a gyermeke szakértői bizottsági vizsgálata során megállapított BNO kóddal kapcsolatban. Elmondása szerint a korábbi kódot a bizottság az utolsó eljárásban megváltoztatta, ezt azonban a szülő nem fogadta el. Azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogy van-e lehetőség kikerülni a szakértői bizottsági rendszerből, mik a döntéssel szembeni jogorvoslati lehetőségei.

A beadványában írtakkal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 47. § (1) bekezdése szerint a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

Amennyiben a szülő a szakértői véleményt nem támadta meg, úgy az hatályossá válik, és az abban foglaltak kötelezővé válnak mind a tanuló, mind a szülő, mind a pedagógusok számára.

Tájékoztattuk a szülőt arról, hogy a lehetősége van arra, is, hogy ne fogadja el a szakértői véleményben foglaltakat, hanem jogorvoslattal éljen ellene.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 18. §-a alapján a gyermek, tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért. Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni. A szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve. Szülőnek, vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie.

A szülőnek, vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak - a szakértői vélemény kézhezvételétől számítva - tizenöt nap áll rendelkezésre a szakértői vélemény felülvizsgálatának kezdeményezésére. Amennyiben a szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a fenti eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 42-43. §-a a jogorvoslati eljárással kapcsolatos szabályokat fogalmazza meg. Eszerint:

Az illetékes járási hivatal közigazgatási hatósági eljárás keretében hoz döntést a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség vagy a sajátos nevelési igény megállapításával, illetve a szakértői véleményben

foglaltakkal összefüggésben. Az eljárás megindítását a szülő kérheti, ha nem ért egyet a szakértői véleményben foglaltakkal, illetve a szakértői bizottság eljárásával. A járási hivatal az eljárása megindításáról nyolc napon belül értesíti a szakértői bizottságot. A járási hivatal a döntés egy példányát a döntés véglegessé válását követő nyolc napon belül megküldi az érintett nevelési-oktatási intézménynek és a szakértői bizottságnak.

A járási hivatal eljárásában szakértőként - a járási hivatal kirendelése alapján - az a szakértői bizottság jár el, amely az eljárásban érintett szakértői véleményt kiállította. Az eljárásban szakértőként nem vehet részt az a szakértő, aki a meghatározott szakértői bizottság részéről az eljárásban érintett szakértői vélemény elkészítésében részt vett. A járási hivatal határozata ellen benyújtott fellebbezés alapján induló eljárásban a kormányhivatal kirendelésére diagnosztikai kérdésekben szakértőként a Gyakorló Szakszolgálat jár el.

A fentiek alapján tehát a szülő a járási hivatalnál élhet a szakértői vélemény elleni jogorvoslattal, majd kérésére – ha a járási hivatal által hozott döntéssel sem ért egyet – a kormányhivatal hozza meg a végső döntést. A jogorvoslat lezárulása után a gyermek a kormányhivatal döntésében foglaltak szerint lesz jogosult az ellátásra. E végleges döntést már csak bírósági úton tudja megátadni.

A szülő belátása szerint igénybe veheti különböző szakemberek segítségét gyermeke nevelése során, ám iskolai oktatásával kapcsolatban kizárólag a szakértői bizottság véleménye bír kötelező erővel. Amennyiben a szakértői bizottság végleges döntése megállapítást tesz a gyermek állapotára, azt más szakember (pl. magánúton fogadott pszichológus) véleménye nem írhatja felül. (573/2019/OJBIT)

Amennyiben az érintett gyermek, tanuló esetében valamely körülmény, akár állapotváltozás indokolná a szakértői vélemény felülvizsgálatát, ez esetben a következő rendelkezések az irányadóak. A szakértői véleményben foglaltak felülvizsgálatával kapcsolatban a korábban hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti azzal a megkötéssel, hogy a szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra. Ugyanezen § (3) bekezdés c) pontja szerint a szülő kérésére indított eljárásban teljes körű vizsgálati eljárást kell lefolytatni, feltéve, hogy az utolsó teljes körű vizsgálat óta több mint két év telt el. (407/2019/OJBIT, 459/2019/OJBIT)

A szülő által csatolt szakértői vélemény alapján gyermeke mozgásfejlesztésére szomatopedagógus vagy konduktor jogosult. Ugyanakkor a szülő megítélése szerint gyermekének gyógytornára lenne szüksége. Panaszával megkereste az iskolát fenntartó tankerületi központot. A tankerületi válasz alapján a gyermek fejlesztése megfelelt a szakértői véleményben foglaltaknak. Tájékoztatuk a szülőt, hogy amennyiben nem ért egyet a szakvéleményben megfogalmazottakkal, lehetősége van gyermeke ismételt vizsgálata céljából felülvizsgálati eljárást kezdeményezni. (53/2019/OJBIT)

A szülő tizenhét éves gyermeke kapcsán keresett meg minket. Beadványa szerint gyermekéről a megyei pedagógiai szakszolgálat megállapította, hogy kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igényel. Matematika tantárgyból az osztályzás alóli értékelés kapcsán felmentést javasoltak, helyette szóveges értékelés és minősítés alkalmazása indokolt. Ez a javaslat a fizika és kémia tantárgyak számolási részére

is vonatkozik. A tanuló továbbtanulás okán intézményt váltott, azonban a korábbi iskola nem kezdeményezte a felülvizsgálati eljárást, az új intézmény pedig nem együttműködő a vélemény kapcsán, az abban foglalt javaslatokat nem akarják figyelembe venni. A szülő szeretné elvinni felülvizsgálatra a tanulót, mert úgy tudta, hogy a korábbi vélemény érvényessége már lejárt, azonban a jelenlegi iskolától azt a tájékoztatást kapta, hogy a tanuló nem menthető már fel, mivel elmúlt 16 éves.

Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk a panaszos szülőt, hogy a gyermek felülvizsgálatára kétféle módon kerülhet sor: hivatalból vagy kérelemre. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 22. § (1) bekezdése kimondja, hogy ha a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, vagy sajátos nevelési igényű, a szakértői bizottság hivatalból, hatósági megkeresésre, szülői kérelemre, vagy a gyermek nevelését ellátó óvoda, nevelését, oktatását ellátó iskola kérelme alapján felülvizsgálati eljárást folytat le. A felülvizsgálati eljárásra - a folyamatos figyelemmel kísérés kivételével - a szakértői bizottsági vizsgálatra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

E szakasz (2)-(3) bekezdése szól a hivatalból történő felülvizsgálatról. Eszerint: ha e rendelet másképp nem rendelkezik, a szakértői bizottság szakértői véleményét a végrehajthatásának megkezdését követő első nevelési év, tanév során hivatalból felül kell vizsgálni. Az első hivatalból történő felülvizsgálatában nem vehet részt az, aki a szakértői vélemény megalkotásában közreműködött. Ha a gyermek, tanuló enyhe értelmi fogyatékos, illetve egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd, a szakértői véleményt az első hivatalból történő felülvizsgálat után addig a tanévig, amelyben a tanuló a tíz éves életkort betölti minden második, azt követően és egyéb fogyatékoság, valamint autizmus spektrum zavar esetében, illetve ha a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, addig a tanévig, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti, minden harmadik tanévben hivatalból felül kell vizsgálni.

A fentieknek megfelelően hivatalból utoljára a tizenhatodik életév betöltéséig kell felülvizsgálni a tanulót.

Ez az életkori határ azonban nem vonatkozik a kérelemre induló vizsgálatokra. A jogszabályi rendelkezések szerint mind a szülő, mind a köznevelési intézmény kérheti a gyermek felülvizsgálatát. A gyermekéről készült szakértői vélemény mindaddig érvényes, míg a felülvizsgálati eljárás során új szakértői vélemény nem készül, amennyiben erre nem kerül sor, úgy a köznevelés rendszerében a nappali oktatás munkarendje szerint folytatott tanulmányai befejezéséig.

Felülvizsgálati eljárás kérelmezésére tehát mind a szülő, mind a köznevelési intézmény jogosult. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdése alapján a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti. A szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra.

E rendelet (4) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a gyermek nevelését ellátó óvoda, nevelését, oktatását ellátó iskola a felülvizsgálati eljárást - tanévenként legfeljebb egy alkalommal - bármikor kezdeményezheti, amelyről - a felülvizsgálat szükségességének indokolásával - a szülőt tájékoztatni köteles. Sajátos nevelési igényű gyermek esetében, az óvodai vagy iskolai kezdeményezésre történő felülvizsgálat lefolytatásakor a felülvizsgálat részeként, a szakértői bizottság egy tagja legalább egy teljes napot a gyermek óvodai csoportjában, a tanuló iskolai osztályában hospitál, megfigyeléseiről feljegyzést készít.

Tájékoztattuk továbbá, hogy 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése a tanulók iskolaváltásával kapcsolatos szülői kötelességeket rögzíti. (403/2019/OJBIT)

A gyermek nevelését, oktatását ellátó iskola, a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (4) bekezdése szerint, a felülvizsgálati eljárást - tanévenként legfeljebb egy alkalommal - bármikor kezdeményezheti, amelyről - a felülvizsgálat szükségességének indokolásával - a szülőt tájékoztatni köteles.

A szülő gyermeke ügyében kérte hivatalunk segítségét. Első osztályban az iskola problémásnak találta a tanulót, ezért elküldte a pedagógiai szakszolgálathoz, ahol megállították, hogy a tanuló figyelemzavaros, magatartászavaros, diszgráfiás és diszkalkuliás. A diagnózisról az iskola írásban értesült, azonban nem vették figyelembe a szakértői véleményben foglaltakat, így a szülők intézményváltás mellett döntöttek. A fogadó iskola kijelölésre került a gyermek számára, azonban idővel problémák adódtak a gyermekkel, amire az iskola jelezte, hogy nem tudják tovább vállalni.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői véleménynek tartalmaznia kell általános iskolára, középiskolára, fejlesztő nevelés-oktatást végző iskolára, csoportra, osztályra, tagozatra (a továbbiakban együtt: kijelölt iskola), vonatkozó javaslatot és a kijelölt nevelési-oktatási intézmény megjelölését. Mindezekon túl a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló intézményváltása kapcsán a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése speciális rendelkezést ír elő, így módon garantálva azt, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló olyan nevelési-oktatási intézménybe kerüljön, ahol az ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételek adóttak.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 22. § (1) bekezdése alapján, ha a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, vagy sajátos nevelési igényű, a szakértői bizottság hivatalból, hatósági megkeresésre, szülői kérelemre, vagy a gyermek nevelését ellátó óvoda, nevelését, oktatását ellátó iskola kérelme alapján felülvizsgálati eljárást folytat le.

A fentieknek megfelelően a tanuló kijelölt iskolája - amennyiben valamely változás folytán nem rendelkezik a továbbiakban a tanuló ellátásához szükséges tárgyi, személyi feltételekkel, - kérheti a tanuló felülvizsgálatát. De nem javasolhatja azt a sajátos nevelésű igényű gyermeknek, hogy szüntesse meg a tanulói jogviszonyát.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a beadványában leírtak felvetik a jogsérelem gyanúját, amivel kapcsolatban jogorvoslattal élhet, ezt követően kérheti hivatalunk eljárását. (155/2019/OJBIT)

Egy harmadik osztályos, autista kisfiú szülei keresték meg hivatalunkat. A szóban forgó általános iskolát a tanuló szeptembertől látogatta a szülők kérése és a szakértői bizottság kijelölése alapján. Decemberben azonban az igazgató a tanuló magatartásproblémáira hivatkozással közölte a szülőkkel, hogy nem vihetik a tanulót az iskolába, kitiltják onnan. A szülő magánúton keresett gyógypedagógiai asszisztent, akit fizettek volna az iskola számára, hogy a tanítási órákon foglalkozzon a tanulóval, azonban az igazgató nem járult hozzá ehhez. A tanuló bejár ennek ellenére az iskolába, hiszen kötelező számára.

A szülő hivatalunk intézkedését kérte az ügyben, mivel az iskola nem biztosítja a tanuló számára az autizmus specifikus környezetet, egyéni fejlesztési tervet, fejlesztést, valamint a gyógypedagógiai asszisztent sem.

Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a gyermek részére a szakértői bizottság dönthet a tanuló számára megfelelő iskola kijelöléséről. Amennyiben a gyermeke jelenleg abba az iskolába jár, amit számára a szakértői bizottság kijelölt a szakértői véleményben, úgy az intézmény nem szüntetheti

meg a tanulói jogviszonyát, és köteles végrehajtani a szakértői véleményben foglalt javaslatokat. Lehetősége van azonban az intézménynek arra, hogy a gyermek felülvizsgálatát kezdeményezze a szakértői bizottságnál, ha úgy véli, a gyermek nem a számára megfelelő iskolába jár.

A szakértői bizottság kizárólag olyan intézményt jelölhet ki, mely rendelkezik az érintett gyermek ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, és amelynek alapító okiratában szerepel, hogy az érintett gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő fejlesztést nyújtani tudja.

A hivatal feladatairól és működésének szabályairól szóló rendelet szabályozza eljárásunk feltételeit, a jogorvoslat szükségességét. Ennek módjáról, az alapítványi fenntartó pontos elérhetőségeiről tájékoztattuk a szülőt. (694/2019/OJBIT)

Sok esetben a hozzánk forduló szülők azért élnek panasszal, hogy az iskola, illetve a pedagógusok nem veszik figyelembe a szakértői véleményben foglalt javaslatokat, ilyen módon előfordul, hogy az előírt fejlesztések mellett a nevelési-oktatási javaslatok, a kedvezmények sem biztosítottak a tanulók számára. (753/2019/OJBIT, 194/2019/OJBIT)

A szülő az ADHD-s gyermeke számára kijelölt intézmény pedagógusával kapcsolatban élt panasszal, meglátása szerint az iskola nem veszi figyelembe a tanuló különleges bánásmódra való jogosultságát. A szülő úgy érezte, hogy a tanuló magatartásproblémái miatt az osztályfőnök rászállt a gyerekre, megkülönböztető módon bánik vele.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben a szakértői véleményt nem támadta meg, úgy az hatályossá válik, és az abban foglaltak kötelezővé válnak mind a tanuló, mind a szülő, mind a pedagógusok számára. Mindez azt jelenti, hogy a szakértői véleményben foglaltak kötelezettséget jelentenek az intézmény részére, azok figyelmen kívül hagyása a gyermek oktatási jogainak sérelmét okozza. A szülőt tájékoztattuk a jogorvoslati úrtól, valamint a hivatal eljárásának feltételeiről. (27/2019/OJBIT, 754/2019/OJBIT)

A hozzánk forduló szülő tizennégy éves, nyolcadik osztályos autista, hiperaktív, ADHD diagnózisú gyermeke ügyében kérte segítségünket, mivel az iskola nem tartja be a szakértői véleményt, kiközösítik és diszkriminálják. A szülő előadása szerint decemberben egyéni tanrendet kért a tanuló számára, mivel a tanuló sérelmére második alkalommal történt tettelegesség. Azóta a tanuló nem kap fejlesztést, nem foglalkoznak vele. A szülő, aki az iskola konyháján dolgozik, ott vigyázott a gyerekre és tanította. A szülő sérelmezte, hogy a tanköteles gyermeke ilyen formán nem kapta meg az oktatást, ami neki járna. Tájékoztattuk a panaszt, hogy az általa jelzettek felvetik a jogsérelem gyanúját, azonban első körben az intézmény fenntartójához kell fordulnia, ezen jogorvoslati kör kimerítése után kérheti hivatalunk eljárását. (95/2019/OJBIT)

A szülő gyermekét érintő egyedi ügyben élt panasszal a gyermek iskolájával szemben az intézmény folyamatos jogsértései, a tanuló ellátatlansága, a folyamatos diszkriminatív helyzetek, a fejlesztési órák elmaradása, valamint a tanuló osztálytermi kirekesztése miatt. Tájékoztattuk a szülőt hivatalunk eljárásának feltételeiről, a jogorvoslat szükségességéről. A fentieknek megfelelően javasoltuk, hogy forduljon jogorvoslati kérelmével az érintett intézmény fenntartójához, majd ha panasza nem oldódik meg, ismételtel küldje el azt a keletkezett dokumentumokkal együtt hivatalunkhoz. (638/2019/OJBIT)

A hozzánk fordulókat gyakran sérelmezték azt, hogy az oktatás során a pedagógusok nem veszik figyelembe az értékelés és minősítés alóli mentesítésre irányuló javaslatot. E kérdéskör jogi szabályozását az érintett csoportok tekintetében a következő rendelkezések rögzítik. (265/2019/OJBIT)

A köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése szerint a sajátos nevelési igényű tanuló, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az igazgató mentesíti

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,

b) a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló - a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint - másik tantárgyat választhat.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján fejlesztő pedagógiai ellátásban és a köznevelési törvényben, továbbá jogszabályban meghatározott kedvezményekben részesülnek.

A szülő jogi lehetőségeiről kérte tájékoztatásunkat azzal kapcsolatban, hogy sajátos nevelési igényű gyermeke esetében a szaktanár nem veszi figyelembe a szakértői véleményben foglalt magyar nyelv helyesírás tantárgyrész alóli mentesítését. Tájékoztatása szerint a szaktanár tollbamondás elégtelennel bombázza a gyereket, és egyéb módon sem segíti, hanem véleménye szerint inkább hátrányosan értékeli és minősíti a teljesítményét. A szülői panasz szerint az iskola igazgatója nem reagált az ezzel kapcsolatos megkereséseikre.

A következőkről tájékoztattuk a hozzánk fordulót. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani, az abban foglaltak kötelező rendelkezések mind a tanuló, mind a szülő, mind a pedagógusok számára. A fentieknek megfelelően a szakértői véleményben foglaltak kötelezettséget jelentenek az intézmény részére, azok figyelmen kívül hagyása a gyermek oktatási jogainak sérelmét okozza.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben úgy érzi, hogy az intézmény eljárása sérti gyermeke jogait, úgy a köznevelési törvény 37. § (2) bekezdése szerint jogorvoslattal élhet. A jogorvoslat kimerítése után, amennyiben a sérelmezett helyzetek nem oldódnak meg, hivatalunkhoz tud fordulni. (462/2019/OJBIT)

Szülőként és pedagógusi minőségében fordult hozzánk egy panaszos tájékoztatásunkat kérve arról a helyzetről, amikor a szakértői bizottság a gyermekről adott véleményében a szöveges értékelésre tesz javaslatot valamely tantárgyból, valamint arról, hogy a tanuló nem buktatható.

Tájékoztattuk a hozzánk fordulót, hogy a szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatok típusaira, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A szakértői véleménynek tartalmaznia kell a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményeket, fejlesztési feladatokat, a fejlesztési feladatok ellátásának javasolt

időkeretét, javaslatot az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésre.

A köznevelési törvény 54. § (3) bekezdése alapján, az első évfolyamon félévkor és év végén, a második évfolyamon félévkor szöveges minősítéssel kell kifejezni, hogy a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített vagy felzárkóztatásra szorul.

A szakértői bizottság szöveges értékelésre vonatkozó javaslata esetén a tanuló nem eltérő tanrend szerint halad, hanem ugyanazt tanulja mint a többiek, pusztán értékelése történik másként.

Javasoltuk a beadványozónak, hogy az intézmény pedagógiai programjában nézzen utána a szöveges értékelésre vonatkozó szabályozásnak. Amennyiben nem teljesülnek az itt leírtak, úgy az érintettek lehetősége van jogorvoslattal élni az iskola fenntartójánál. (308/2019/OJBIT)

Az érettségi vizsgára vonatkozó kapcsolódó részletszabályokat az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet rendezi.

Egy szülő fordult hivatalunkhoz segítségért, mivel gyermeke négy tantárgyból tett érettségi vizsgát, azonban megítélése szerint matematika tantárgy helyett egy másik tantárgyból tudná teljesíteni a követelményeket. A szakértői bizottság véleménye alapján korábban idegennyelvi érettségi vizsgából már kapott mentesítést, de a szakértői vélemény nem terjedt ki a matematika tantárgyra. A kérdéskörre vonatkozó hatályos szabályok alapján tájékoztattuk a panaszost, kiemelten arról, hogy a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői véleménynek tartalmaznia kell a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményeket, fejlesztési feladatokat, a fejlesztési feladatok ellátásának javasolt időkeretét, javaslatot az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésre.

A mentesítésre vonatkozóan a köznevelési törvény az alábbi rendelkezést tartalmazza. A 56. § (1)-(2) bekezdése szerint a sajátos nevelési igényű tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az igazgató mentesíti az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő, a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól. Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló – a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint – másik tantárgyat választhat. A jogszabály indokolása szerint a különleges bánásmódot igénylő tanulók között vannak olyanok, akik a sajátos nevelési igényt megalapozó fogyatékoság, autizmus, spektrum zavar, vagy egyéb pszichés fejlődési zavar, a tanulási nehézséget megalapozó egyéb – objektív – ok miatt egyes tantárgyak, tantárgyrészek követelményeit a magasabb évfolyamra lépéshez szükséges minimális szinten sem képesek elsajátítani. Ilyen esetben indokolatlan az értékelés és minősítés alóli mentesítés helyett a szöveges értékelés alkalmazása, hanem az értékelés és minősítés alóli teljes mentesítés szükséges, ahogy ez jelenleg is így működik. Ennek tényét a szakértői bizottság állapíthatja meg, és tehet javaslatot tantárgyak, tantárgyrészek esetében az értékelés, minősítés alóli mentesítésre. Ha az érintett tantárgy az érettségi vizsga kötelező tantárgya, a tanuló másik tantárgyat választhat, ezzel biztosítható számára az érettségi vizsga letétele, az adottságainak megfelelő területen történő továbbtanulás lehetőségének megalapozása. A szülőt tájékoztattuk az érettségi rendeletben rögzített és előzőekben ismertetett rendelkezésekről az érettségi vizsgán adható mentesítésekkel és kedvezményekkel kapcsolatban.

Mind a mentesítés, mind a többletkezdmény igénybevételéhez a szakértői bizottság ilyen irányú javaslata szükséges. Az érettségi vizsga során kizárólag azon mentességek, kedvezmények illetik meg a tanulót, amelyekre a szakértői bizottság javaslatot fogalmaz meg. Amennyiben a panaszos úgy ítéli meg, hogy gyermeke a szakértői bizottsági javaslatnál nagyobb fokú kedvezményre lenne jogosult, úgy a szakértői vélemény módosítását a szakértői bizottságnál kérelmezheti. (453/2019/OJBIT)

Az egyéb többletkezdmények kapcsán a köznevelési törvény 51. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló részére a felvételi vizsgán indokolt esetben biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli vagy szóbeli felmérésen biztosítani kell az iskolai tanulmányai során általa használt, megszokott eszközöket, a vizsga szervezésével alkalmazkodni kell az adottságaihoz. A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 26-45. §-a határozza meg a középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás szabályait, ezen belül a kedvezmények érvényesítésére vonatkozó rendelkezéseket. A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos részletszabályokat ugyanezen rendelet 65-72. §-ai rendezik. (225/2019/OJBIT)

A szülő általános iskolás gyermeke ügyében fordult hivatalunkhoz. Panasza alapján gyermekét beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő státusza alapján a bizottság által kiállított szakvéleményben foglaltak szerint megilleti a felmentés a rajz tantárgy értékelése alól, órákon eszközhasználat, valamint a számonkérésnél plusz idő jár neki. A nyelvtan dolgozat kapcsán a szülő betekintés során tudta meg, hogy a tanuló számára nem biztosítottak többletidőt a számonkérésnél. Ezért a szülő kérte a dolgozat újbóli megírását. Erre a pedagógus lehetőséget biztosított, azonban az újraírás során a tanuló ismételen nem kapott többletidőt, továbbá az eredeti feladatsoron változtatott a tanárnő. A szülő ezt követően ismételt újraírást kért, a többletidő biztosításának elmaradása miatt. A tanárnő azt jelezte, hogy erről az igazgatóval fog egyeztetni, ezt követően tájékoztatják a szülőt. A levél hivatalunkhoz történő megküldéséig azonban még nem kapott visszajelzést a kérésre.

A beadványában írtakkal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseken túl arról, hogy a szakértői véleményben foglaltak kötelezettséget jelentenek az intézmény részére, azok figyelmen kívül hagyása a gyermek oktatási jogainak sérelmét okozza.

Javasoltuk a szülőnek, hogy forduljon jogorvoslati kérelmével az érintett intézmény fenntartójához, majd ha panasza nem oldódik meg, ismételen küldje el azt a keletkezett dokumentumokkal együtt hivatalunkhoz. (131/2019/OJBIT)

A szülő tizedik osztályos, speciális szakmát tanuló gyermeke ügyében kérte segítségünket. A gyermek sajátos nevelési igényű, ADHD-s, de a tanév közbeni szakértői vizsgálat keretében diszkalkuliát is megállapítottak nála. Ezt az eredményt sem az iskolaigazgató, sem pedig a matektanár nem fogadta el, ezért a tanév végével megbuktatták. A szülő az intézményi hozzáállással szemben a fenntartóhoz fordult, de itt sem született a gyermek számára támogató döntés. Időközben az igazgató megtámadta a szakértői véleményt a szakértői bizottságnál, akik azonban az előzőleg kiadott vizsgálati eredményeket erősítették meg. Ennek hatására az igazgató augusztus végével határozatot hozott arról, hogy a tanulóknak nem kell készülnie a pótvizsgára. Egy újabb kérelem nyomán végül megkapták a

szaktantárgyi felmentést, de további tájékoztatást, segítséget nem. Ellenben azóta több szaktanári figyelmeztetést kapott a tanuló, többet a házi feladat hiánya miatt.

A beadványában írtakkal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt a kapcsolódó jogszabályi rendelkezésekről, kiemelten arról, hogy a szakértői véleményben foglaltak kötelezettséget jelentenek az intézmény részére, azok figyelmen kívül hagyása a gyermek oktatási jogainak sérelmét okozza.

A köznevelési törvény 56. § (1) bekezdésének b) pontja alapján a sajátos nevelési igényű tanuló, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az igazgató mentesíti a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól. A (2) bekezdés alapján az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló - a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint - másik tantárgyat választhat.

A fentieknek megfelelően amennyiben a gyermeket a szakértői bizottság javaslata szerint matematika tantárgyból mentesítették az értékelés és a minősítés alól, az azt jelenti, hogy neki a többi tanulóhoz azonos módon részt kell venni a matematika órákon, és házi feladatot is kell készíteni, ám teljesítménye nem kerül érdemjegyekkel értékelésre. Oktatásával kapcsolatos további pedagógiai javaslatokat a szakértői vélemény tartalmazhat, amely a pedagógusokra kötelező.

Tájékoztattuk továbbá a szülőt, hogy amennyiben azonban a matematika tantárgy értékelése alóli mentesítés akadályozza azt, hogy a tanuló az adott szakképzést befejezhesse, úgy a tanulói jogviszony fenntartásának indokoltsága kérdéses. Annak eldöntése, hogy gyermeke meg tudja-e szerezni az érintett képesítést a szakértői véleményben foglaltak figyelembevételével, a szakképzési szervek hatáskörébe tartozik. (630/2019/OJBIT)

Ahhoz azonban, hogy a tanuló ezeket a speciális lehetőségeket igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ezirányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen. Amennyiben a szakértői vélemény az értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell lennie, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs. (296/2019/OJBIT)